

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

“Ηλεκτρονική Μάθηση”

Ακαδημαϊκό Έτος 2023-2024

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της Παντολέων Σταματάκου Μυρσίνης (Α.Μ.: ΜΗΜ2382)

Αξιοποίηση διαφορετικών στρατηγικών μάθησης για την σχεδίαση και την υλοποίηση mini-lessons σχετικά με τη διδακτέα ύλη του μαθήματος της Ιστορίας της Πρώτης (Α΄) Τάξης του Ελληνικού Λυκείου

Use of different learning strategies designing and implementing mini-lessons related to the curriculum of the History course of the first (A) Grade of Senior High School in Greece

**Επιβλέπων Καθηγητής:
Συμεών Ρετάλης**

Πειραιάς, Δεκέμβριος 2024

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αυτή η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία υποβάλλεται ως μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην "Ηλεκτρονική Μάθηση" του Τμήματος Ψηφιακών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει αξιολογηθεί στο πλαίσιο άλλου Μεταπτυχιακού ή Προπτυχιακού Τίτλου στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Η εργασία αυτή, έχοντας εκπονηθεί από εμένα, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος. Οι πηγές, στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης Διπλωματικής, αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το Διαδίκτυο.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του Πτυχίου μου. Σε κάθε περίπτωση αναληθούς ή ανακριβούς δηλώσεως υπόκειμαι στις συνέπειες που προβλέπονται στις διατάξεις που προβλέπει η Ελληνική και Κοινοτική Νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο/Η ΔΗΛΩΝ/ΟΥΣΑ

Όνοματεπώνυμο: Παντολέων Σταματάκου Μυρσίνη

Αριθμός Μητρώου: ΜΗΜ2382

Υπογραφή:

Αφιερώνεται με αγάπη στους γονείς μου και στις τρεις φίλες μου: Ελένη, Μελίνα και Χρύσα, δίχως την στήριξη και ενθάρρυνση των οποίων, δεν θα ολοκλήρωνα το παρόν Μεταπτυχιακό.

Περίληψη

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία αφορά στη χρησιμοποίηση ορισμένων στρατηγικών μάθησης, με σκοπό την σχεδίαση και, στην συνέχεια, την υλοποίηση ενδεικτικών παραδειγμάτων mini-lessons, σχετιζόμενα με την ύλη του μαθήματος της Ιστορίας Α΄ Λυκείου, με την αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων και, κατ' επέκταση, τεχνολογιών. Η διδασκαλία της Ιστορίας συνιστά μία εκ των σημαντικότερων προκλήσεων της εκπαίδευσης στην σύγχρονη εποχή. Είναι πασιφανές το γεγονός ότι ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας της Ιστορίας προκαλεί πλήξη στους μαθητές και δεν συμβάλλει στην προσέλκυση του ενδιαφέροντός τους για το αντικείμενό της. Υπάρχουν, ωστόσο, στρατηγικές μάθησης, με την εφαρμογή των οποίων, δύναται να εκσυγχρονιστεί ο τρόπος διδασκαλίας του συγκεκριμένου μαθήματος και οι οποίες ενδείκνυνται για τον σκοπό αυτό. Αμφότεροι μαθητές και καθηγητές πρόκειται να έχουν πολλαπλά οφέλη, με την θέσπιση μίας καινοτόμου εκπαιδευτικής διαδικασίας, η οποία θα εφοδιάσει και τις δύο πλευρές με σημαντικές δεξιότητες, οι οποίες θα αποδειχθούν χρήσιμες για την προσωπική βελτίωσή τους, καθώς και για το μέλλον της Εκπαίδευσης και, ιδίως, της Ελληνικής, εγχείρημα το οποίο πρέπει να αποτελέσει στοίχημα για το σύνολο των εκπαιδευτικών φορέων.

Λέξεις-κλειδιά: Ιστορία, στρατηγικές μάθησης, ψηφιακές τεχνολογίες, (Ελληνικό) Λύκειο, εκπαίδευση, mini-lessons, μαθητές, καθηγητές, ιστορικές πηγές, εκπαιδευτικός σχεδιασμός και υλοποίηση, αξιολόγηση, μελλοντικές προοπτικές.

Abstract

This Master Thesis concerns the use of specific learning strategies, for the design and then, implementation of some examples of mini-lessons, related to the curriculum of the course of History of the first Grade of Greek Senior High School, with the use of digital tools and, by extension, digital technologies. Teaching History poses a significant challenge in modern times. It is obvious that the traditional History teaching methods are uninteresting for students and fail to capture their interest for the subject. However, there are learning strategies, if implemented, can modernize the teaching approach for this subject and which are suitable for this purpose. Both, students and teachers will benefit from adopting an innovative educational process that will equip them with important skills for their personal development and the future of Education and of Greek educational system. This endeavor should be a challenge for all educational institutions and stakeholders.

Keywords: History, learning strategies, digital technologies, (Greek) Senior High School, mini-lessons, students, teachers, historical resources, educational design and implementation, assessment, future perspectives.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Μ.Δ.Ε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.

ABSTRACT.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

- 1.1. ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ.
- 1.2. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, Ο ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.
- 1.3. Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

- 2.1. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.
- 2.2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ, ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΘΕΩΡΟΥΝΤΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ;
- 2.3. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ MINI-LESSONS, ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΠΟΥ ΕΓΚΕΙΤΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ;
- 2.4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΝΔΕΙΚΝΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ MINI LESSONS.
- 2.5. ΕΝΣΩΜΑΤΩΝΟΝΤΑΣ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ MINI-LESSONS.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΓΚΡΙΣΗ MINI-LESSONS ΜΕ ΕΤΕΡΕΣ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

- 5.1. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ MINI LESSONS.
  - 5.2. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ.
- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.

1. Εισαγωγή

1.1. Διδάσκοντας Ιστορία στον σύγχρονο κόσμο.

Η διδασκαλία της Ιστορίας θεωρείται μία εκ των σημαντικότερων προκλήσεων που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι σημερινές κοινωνίες (Moreno-Vera et al., 2023) και στηρίζεται σε δύο πυλώνες, δηλαδή στον τρόπο εκμάθησής της στους διδασκόμενους και στον τρόπο διεξαγωγής της εκπαιδευτικής διαδικασίας από τους διδάσκοντες. Η διαδικασία της ιστορικής εκπαίδευσης λαμβάνει χώρα μεταξύ του καθηγητή, ο οποίος είναι ο φορέας της επιστημονικής γνώσης και των μαθητών, οι οποίοι είναι οι αποδέκτες των νέων ιστορικών δεδομένων που, σε συνδυασμό με το ήδη υπάρχον γνωστικό υπόβαθρο, τα μετουσιώνουν σε νέες ιστορικές γνώσεις. Η διδακτική μέθοδος της ιστορικής εκπαίδευσης έχει ως κεντρικό της πυρήνα την αξιοποίηση των ιστορικών πηγών, με σκοπό, αφενός την σωστή διδασκαλία του ιστορικού παρελθόντος και, αφετέρου, την απόκτηση επαρκούς γνωστικού ιστορικού υποβάθρου (Κουσερή, Γ. 2021).

Με βάση την σύγχρονη αντίληψη, λοιπόν, δεν αρκεί μονάχα η απόκτηση νέων γνώσεων, αλλά και η αξιοποίηση της προγενέστερης γνώσης, η οποία συνιστά βασικό προαπαιτούμενο για τη διάπλαση και τη διαμόρφωση της ιστορικής συνείδησης των νεαρών μαθητών, στα πλαίσια της ιστορικής εκπαίδευσης (Κουσερή, Γ. 2021). Αξίζει να αναφερθεί ότι το ίδιο το Συμβούλιο της Ευρώπης, το 2017, διατύπωσε την άποψη ότι πρέπει η ιστορική εκπαίδευση να ενσωματώσει την προγενέστερη γνώση και τις προϋπάρχουσες εμπειρίες των μαθητών, αλλά και τις προκλήσεις του μέλλοντος, όπως είναι το μείζον ιστορικό ζήτημα της Δημοκρατίας και της ομαλής ή και ταραχώδους, ανά τακτές χρονικές περιόδους, κοινωνικής συμβίωσης και συνύπαρξης ανθρώπων και λαών, προερχόμενων από διαφορετικά εθνικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό υπόβαθρο (Moreno-Vera, J. R., Monteagudo-Fernández, J., Gómez Carrasco, C. J. 2023).

Κάτι ακόμα που προβλέπει το σύγχρονο παιδαγωγικό μοντέλο για το μάθημα της Ιστορίας είναι η αυτοαξιολόγηση των διδασκόμενων, η οποία στηρίζεται στην απόκτηση μεταγνωστικών δεξιοτήτων, δηλαδή επίγνωσης των γνωστικών τους ικανοτήτων. Με άλλα λόγια, πρόκειται να καλλιεργηθεί η κριτική σκέψη των μαθητών, σχετικά με ό,τι άπτεται του γνωστικού αντικείμενου της Ιστορίας. Ειδικότερα, θα μάθουν να διαμορφώνουν προσωπική κρίση και να διατυπώνουν δικές τους ερμηνείες για ποικίλης φύσεως ιστορικά ζητήματα και προβλήματα, ώστε να είναι σε θέση να συγκροτούν και να εκφέρουν ιστορικό λόγο. Ταυτόχρονα, οφείλουν να επιδεικνύουν τον απαιτούμενο

σεβασμό στις ιστορικές μαρτυρίες του παρελθόντος, προκειμένου να δύνανται να αντιληφθούν απόπειρες και περιπτώσεις παραποίησης της Ιστορίας, καθώς και να την μελετούν από μία πολύπλευρη σκοπιά (Κουσερή, Γ. 2021).

1.2. Το αντικείμενο, ο σκοπός και οι στόχοι της Διπλωματικής Εργασίας.

Στην συγκεκριμένη Διπλωματική Εργασία εξετάζονται ορισμένες στρατηγικές μάθησης, οι οποίες ενδείκνυνται για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας. Συνεισφέρουν στον εκσυγχρονισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας και, ειδικότερα, της διδασκαλίας της Ιστορίας. Η χρησιμοποίηση των στρατηγικών μάθησης, σε συνδυασμό με την παράλληλη αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων και τεχνολογιών, συμβάλλει και βοηθάει στη δημιουργία, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση κάποιων ενδεικτικών mini-lessons, σχετικά με τη διδακτέα ύλη του μαθήματος της Ιστορίας Α΄ Λυκείου.

Πρωταρχικός σκοπός της Διπλωματικής Εργασίας είναι να καταδειχθεί ότι υπάρχουν εναλλακτικοί και σύγχρονοι τρόποι και μέθοδοι διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας, ώστε το αντικείμενο της παρούσας ανθρωπιστικής επιστήμης να καταστεί θελκτικό και ελκυστικό για τους μαθητές. Στόχος είναι να αποδειχθεί ότι η διδασκαλία της Ιστορίας δεν προάγει την στείρα αποστήθιση και απομνημόνευση πληροφοριών, αλλά την καλλιέργεια ποικίλων δεξιοτήτων, όπως είναι η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, του ομαδικού πνεύματος και διαφόρων επικοινωνιακών δεξιοτήτων. Η Ιστορία, ως γνωστικό αντικείμενο, μπορεί να κερδίσει το ενδιαφέρον των μαθητών, καθώς η επαρκής γνώση του παρελθόντος αποτελεί την εγγύηση για ένα μέλλον, με όραμα και ελπίδα, για έναν καλύτερο κόσμο.

1.3. Η δομή της Διπλωματικής Εργασίας.

Πέρα από την περίληψη, η οποία διατυπώνεται στην αρχή της Διπλωματικής Εργασίας, ακολουθούν τα εξής κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, αυτό της Εισαγωγής παρατίθεται εν συντομία η επικρατούσα αντίληψη για τη διδασκαλία της Ιστορίας στην σύγχρονη εποχή. Έπειτα, υπάρχει αναφορά στο αντικείμενο, τον σκοπό, τους στόχους της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας, καθώς και στη Δομή της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, στο οποίο αναλύεται το θεωρητικό πλαίσιο της Διπλωματικής Εργασίας, αρχικά, θίγεται το πλαίσιο διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στο ελληνικό Λύκειο. Στην συνέχεια, γίνεται επεξήγηση της έννοιας των ιστορικών πηγών,

διακρίνονται τα είδη τους και υπογραμμίζονται οι λόγοι, για τους οποίους θεωρούνται σημαντικά μέσα και εργαλεία για την μελέτη της επιστήμης της Ιστορίας στην λυκειακή εκπαίδευση. Επακολουθεί ο προσδιορισμός του όρου, mini-lessons, η επισήμανση του ρόλου που οφείλει να διαδραματίσει ο διδάσκοντας, κατά τη διεξαγωγή αυτών και, επίσης, τονίζονται οι πτυχές συνεισφοράς τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ως άμεσα σχετιζόμενο θέμα με το παραπάνω, επιλέγονται και αναλύονται κάποιες διδακτικές στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την σχεδίαση και την υλοποίηση mini-lessons Ιστορίας. Εν συνεχεία, παρατίθενται κάποιες προσεγγίσεις για την ιστορική εκπαίδευση, με την αξιοποίηση ψηφιακών μέσων και τεχνολογιών.

Στο τρίτο κεφάλαιο εκτίθεται και παρουσιάζεται το ψηφιακό υλικό που δημιουργήθηκε στα πλαίσια των mini-lessons Ιστορίας, τα οποία σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν στην ψηφιακή πλατφόρμα, Weebly. Σε κάθε mini-lesson εφαρμόζεται μία εκ των στρατηγικών μάθησης που αναλύονται στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται συγκεκριμένα παραδείγματα ψηφιακών εκπαιδευτικών πόρων για το μαθησιακό αντικείμενο της Ιστορίας της Α΄ Λυκείου, τα οποία προέρχονται από έτερες ιστοσελίδες και διαδικτυακές πλατφόρμες. Εν συνεχεία, το παρόν ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό συγκρίνεται με το αντίστοιχο των νεότευκτων mini-lessons που συγκροτήθηκαν στη διαδικτυακή πλατφόρμα, Weebly.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, αυτό του Επιλόγου αξιολογούνται τα mini-lessons που δημιουργήθηκαν, βάσει συγκεκριμένης ρουμπρίκας και, στο τέλος, διατυπώνεται ένα σύνολο προτάσεων, αναφορικά με το μοντέλο διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στο Λύκειο και, γενικά, στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα στο μέλλον.

2. Θεωρητικό Πλαίσιο.

2.1. Η διδασκαλία της Ιστορίας στο Λύκειο στα πλαίσια του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να θέτει ως πρωταρχική προτεραιότητα την ολοκλήρωση της διδακτέας ύλης, όπως αυτή προβλέπεται από το διαμορφωμένο πρόγραμμα του εκάστοτε σχολικού έτους και, ταυτόχρονα, να προβεί στην επίλυση πιθανών αποριών που μπορεί να διατυπώσουν οι διδασκόμενοι πάνω στην συγκεκριμένη ύλη. Οφείλει, σε συνεργασία με τους υπόλοιπους συναδέλφους του, να οργανώσει κατάλληλα και με μεθοδικό τρόπο την εκπαιδευτική διαδικασία, ώστε αυτή, στο τέλος, να κριθεί ωφέλιμη και επιτυχημένη, πρωτίστως, για τους μαθητές. Η τεχνική της αφήγησης, από μόνη της, δεν αρκεί για την ομαλή και αποτελεσματική διεξαγωγή του μαθήματος της Ιστορίας, αλλά θεμιτό και χρήσιμο είναι να επιστρατευτούν και έτερες διδακτικές στρατηγικές και μέθοδοι, η εφαρμογή των οποίων πρόκειται να καταστήσει περισσότερο ενδιαφέρουσα και ελκυστική την πορεία του μαθήματος (Esos, 2024).

Στους καθηγητές Ιστορίας του ελληνικού Λυκείου προτείνεται να χρησιμοποιούν και να αντλούν διδακτικό υλικό από την ελληνική ψηφιακή εκπαιδευτική πλατφόρμα, "Φωτόδεντρο", η οποία καθιστά, αφενός, πιο εύκολη την μελέτη των ιστορικών πηγών και, αφετέρου, πιο ενδιαφέρον και διασκεδαστικό το ερευνητικό έργο των μαθητών. Συμβουλευόμενοι το συγκεκριμένο ψηφιακό υλικό, οι διδάσκοντες μπορούν να επινοήσουν και να δημιουργήσουν το δικό τους, προς διευκόλυνση των μαθητών και, εν συνόλω, της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Esos, 2024).

Στα πλαίσια του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και, ειδικότερα, στο Λύκειο ο καθηγητής έχει τη δυνατότητα να αξιοποιεί ψηφιακά εργαλεία και διαδραστικά συστήματα μάθησης, τα οποία ενισχύουν σημαντικά την εκπαιδευτική διαδικασία. Ένα ψηφιακό εκπαιδευτικό εργαλείο που χρησιμοποιείται στις σχολικές αίθουσες του ελληνικού Λυκείου είναι ο διαδραστικός πίνακας, ο οποίος, σε αρκετές περιπτώσεις, αντικαθιστά τον παραδοσιακό πίνακα. Η χρήση του έχει μαθητοκεντρικό πρόσημο, εποπτικό ρόλο και αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα. Συντελεί, εκτός των άλλων, στην επίτευξη της ενεργού συμμετοχής των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία (Esos, 2024).

Η αξιοποίηση των διαδραστικών πινάκων ωφελεί σημαντικά, τόσο τους διδάσκοντες, όσο και τους διδασκόμενους. Ειδικότερα, στους διαδραστικούς πίνακες μπορεί να

αποθηκευτεί ψηφιακό υλικό και εφαρμογές, κάτι το οποίο διευκολύνει την εκπαιδευτική διαδικασία. Όπως προαναφέρθηκε, προάγεται η αλληλεπίδραση μεταξύ καθηγητών και μαθητών, καθώς και η ομαδοσυνεργατικότητα και η ενεργός συμμετοχή των τελευταίων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Προωθείται ο βιωματικός και διερευνητικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης, αλλά και η ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των διδασκομένων. Δίνεται, επίσης, το πρόσφορο έδαφος στους διδάσκοντες να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν καινοτόμα διδακτικά σενάρια που βοηθούν σημαντικά στο κομμάτι της βελτίωσης και καλυτέρευσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Esos, 2024).

Αναφορικά με την αξιοποίηση των διαδραστικών συστημάτων μάθησης στο κομμάτι της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στο ελληνικό Λύκειο, ισχύουν τα ακόλουθα. Αρχικά, ο καθηγητής, συμπράττοντας με τους μαθητές, δύναται να δημιουργήσει σχεδιαγράμματα που συγκροτούν ένα αυτοτελές ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο μπορεί να αποθηκευτεί και να χρησιμοποιηθεί, προς διευκόλυνση του εκπαιδευτικού έργου. Ψηφιοποιείται το σχολικό βιβλίο της Ιστορίας, όπως και το περιλαμβανόμενο, σε αυτό, εκπαιδευτικό υλικό, δηλαδή εικόνες, χάρτες, στατιστικοί πίνακες και διαγράμματα. Το Διαδίκτυο κρίνεται ως ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο, μέσω του οποίου οι διδασκόμενοι μπορούν να αναζητήσουν επιπρόσθετες πληροφορίες για τα ιστορικά ζητήματα που τίγονται στο σχολικό βιβλίο. Υπάρχουν, επίσης, ποικίλα ψηφιακά εκπαιδευτικά εργαλεία και πλατφόρμες που προσφέρουν περισσότερες δυνατότητες, όπως είναι οι εικονικές περιηγήσεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, η παρουσίαση διαδραστικών χαρτών, η παρακολούθηση, σχετικών με το αντικείμενο του μαθήματος, βίντεο, η προβολή εικόνων και η μελέτη ιστορικών πηγών και αρχείων της εκάστοτε περιόδου και εποχής, γραπτών και μη (Esos, 2024).

2.2. Τί είναι οι ιστορικές πηγές, ποιά είναι τα είδη τους και γιατί θεωρούνται αναγκαίες και χρήσιμες για τη διδασκαλία της Ιστορίας στο Λύκειο;

Ο καθηγητής Arthur Marwick προσέδωσε τρεις διαφορετικές ερμηνείες στην έννοια, Ιστορία. Πρώτον, ως Ιστορία ορίζεται ως ο,τιδήποτε συνέβη στο παρελθόν. Δεύτερον, ορίζεται ως η διαχρονική προσπάθεια του ανθρώπου να περιγράψει, να ερμηνεύσει και να αναθεωρήσει το παρελθόν. Τρίτον, ορίζεται ως η προσπάθειά του να ερμηνεύσει το παρελθόν, ακολουθώντας συγκεκριμένους κανόνες και αντλώντας πληροφορίες από ιστορικές πηγές (Scott, B. 1978). Ως ιστορική πηγή συνίσταται ο,τιδήποτε παρέχει πληροφορίες για τα τεκταινόμενα του παρελθόντος (Esos, 2024). Η χρήση των ιστορικών πηγών στην σχολική τάξη έχει τις ρίζες της στα τέλη της δεκαετίας του 1950 στην Ευρώπη. Υιοθετήθηκαν μεθοδολογίες διδασκαλίας της Ιστορίας από την Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση. Η πρώτη αυτή απόπειρα ενσωμάτωσης των ιστορικών πηγών “γέννησε” νέες διδακτικές εμπειρίες και πειράματα, από τα οποία τα πιο σημαίνοντα σημειώθηκαν στο πεδίο της Τοπικής Ιστορίας, με την αξιοποίηση Πρωτογενών ιστορικών πηγών, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και στη Γαλλία (Bolaños, R. M., & Lagares Gaitán, A. R. 2021).

Στα σχολικά έντυπα παρατηρούνται πρωτογενείς, αλλά και δευτερογενείς ιστορικές πηγές. Πρωτογενής ιστορική πηγή ονομάζεται ο,τιδήποτε συνδέεται άμεσα με το παρελθόν και, ειδικότερα, με την ιστορική περίοδο, στην οποία παραπέμπει. Τέτοιες θα μπορούσαν να αποτελούν γραπτές μαρτυρίες ή ημερολόγια ανθρώπων ή προσωπικοτήτων που βίωσαν σημαντικά ιστορικά γεγονότα, κρατικά αρχεία ή έγγραφα της εκάστοτε ιστορικής περιόδου ή, ακόμα και, πολύτιμα έργα τέχνης. Αντίθετα, δευτερογενής ιστορική πηγή θεωρείται ο,τιδήποτε έχει δημιουργηθεί σε μεταγενέστερο χρόνο της ιστορικής περιόδου, στην οποία αναφέρεται. Τέτοιες θα μπορούσαν να είναι βιβλία Ιστορίας ή περιοδικά και ιστορικά άρθρα, τα οποία έχουν επιμεληθεί συγγραφείς ή δημιουργοί που, όμως, δεν έζησαν εκ του σύνεγγυς το εκάστοτε ιστορικό συμβάν (Burton, K. 2018).

Μία άλλη διάκριση των ιστορικών πηγών είναι σε άμεσες και έμμεσες. Ως άμεσες συνίστανται τα γραπτά μνημεία και οι υλικές κατασκευές μίας συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου που δημιουργήθηκαν, ώστε να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες της εκάστοτε κοινωνίας. Στην συγκεκριμένη κατηγορία ιστορικών πηγών εντάσσονται οι επιγραφές, τα εργαλεία, τα κτίσματα, τα έργα τέχνης, τα νομίσματα και πολλά άλλα. Ως έμμεσες ιστορικές πηγές, χαρακτηρίζονται αυτές που δημιουργήθηκαν, προκειμένου να

κληροδοτήσουν πληροφορίες για τα τεκταινόμενα του παρελθόντος, όπως είναι οι παραδόσεις, οι θρύλοι και οι μύθοι (Esos, 2024).

Στα πλαίσια της Λυκειακής Εκπαίδευσης, απαιτείται οι μαθητές να εμπεδώσουν τη χρησιμότητα των ιστορικών πηγών, αλλά και να καλλιεργήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες, όπως είναι η όξυνση της κριτικής σκέψης τους, ώστε να είναι σε θέση να τις ερμηνεύουν και να τις κατανοούν εις βάθος. Η αξιοποίηση των ιστορικών πηγών συμβάλλει στην εδραίωσης μίας γόνιμης και αποτελεσματικής εκπαιδευτικής διαδικασίας, κατά την οποία οι διδασκόμενοι μαθαίνουν το αντικείμενο της Ιστορίας, με έναν ιδιαίτερα δημιουργικό και ευχάριστο τρόπο (Esos, 2024). Ερχόμενοι σε επαφή με τις ιστορικές πηγές, οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία και δεν είναι παθητικοί αποδέκτες στείρων ιστορικών δεδομένων και πληροφοριών. Συνδιαλέγονται οι ίδιοι με το ιστορικό παρελθόν, το διερευνούν και το ανακαλύπτουν. (Ojha, S. S. 2016). Αναπτύσσουν την κριτική τους ικανότητα και αποκτούν συνδυαστική σκέψη, αφού εκπαιδεύονται να συνδυάζουν και να αναλύουν τα ιστορικά δεδομένα και πληροφορίες που τους παρουσιάζονται, διαμορφώνοντας έτσι πλήρη άποψη για τα ιστορικά γεγονότα που μελετούν. Η αξιοποίηση και η ενασχόληση με τις ιστορικές πηγές αποτελεί καθοριστικό και αποφασιστικό παράγοντα για την επιτυχή έκβαση της διδασκαλίας της Ιστορίας, και, εν τέλει, της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Ardiansyah, A., Syukur, A., & Kurniawati. 2021). Η ενδεδειγμένη μελέτη των ιστορικών πηγών δημιουργεί ερεθίσματα για τη διεξαγωγή συζητήσεων μεταξύ μαθητών και καθηγητή, μέσω των οποίων οι πρώτοι κατανοούν την αξία και τα οφέλη του μαθήματος της Ιστορίας (Ojha, S. S. 2016).

Ο καθηγητής, στο Λύκειο, έχει υποχρέωση να πληροφορεί τους διδασκόμενους για τα βασικά χαρακτηριστικά των ιστορικών πηγών που μελετούν στην τάξη, δηλαδή για το είδος που ανήκουν, το δημιουργό και το κεντρικό ζήτημα που πραγματεύονται, καθώς και για το πού και πότε δημιουργήθηκαν. Η γνώση των παραπάνω στοιχείων διευκολύνει σημαντικά τους μαθητές, στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, διότι δύνανται να κατανοήσουν άμεσα περί τίνος πρόκειται και, ως εκ τούτου, να λάβουν ενεργά μέρος σε αυτή, θέτοντας παράλληλα, και κάποια ερωτήματα. Επομένως, εξετάζοντας λεπτομερώς το περιεχόμενο των ιστορικών πηγών, οι μαθητές αποκτούν οικειότητα με τη διαδικασία της έρευνας και κατακτούν νέες ιστορικές γνώσεις (Esos, 2024).

2.3. Τί είναι τα mini-lessons, ποιός είναι ο ρόλος του διδάσκοντα και πού έγκειται η συμβολή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία;

Στην σημερινή εποχή πολλοί εκπαιδευτικοί χωρίζουν τις ενότητες και τα κεφάλαια των μαθημάτων που καλούνται να διδάξουν σε επιμέρους μέρη, τα λεγόμενα mini-lessons, μέσω των οποίων εισάγουν ομαλά και στοχευμένα τους μαθητές στο εκάστοτε θέμα που περιλαμβάνεται στη διδακτέα ύλη. Με την εφαρμογή των mini-lessons υπάρχει η δυνατότητα εναλλαγής των μορφών παρουσίασης των μαθημάτων και διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων, καθώς και της λήψης ανατροφοδότησης. Η κάθε μορφή μπορεί να συντελέσει στην καλλιέργεια μίας διαφορετικής μαθησιακής δεξιότητας και, συνήθως, βασίζεται στην αξιοποίηση μίας διαφορετικής διδακτικής μεθόδου και στρατηγικής. Το γεγονός ότι τα mini-lessons είναι μικρά σε έκταση και διάρκεια κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών (Lombardo, M. A. 2006).

Οι ανάγκες των μαθητών συνιστούν βασικό προαπαιτούμενο για τη δημιουργία του περιεχομένου του mini-lesson. Ο καθηγητής, αντιλαμβανόμενος τις υπάρχουσες ανάγκες των διδασκομένων, προβαίνει στην επινόηση του περιεχομένου του mini-lesson. Ο καθηγητής καθοδηγεί, υποστηρίζει και επιλύει τυχόν απορίες που μπορεί να διατυπώσουν οι μαθητές στην πορεία του mini-lesson. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης του mini-lesson, απαιτείται ο εκπαιδευτικός να προσδιορίσει και να περιγράψει τον στόχο που έχει τεθεί, βοηθώντας έτσι τους μαθητές να επικεντρωθούν σε αυτόν και να οργανώσουν κατάλληλα την σκέψη τους. Στην συνέχεια, οφείλει να παρουσιάσει το περιεχόμενο του mini-lesson στους μαθητές, επιτρέποντάς τους να κατανοήσουν συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με αυτό, όπως είναι η στρατηγική και η μέθοδος που εφαρμόζεται. Επομένως, οι μαθητές θα δύνανται να μετουσιώσουν τα δεδομένα αυτά σε πράξη στο mini-lesson που συμμετέχουν (Barrentine, S., & Others. 1995).

Υπάρχουν ορισμένα χαρακτηριστικά που πρέπει να ληφθούν υπόψη, για να αποδειχθεί ότι ένα mini-lesson είναι αποτελεσματικό. Όπως επισημάνθηκε παραπάνω, πρέπει να υπάρχει απόλυτη αντιστοιχία του περιεχομένου του mini-lesson με τις ανάγκες των μαθητών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχία του. Τα mini-lessons επιβάλλεται να είναι μικρής χρονικής διάρκειας και να είναι περιορισμένης έκτασης, λόγω του ότι, σε αντίθετη περίπτωση, καταλήγουν μη ελκυστικά προς τον μαθητή. Η επιλογή, επίσης, των κατάλληλων εκπαιδευτικών μέσων και εργαλείων παίζει πρωταρχικό ρόλο στην σωστή

εφαρμογή της διδακτικής στρατηγικής και μεθόδου του εκάστοτε mini-lesson (Barrentine, S. et al. 1995).

2.4. Διδακτικές στρατηγικές που ενδείκνυνται για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και την υλοποίηση mini-lessons.

Think-Pair-Share

Η διδακτική στρατηγική, Think-Pair-Share χρησιμοποιείται στον χώρο της εκπαίδευσης εδώ και αρκετά χρόνια και εφαρμόζεται σε διάφορους επιστημονικούς κλάδους, όπως είναι οι κοινωνικές επιστήμες, τα μαθηματικά και πολλοί άλλοι (Aeni, Y. K., 2020). Ως συνεργατική στρατηγική μάθησης, η Think-Pair-Share επινοήθηκε, εν έτει 1981, από τον καθηγητή του Πανεπιστημίου του Maryland, Frank Lyman και τους ομότιμους συναδέλφους του (Kaddoura, M. 2013). Αναβαθμίστηκε, αρχικά, ως αποτελεσματική και επιτυχημένη διδακτική στρατηγική, από την φοιτητική κοινότητα του επιστημονικού κλάδου της Βιολογίας (Cooper, K. M., Schinske, J. N., & Tanner, K. D. 2021). Σύμφωνα με την συγκεκριμένη στρατηγική, ο καθηγητής θέτει ένα κεντρικό ερώτημα ή ζήτημα στους μαθητές, πάνω στο οποίο πρέπει αυτοί να συλλογιστούν και να προβληματιστούν (Kaddoura, M. 2013).

Η διδακτική στρατηγική, Think-Pair-Share επιτρέπει στους μαθητές να αλληλεπιδράσουν και να συνεργαστούν με τουλάχιστον έναν συμμαθητή τους. Αποτελεί μία στρατηγική μάθησης, βάσει της οποίας ο εκπαιδευτικός αναθέτει δραστηριότητες στους μαθητές, οι οποίοι, με την σειρά τους, οφείλουν να επιδείξουν την ανάλογη υπευθυνότητα και το απαιτούμενο ομαδικό πνεύμα. Οι διδασκόμενοι καλούνται να συγκροτήσουν τις δικές τους ιδέες και απόψεις για το εξεταζόμενο θέμα της σχολικής ύλης που αποτελεί το αντικείμενο μελέτης στην τάξη, πριν τις μοιραστούν με τον συμμαθητή τους, με τον οποίο κλήθηκαν να συνεργαστούν και έπειτα προβλέπεται να τις εκφράσουν ενώπιον ολόκληρης της τάξης (Kaddoura, M. 2013). Επί της ουσίας, η παραπάνω στρατηγική συνιστά ένα αξιοσημείωτο εργαλείο και μέσο διαλόγου και συζήτησης μεταξύ διδάσκοντα και διδασκομένων (Aeni, Y. K., 2020).

Η Think-Pair-Share λειτουργεί σε τρία επιμέρους στάδια. Καταρχάς, στο στάδιο του Think ο καθηγητής διεγείρει και ενεργοποιεί την σκέψη των μαθητών, διατυπώνοντας ένα συγκεκριμένο ερώτημα ή μία παρατήρηση. Έχουν λίγα λεπτά στη διάθεσή τους να προβληματιστούν πάνω στο θιγόμενο ζήτημα. Έπειτα, στο στάδιο, Pair οι μαθητές

χωρίζονται σε ζευγάρια και, στα πλαίσια του κάθε ζευγαριού, διεξάγεται μία συζήτηση για το θέμα αυτό. Τα μέλη που απαρτίζουν το κάθε ζευγάρι συνδιαλέγονται μεταξύ τους, όχι μόνο για τις θέσεις τους, αλλά και για το βαθμό πειστικότητας και μοναδικότητας των θέσεών τους. Τέλος, στο στάδιο του Share ο καθηγητής καλεί τα ζευγάρια να μοιραστούν τις απόψεις τους και τα όσα, στα οποία κατέληξαν, μέσω της συζήτησής τους, με την υπόλοιπη τάξη (Kaddoura, M. 2013).

Η παρούσα διδακτική στρατηγική ωφελεί σημαντικά τους μαθητές, καλλιεργώντας την αυτοεκτίμησή τους, την αλληλοκατανόηση μεταξύ τους και διεγείροντας το ενδιαφέρον τους για την εκπαιδευτική διαδικασία (Kaddoura, M. 2013). Κατανοούν βαθύτερα το αντικείμενο του μαθήματος και προωθείται η συνεργασία μεταξύ τους. Διδάσκονται από τις εκπεφρασμένες απόψεις του καθενός και αναπτύσσουν τις επικοινωνιακές δεξιότητές τους. Διατηρείται αμείωτο το ενδιαφέρον και ενεργό το κίνητρο συμμετοχής τους στην εκπαιδευτική διαδικασία (Hernando, M. J., Reponte-Sereño, R. R., Cuevas, G. C., & Pacaldo, J. 2023). Παράλληλα, καλλιεργείται και οξύνεται η κριτική τους σκέψη και ικανότητα (Aeni, Y. K., 2020). Το γεγονός ότι προσφέρεται εξίσου η ευκαιρία σε όλους τους μαθητές να εκθέτουν τις απόψεις τους ενώπιον των υπολοίπων απομειώνει και εξουδετερώνει το άγχος και τον φόβο που μπορεί να τους κατατρώχει, σχετικά με το πως θα αντιμετωπιστούν από τον περίγυρο της τάξης και, επομένως, αυτό θα τους κάνει να νιώσουν πιο άνετα. Ο κάθε μαθητής, επίσης, επωφελείται σημαντικά από το διαμοιρασμό των απόψεών του με την υπόλοιπη τάξη, εν συνόλω και όχι μόνο από την ανταλλαγή των απόψεών του με τον συμμάθητή του, με τον οποίο έχει καταστεί ζευγάρι (Cooper, K. M. et al., 2021). Επωφελούνται σημαντικά και οι μαθητές που προέρχονται από μειονοτικές ομάδες κάθε είδους, όντας ικανοί να πετύχουν υψηλές μαθησιακές επιδόσεις, λόγω του συνεργατικού χαρακτήρα της στρατηγικής μάθησης, Think-Pair-Share (Akinwamide, T. K. E., & Oguntade, F. M. 2023).

Ο καθηγητής έχει την ευχέρεια να ελέγξει τους διδασκομένους, όσον αφορά στις θέσεις που παραθέτουν για το θιγόμενο ζήτημα, διασφαλίζοντας έτσι την ενεργή συμμετοχή του συνόλου των διδασκομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία (Kaddoura, M. 2013). Διευθύνει, καθοδηγεί την εκπαιδευτική διαδικασία και δίνει ανατροφοδότηση στους μαθητές, οι οποίοι, όπως, δεν είναι παθητικοί αποδέκτες των σχολίων του καθηγητή, καθώς αλληλεπιδρούν μαζί του, ανταλλάσσοντας απόψεις και θέσεις για το εξεταζόμενο θέμα του μαθήματος (Akinwamide T. K. E. et al., 2023).

Jigsaw

Η Jigsaw αποτελεί μία συνεργατική στρατηγική μάθησης, στα πλαίσια της οποίας οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία (Rathore, B. B., Mehta, B., Mavai, M., Singh, Y. R., & Singhal, A. 2017). Ανακαλύφθηκε και αναπτύχθηκε, πρώτα, από τον Elliot Aronson το έτος 1971, ο οποίος, πολλά χρόνια αργότερα, το 2005 επινόησε και διατύπωσε τα επιμέρους βήματα εφαρμογής της συγκεκριμένης στρατηγικής (Dhull, P., & Verma, G. 2019). Εφαρμόζεται στην πράξη, όταν ο εκάστοτε μαθητής, έχοντας καταταχθεί σε μία συγκεκριμένη ομάδα στην τάξη του, καθίσταται ο ίδιος υπεύθυνος να διδάξει και να πληροφορήσει τους υπολοίπους συμμαθητές του για κάποιο αντικείμενο μάθησης (Jainal, N. H., & Shahrill, M. 2021). Επομένως, ενισχύεται και αυξάνεται το αίσθημα ευθύνης των εκπαιδευομένων, καθώς δεν υποχρεούνται, μονάχα, να μάθουν το διδασκόμενο γνωστικό αντικείμενο, αλλά και να το μεταδώσουν στους υπολοίπους συμμαθητές τους που περιλαμβάνονται στην ομάδα τους (Septiani, V., Paidi, P., Syamsurizal, S., & Darussyamsu, R. 2020).

Η διδακτική στρατηγική, Jigsaw συμβάλλει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών (Ing, W. S., & Mohamad. 2024). Έχοντας ως γνώμονα την ενεργή συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενισχύει την νοητική και μνημονική τους ικανότητα, αφού είναι σε θέση να ανακαλούν πιο εύκολα στην μνήμη τους τις γνώσεις που απέκτησαν. Έτσι, οι μαθητές βελτιώνουν σημαντικά τις επιδόσεις τους, κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Ενθαρρύνεται η μεταξύ τους συνεργασία και μαθαίνουν να ακούν τις θέσεις και τις απόψεις των υπολοίπων (Rathore, B. et al., 2017). Η μεταξύ τους συνεργασία συνιστά προαπαιτούμενο, προκειμένου να επιτευχθούν οι διδακτικοί στόχοι που έχει θέσει ο εκάστοτε εκπαιδευτικός για το μάθημά του. Χτίζεται αμοιβαία εμπιστοσύνη, σεβασμός και αλληλοκατανόηση μεταξύ τους, ανεξαρτήτως φύλου. Ενισχύονται οι κοινωνικές δεξιότητες του συνόλου των μαθητών (Septiani, V. et al., 2020) και, γενικά, βελτιώνεται η ποιότητα της σχολικής εκπαίδευσης (Dhull, P. et al., 2019).

Η εφαρμογή της ακολουθεί τέσσερα στάδια. Πρώτον, στο στάδιο, Planning & Preparation ο καθηγητής επιλέγει το κεφάλαιο του γνωστικού του αντικειμένου, το οποίο επιθυμεί να διδάξει στους μαθητές. Αυτό το χωρίζει σε επιμέρους υποκεφάλαια, ανάλογα με τον αριθμό των ατόμων που απαρτίζουν την κάθε ομάδα. Οφείλει να τους δώσει τις κατάλληλες οδηγίες και να τους καθοδηγήσει, έτσι ώστε να κατανοήσουν σε βάθος το θέμα ή ζήτημα που πραγματεύεται το κεφάλαιο. Έχει τη δυνατότητα να τους αναθέσει κάποια εργασία ή δραστηριότητα και, ταυτόχρονα, οφείλει να τους αξιολογήσει ατομικά

και ομαδικά, καταμετρώντας τα βήματα προόδου που έκαναν. Στο επόμενο στάδιο, Implementation, αφού ο καθηγητής εισαγάγει τους μαθητές στο κεφάλαιο του μαθήματος και το χωρίσει σε επιμέρους υποκεφάλαια, δημιουργεί τις ομάδες τους, κάθε μία εκ των οποίων πρέπει να απαριθμεί, ιδανικά, τέσσερα με πέντε άτομα ή και παραπάνω. Έπειτα, αναθέτει από ένα υποκεφάλαιο σε κάθε μέλος της εκάστοτε ομάδας, πάνω στο οποίο το ίδιο το μέλος καλείται να στοχαστεί. Έπεται η συνάντηση των μελών όλων των ομάδων που έχουν αναλάβει κοινό θέμα, το οποίο συζητούν μεταξύ τους. Τα μέλη αυτά επιδεικνύουν τις γνώσεις και τις θέσεις τους για το συγκεκριμένο θέμα ενώπιον της τάξης. Μετά, επιστρέφουν στις πρωταρχικές ομάδες τους και διδάσκουν τα θέματα, στα οποία έχουν οι ίδιοι εξειδικευτεί, στους υπόλοιπους συμμαθητές τους. Στο τρίτο στάδιο, Observation ο καθηγητής ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών και βοηθάει όπου υπάρχει ανάγκη. Τέλος, στο στάδιο, Reflection αξιολογεί τους μαθητές, αναθέτοντάς τους, ατομικά, κάποια εργασία ή δραστηριότητα, όπως quiz και τους δίνει ανατροφοδότηση, ανάλογα με την πρόοδο που έχουν σημειώσει ατομικά, αλλά και ως ενιαία τάξη (Dhull, P. et al., 2019).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, κατά τη διάρκεια εφαρμογής της Jigsaw, πρέπει να είναι συγκεκριμένος. Οφείλει να θεσπίσει τη ροή του μαθήματος, αποφασίζοντας για το τι θα διδάξει στους μαθητές, για την σύνθεση των ομάδων που θα τους χωρίσει, για τις δραστηριότητες και εργασίες, με τις οποίες αυτοί θα καταπιαστούν, καθώς και για τον τρόπο αξιολόγησής τους. Επομένως, υποχρεούται να διευθύνει την εκπαιδευτική διαδικασία και να εξασφαλίσει την ομαλή πορεία του μαθήματος (Dhull, P. et al., 2019).

Role-Playing (Simulation)

Η Role-Playing είναι μία διδακτική στρατηγική, η οποία προάγει την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία και χρησιμοποιείται συχνά σε ποικίλους κλάδους και χώρους, όπως είναι οι επιστήμες υγείας, οι κοινωνικές επιστήμες, το θέατρο και ο αθλητισμός. Έχει τις ρίζες της σε διάφορες θεωρίες μάθησης, συμπεριλαμβανομένης αυτής που διατύπωσε ο Kolb το 1984 που πρεσβεύει ότι οι μαθητές μαθαίνουν, ενεργώντας και εφαρμόζοντας ό,τι έχουν διδαχθεί στην πράξη. Στηρίζεται, επίσης, στο πλαίσιο των φυσικών αισθήσεων, το οποίο επινοήθηκε από τους Flemming και Mill, σύμφωνα με το οποίο οι μαθητές χρησιμοποιούν όλες τις αισθήσεις τους, κατά την αξιοποίηση της παρούσας στρατηγικής (Brown, L. G., & Chidume, T. 2022).

Κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης στρατηγικής, οι εκπαιδευόμενοι υποδύονται ρόλους γνωστών προσωπικοτήτων, οι οποίες έλαβαν μέρος σε σημαντικά γεγονότα ή συμβάντα. Υποδυόμενοι τις προσωπικότητες αυτές, εξάπτεται η φαντασία τους και καλούνται να ερμηνεύσουν, όσο πιο εύστοχα μπορούν, τον χαρακτήρα, στον οποίο εντάσσονται ο τρόπος δράσης και ο συναισθηματικός κόσμος, των ανθρώπων αυτών. Για να καταστεί πιο ενδιαφέρουσα αυτή η διαδικασία, ο διδάσκοντας έχει τη δυνατότητα να θέσει τους διδασκόμενους ενώπιον κρίσιμων ηθικών, και όχι μόνο, διλημμάτων. Με τον τρόπο αυτό, οι διδασκόμενοι ωθούνται να προβληματιστούν πάνω στη διαχείριση των προβλημάτων που τίθενται σε αυτούς και να λάβουν κρίσιμες αποφάσεις. Λαμβάνουν ηθικά διδάγματα και εξετάζουν, κατά πόσο, μπορούν να εφαρμοστούν αυτά στον προσωπικό και καθημερινό τους βίο (Khan, S. B. A. L., 2001).

Αξίζει να τονιστούν τα επιμέρους οφέλη αυτής της διαδικασίας. Καλλιεργούνται περαιτέρω οι διαπροσωπικές σχέσεις των μαθητών, καθότι η συγκεκριμένη διδακτική στρατηγική βασίζεται, πρώτα από όλα, στην επικοινωνία. Παράλληλα, διαπραγματεύονται μεταξύ τους για σοβαρά ζητήματα και καταλήγουν σε κοινές αποφάσεις. Αναπτύσσουν, επομένως, τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες και αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την επίλυση και αντιμετώπιση σημαντικών προβλημάτων. Μαθαίνουν την αξία του διάλογου, ο οποίος, εκτός των άλλων, επιτρέπει και την αντιπαραβολή διαφορετικών απόψεων, στα πλαίσια των ρόλων που οι ίδιοι υποδύονται. Υπάρχουν περιπτώσεις που απαιτείται να ανακαλέσουν στον νου τους προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες τους. Έρχονται, ταυτόχρονα, αντιμέτωποι με τις συνέπειες των επιλογών τους. Συμμετέχοντας ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία, οι μαθητές αποκτούν ενθουσιασμό και ενδιαφέρον για το αντικείμενο του μαθήματος (Tshering, L. 2022). Αποκτούν, επίσης, αυτοπεποίθηση, συνομιλώντας μεταξύ τους και ισχυροποιούνται οι κοινωνικοί δεσμοί τους. Καλλιεργούν την κριτική τους ικανότητα και τις γλωσσικές δεξιότητές τους (Rashid, S., & Qaisar, S. 2017).

Ο διδάσκοντας πρέπει να αποφασίσει για το χρονικό διάστημα και το εκπαιδευτικό υλικό, πάνω στο οποίο θα διενεργηθεί το παιχνίδι ρόλων. Υποχρεούται, αρχικά, να καθορίσει τους στόχους του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού εγχειρήματος και να επιλέξει το σενάριο, πάνω στο οποίο αυτό θα εκτυλιχθεί. Εν συνεχεία, οφείλει, δίνοντας τις απαραίτητες οδηγίες, να εισαγάγει τους μαθητές στην εκπαιδευτική διαδικασία και, ακολούθως, να σχεδιάσει τη δομή του παιχνιδιού ρόλων. Πρέπει να καταλήξει στον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών. Το εκπαιδευτικό υλικό που πρόκειται να μοιραστεί σε αυτούς πρέπει να τους βοηθήσει και να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των ρόλων που θα υποδυθούν. Οι μαθητές, από την πλευρά τους, απαιτείται να κατανοήσουν πλήρως και βαθέως το

περιεχόμενο των ρόλων τους. Έπεται το στάδιο της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης και διαπραγμάτευσης, το οποίο πρέπει να έχει ως στόχο την εύρεση μίας κοινής συνισταμένης. Τέλος, λαμβάνει χώρα το εξαιρετικά σημαντικό στάδιο του συνολικού απολογισμού του παρόντος εκπαιδευτικού εγχειρήματος, στη διάρκεια του οποίου πρόκειται να διεξαχθεί μία συζήτηση για τους ρόλους ολόκληρης της τάξης, μέσω της οποίας οι συμμετέχοντες θα καταλήξουν στα τελικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις (Manorom, K., & Pollock, Z. 2006).

Ο ρόλος του καθηγητή δεν περιορίζεται μονάχα στην μετάδοση της γνώσης, αλλά ο ίδιος έχει καθήκον να συμβουλεύει τους μαθητές, να οργανώνει, να καθοδηγεί και να συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Οφείλει να παρέχει το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό στους μαθητές, βοηθώντας τους έτσι να προσαρμοστούν στο περιβάλλον του μαθήματος (Carpio-Jiménez, L., Suing, A., & Ordóñez, K. 2023). Καλό είναι να προσφέρει το πρόσφορο έδαφος στους μαθητές να εκφράσουν την δημιουργική φύση τους και να ενθαρρύνει την ανάληψη πρωτοβουλιών, εμφυσώντας τους, με τον τρόπο αυτό, την αξία και την σημασία της υπευθυνότητας, όχι μόνο στην συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά και γενικότερα (Khan, S. B. A. L., 2001).

See-Think-Wonder

Η στρατηγική See-Think-Wonder επινοήθηκε από μία ερευνητική ομάδα στο Πανεπιστήμιο του Harvard, η οποία έφερε το όνομα, Project Zero (Burritt, A. 2014). Η στρατηγική αυτή έχει ως στόχο να καταστήσει τους εκπαιδευόμενους ικανούς να ερμηνεύουν και να εξετάζουν ο,τιδήποτε παρατηρούν. Η περιέργεια που κατατρύχει τους μαθητές θεωρείται γόνιμη και φυσιολογική. Οξύνεται η κριτική τους σκέψη και αισθάνονται ελεύθεροι να διατυπώσουν τους προβληματισμούς τους κα τις απορίες τους. Αξιοποιείται σε διάφορους κλάδους και χώρους, όπως για παράδειγμα στην Τέχνη, στην Ιστορία και στην Φυσική (inquirED, 2023).

Ζητείται από τους διδασκομένους να απαντήσουν στα ακόλουθα ερωτήματα: 1) "Τί βλέπετε;"; 2) "Τί σκέφτεστε για αυτό;"; 3) "Τί σας κάνει να αναρωτιέστε;". Η παρατήρηση και η απόπειρα ερμηνείας του ο,τιδήποτε τους οδηγεί να θέσουν ερωτήματα και, αφού τα απαντήσουν, οι ίδιοι αποκτούν βαθύτερη κατανόηση και γνώση για το εκάστοτε ζήτημα και κατάσταση. Οι μαθητές παρατηρούν προσεχτικά και περιγράφουν ό,τι βλέπουν. Συλλογίζονται τι μπορεί να είναι αυτό που παρατηρούν, που έγκειται η σημασία και η αξία του και επιχειρηματολογούν, για να στηρίξουν την ερμηνεία τους. Όσο

προχωράει η διαδικασία της έρευνας “γεννάται” η επιθυμία να αναζητήσουν περισσότερες πληροφορίες για αυτό. Αλληλεπιδρούν με τους συμμαθητές τους και μαθαίνουν νέα πράγματα (Burritt, A. 2014).

Κινητοποιείται το ενδιαφέρον των μαθητών και ωθούνται να αξιοποιήσουν περαιτέρω τις ιδέες και τις γνώσεις τους (Harvard University, 2019). Καλλιεργείται η κριτική ικανότητά και ενισχύεται η παρατηρητικότητα τους. Ενεργοποιείται το ερευνητικό τους δαιμόνιο και οξύνεται η περιέργειά τους. Η παρούσα στρατηγική μάθησης ευνοεί το διάλογο, την συζήτηση και την αμοιβαία κατανόηση στις εκατέρωθεν θέσεις και απόψεις (inquirED, 2023).

Κατά την εφαρμογή της διδακτικής στρατηγικής, See-Think-Wonder, ακολουθούνται τρία διαδοχικά στάδια. Στο πρώτο στάδιο, See οι μαθητές παρατηρούν και περιγράφουν, είτε μία κατάσταση, είτε μία εικόνα, είτε ένα κείμενο, είτε ένα πείραμα, είτε μία ιδέα και συλλέγουν πληροφορίες για αυτό. Έπειτα, στο δεύτερο στάδιο ερμηνεύουν ό,τι έχουν παρατηρήσει και εκφέρουν τη γνώμη τους για αυτό. Τέλος, στο τρίτο στάδιο προβληματίζονται και θέτουν ερωτήματα για ό,τι έχουν παρατηρήσει και ερμηνεύσει, εκφράζοντας, παράλληλα, τι θέλουν να διερευνήσουν περαιτέρω (inquirED, 2023).

Για να εξασφαλιστεί η επιτυχία της εφαρμογής της εν λόγω στρατηγικής στο μάθημα, ο διδάσκοντας πρέπει να επιλέξει το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο θα ελκύει το ενδιαφέρον των διδασκομένων. Οφείλει να υποστηρίζει τους μαθητές και να τους ενθαρρύνει, στην κατεύθυνση της ελεύθερης έκφρασης των απόψεών τους, προτάσσοντας την ενεργό συμμετοχή τους στη διαδικασία του μαθήματος. Πρέπει, σαφώς, να δίνει βήμα στους πάντες, διευκολύνοντας έτσι την ανταλλαγή απόψεων και το διάλογο. Με τον τρόπο αυτό, δημιουργείται πρόσφορο έδαφος για μελλοντικές συζητήσεις, αναφορικά με τα ζητήματα που προέκυψαν, μέσω της μεταξύ τους αντιπαράθεσης (inquirED, 2023).

Case Studies

Η διδακτική στρατηγική των Case Studies χρησιμοποιείται όλο και συχνότερα στις σχολικές αίθουσες, στα πλαίσια της οποίας οι μαθητές έρχονται σε επαφή με καταστάσεις και συνθήκες που απηχούν στην πραγματικότητα και, για τις οποίες, οι ίδιοι καλούνται να δώσουν απαντήσεις και να λάβουν αποφάσεις. Αυτή αξιοποιήθηκε, για πρώτη φορά, από την ακαδημαϊκή κοινότητα των Νομικών Σχολών στις Ηνωμένες

Πολιτείες Αμερικής, όπου οι φοιτητές κλήθηκαν να τοποθετήσουν τον εαυτό τους στη θέση του κατηγορού και του κατηγορουμένου. Η κάθε μία από τις δύο περιπτώσεις έπρεπε να αντιμετωπιστεί, με βάση το νομικό πλαίσιο, που είχαν διδαχθεί. Οι φοιτητές ανέπτυξαν δεξιότητες, σχετικά με το πως μπορούν να επιλύουν προβλήματα και να αντιμετωπίζουν διάφορες καταστάσεις. Αξίζει να επισημανθούν και κάποιοι έτεροι επιστημονικοί κλάδοι που χρησιμοποιήθηκε η στρατηγική αυτή, όπως είναι η Ιστορία, τα Μαθηματικά, η Ψυχολογία, η Βιολογία και πολλοί ακόμα (Todorova, T. 2001).

Η στρατηγική αυτή έχει ως κεντρικό της πυρήνα την συμμετοχή των μαθητών στη διεξαγωγή συζητήσεων, την αλληλεπίδραση μεταξύ τους και την προώθηση του διαλόγου (Roell, C. 2019). Ενισχύει την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και οι μαθητές είναι υπεύθυνοι να αποκτήσουν και να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους και να καλλιεργήσουν τις δεξιότητές τους. Συνιστά την ιδανική στρατηγική, μέσω της οποίας η θεωρία εφαρμόζεται στην πράξη, έχοντας διδακτικό και, ταυτόχρονα, διερευνητικό χαρακτήρα (Gonzalez Perez, E. 2015). Το υλικό μάθησης που παρέχεται στους εκπαιδευομένους συνοδεύεται από σχετικές ερωτήσεις και δραστηριότητες, οι οποίες ευνοούν το διάλογο μεταξύ των μελών ολόκληρης της τάξης, τα οποία αναλαμβάνουν να επιλύσουν, από κοινού, περίπλοκα ζητήματα. Ενεργοποιείται το ενδιαφέρον και το κίνητρο των μαθητών να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία (Bonney, K. M. 2015).

Κατά το αρχικό στάδιο της εφαρμογής των case studies, ο καθηγητής πρέπει να εισαγάγει τους μαθητές στη διαδικασία του μαθήματος, να συγκροτήσει τις ομάδες, να αναθέσει ρόλους στα μέλη τους, να διευθύνει την εκπαιδευτική διαδικασία και να τη διευκολύνει. Οφείλει να καθοδηγήσει σωστά τους μαθητές, καθώς είναι πιθανό να μην έχουν πρότερη γνώση της στρατηγικής αυτής και οφείλει να εμφυσήσει σε αυτούς το ομαδικό πνεύμα και την αξία της συνεργασίας. Έχει την υποχρέωση να εξηγήσει αναλυτικά και επαρκώς το περιεχόμενο των ρόλων τους, κάτι το οποίο θα ενισχύσει την αυτοεκτίμηση και την αυτοπεποίθησή εκάστου. Τους παραπέμπει, παράλληλα, στους κανόνες που πρέπει να ακολουθήσουν, με σκοπό την επιτυχή έκβαση τους έργου τους. Εν συνεχεία, αφού οι μαθητές κατανοήσουν εις βάθος την προβλεπόμενη διαδικασία του μαθήματος, πρέπει να διαπραγματευτούν μεταξύ τους και να επινοήσουν πιθανούς τρόπους αντιμετώπισης των προβληματικών καταστάσεων ή των ζητημάτων που τους τέθηκαν. Επιβάλλεται να προτείνουν εναλλακτικές και να απαριθμήσουν να θετικά και τα αρνητικά εκάστου τρόπου επίλυσης. Μέσω της προαναφερθείσας διαδικασίας, καλλιεργείται η δημιουργικότητα και η κριτική σκέψη τους (Todorova, T. 2001).

Το καθήκον του διδάσκοντα εστιάζεται στην καθοδήγηση και στον συντονισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας, στη διάρκεια της οποίας αντιπαραβάλλονται οι διακριτές καταστάσεις και περιπτώσεις που αναφέρονται στο υλικό μάθησης, το οποίο μοιράζεται στους διδασκομένους. Ο διδάσκοντας περιγράφει τις επιμέρους περιπτώσεις στους διδασκομένους, διατυπώνει τις ερωτήσεις και υπογραμμίζει τα κεντρικά και βασικά τους σημεία (Minniti, L. F. S., Melo, J. S. M., Oliveira, R. D., & Salles, J. A. A. 2017). Έχει την ευχέρεια να δημιουργήσει εκ νέου δικό του υλικό μάθησης, αλλά και να αντλήσει σχετικό υλικό από κάποιο σχολικό έντυπο ή βιβλίο, προκειμένου να προχωρήσει η διαδικασία του μαθήματος, με την αξιοποίηση της εν λόγω διδακτικής στρατηγικής (Roell, C. 2019).

2.5. Ενσωματώνοντας Ψηφιακές Τεχνολογίες στην Ιστορική Εκπαίδευση.

Επί πολλά συναπτά έτη, τα σχολικά βιβλία και εγχειρίδια, το έντυπο υλικό και οι ιστορικές πηγές συγκροτούσαν την πρωτογενή πηγή άντλησης ιστορικού αρχείου και πληροφοριών (Hajdarovic, M. 2024). Συνάμα, τους παραδοσιακούς εκπαιδευτικούς πόρους και μεθόδους διδασκαλίας συμπλήρωναν οι ιστορικές διαλέξεις και συζητήσεις, ως μέσα προφορικής μετάδοσης γνώσεων και επικοινωνίας, αλλά και διάφορα οπτικά μέσα, όπως οι ιστορικοί χάρτες, εικόνες και σχεδιαγράμματα. Οι μαθητές ήταν αποκλειστικά παθητικοί δέκτες πληροφοριών, απομνημονεύοντας και αποστηθίζοντας ιστορικά γεγονότα και ημερομηνίες, συντελώντας έτσι στην θεμελίωση ενός μονοδιάστατου τρόπου διδασκαλίας, δίχως την ύπαρξη ουσιαστικής δυνατότητας αλληλεπίδρασης μεταξύ μαθητών και καθηγητή (Banerjee, D. 2024).

Η ιστορική εκπαίδευση, ωστόσο, έχει εξελιχθεί σημαντικά, κατά τα τελευταία χρόνια, καθώς εντάχθηκαν σε αυτή καινοτόμα ψηφιακά εργαλεία και, κατ' επέκταση, νέες ψηφιακές τεχνολογίες (Banerjee, D. 2024). Ήδη από τη δεκαετία του 1980, η χρήση των υπολογιστών έφερε ραγδαίες αλλαγές στον χώρο της εκπαίδευσης. Εν συνεχεία, η δεκαετία του 1990 αποτέλεσε μία σημαντική τομή στην εκπαίδευση, με την εκκίνηση της χρήσης του Διαδικτύου. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 2000, εισήχθησαν οι διαδραστικοί πίνακες στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ την αμέσως επόμενη δεκαετία, η αξιοποίηση των smartphones και των tablets συνέβαλε στη διερεύνηση νέων εκπαιδευτικών εμπειριών (Hajdarovic, M. 2024). Επομένως, η ταχεία ανάπτυξη των ψηφιακών τεχνολογιών, η οποία ταυτίστηκε με την λεγόμενη Τέταρτη Βιομηχανική Επανάσταση, έχει επιφέρει αξιοσημείωτες αλλαγές στον χώρο της εκπαίδευσης. Η Ιστορία είναι ένας κλάδος που μπορεί να επωφεληθεί σημαντικά από τα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα (Marpelina, L., Sariyatun, & Andayani. 2024).

Τα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα έχουν επανακαθορίσει τον τρόπο διδασκαλίας της Ιστορίας. Δημιουργήθηκαν ποικίλα ψηφιακά εργαλεία, τα οποία επιτρέπουν στους χρήστες, μαθητές και εκπαιδευτικούς να μεταχειριστούν ιστορικά κείμενα, αρχεία, χάρτες και εικόνες σε ψηφιοποιημένη μορφή. Έχουν κάνει την εμφάνισή τους νεότευκτες ψηφιακές πλατφόρμες εικονικής πραγματικότητας, μέσω των οποίων οι μαθητές μπορούν να περιηγηθούν σε ιστορικά κέντρα και μουσεία, καθώς και εφαρμογές, οι οποίες παρέχουν υψηλές τεχνολογικές δυνατότητες, όπως είναι η δημιουργία κουίζ και χρονολογικών πινάκων. Υπάρχουν διάφορες ψηφιακές πλατφόρμες που επιτρέπουν τη διεξαγωγή συζητήσεων και την αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητών και καθηγητή (Marpelina, L. et al., 2024).

Υπάρχουν ποικίλοι τρόποι προσέγγισης της ιστορικής εκπαίδευσης με ψηφιακές τεχνολογίες. Μερικές από αυτές αναλύονται παρακάτω. Η ψηφιακή αφήγηση, όντας ιδιαίτερα αποτελεσματική, στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αφορά στην αφήγηση ιστοριών, σχετιζόμενων με το αντικείμενο του μαθήματος, με τη δημιουργία και προβολή πολυμέσων, δηλαδή βίντεο, εικόνων και ηχητικών ντοκουμέντων, σε μορφή ψηφιακών παρουσιάσεων. Με τα ψηφιακά παιχνίδια προσομοίωσης, οι μαθητές υποδύονται ρόλους συγκεκριμένων ατόμων ή προσωπικοτήτων που έχουν ζήσει σε διάφορες ιστορικές περιόδους, βιώνοντας έτσι, με έναν, όσο το δυνατό, πιο αυθεντικό τρόπο, τις συνθήκες και τις καταστάσεις που επικρατούσαν στην εκάστοτε εποχή (Fork, R. 2016). Στην ιστορική εκπαίδευση χρήσιμη θεωρείται η ενσωμάτωση ψηφιακών πλατφορμών, όπως είναι διάφορα blogs, social media και forums, στα οποία λαμβάνουν χώρα συζητήσεις μεταξύ των μαθητών, ανταλλάσσουν απόψεις, διατυπώνουν ερωτήματα και μοιράζονται γνώσεις και πληροφορίες που παραπέμπουν στο περιεχόμενο του μαθήματος. Οι ψηφιακές εγκυκλοπαίδειες αποτελούν έγκριτες πηγές άντλησης πληροφοριών, περί σημανουσών ιστορικών προσωπικοτήτων και αξιοσημείωτων ιστορικών γεγονότων και συμβάντων, για τους εκπαιδευόμενους (Banerjee, D. 2024), όπως άλλωστε, και τα ψηφιακά βιβλία Ιστορίας, τα οποία προκαλούν τον ενθουσιασμό και το ενδιαφέρον τους για το αντικείμενο της Ιστορίας (Aying, C., Awang, M. M., & Ahmad, A. R. 2019).

Επιπλέον, οι μαθητές δύνανται, μέσω ιστοσελίδων, ψηφιακών εφαρμογών και πλατφορμών εικονικής πραγματικότητας, να περιηγηθούν σε διάσημα ιστορικά μουσεία, μνημεία, πολιτιστικούς χώρους και κέντρα, κάτι που προσφέρει σε αυτούς πολύτιμες εκπαιδευτικές εμπειρίες. Ψηφιακές βιβλιοθήκες, συν των άλλων, παρέχουν πρόσβαση των διδασκομένων σε πολύτιμα και σπάνια ιστορικά αρχεία διαφορετικών εποχών

(Banerjee, D. 2024). Η σχεδίαση ψηφιακών χαρτών κρίνεται ωφέλιμη, προκειμένου οι μαθητές να είναι σε θέση να παρατηρούν και να επεξεργάζονται ευκολότερα τα παρουσιαζόμενα, σε αυτούς, ιστορικά δεδομένα, προσεγγίζοντας οι ίδιοι επομένως, σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο και βαθμό το σύνολο των πτυχών του μαθήματος της Ιστορίας που διδάσκονται. Με τους ψηφιακούς χάρτες οπτικοποιούνται ο ιστορικός χώρος και χρόνος. Αξιοποιώντας τους ψηφιακούς χάρτες, οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να εξερευνήσουν τις ιστορικές διαδρομές που διέβησαν οι άνθρωποι στο παρελθόν, ώστε να γίνουν αντιληπτές οι συνθήκες, κάτω από τις οποίες σημειώθηκαν αυτές, όπως είναι η γεωμορφολογία του εδάφους, το κλίμα και η χρονική διάρκεια των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (Ρεπούση, Μ., Μακαρατζής, Γ., & Μαυρομάτη, Μ. 2023). Τέλος, υπάρχουν κάποια ψηφιακά εργαλεία που δίνουν την ευκαιρία στους εκπαιδευμένους να δημιουργήσουν χρονολογικούς πίνακες που παραθέτουν τα ιστορικά γεγονότα στην σωστή χρονική σειρά, κάτι που οργανώνει και ταξινομεί την σκέψη τους (Banerjee, D. 2024).

Η υιοθέτηση των ψηφιακών τεχνολογικών μέσων ωφελεί σημαντικά την εκπαιδευτική διαδικασία και δη τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας. Αρχικά, ελκύεται το ενδιαφέρον και δίνεται κίνητρο στους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία, εν αντιθέσει με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας της Ιστορίας, που δε μπορεί να επιτελέσει τον σκοπό αυτό. Προωθείται η συνεργασία και η αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητών και καθηγητή, στα πλαίσια της οποίας, από την μία, ενισχύεται ο ρόλος των πρώτων, οι οποίοι αναπτύσσουν τις επικοινωνιακές δεξιότητές τους και, από την άλλη, ο δεύτερος λειτουργεί ως καθοδηγητής και διευκολύνει την εκπαιδευτική διαδικασία (Oyewale, G. M., & Familugba, J. O. 2021). Χάρη στην μεγάλη τεχνολογική εξέλιξη, διδάσκοντας και διδασκόμενοι αποκτούν πρόσβαση σε ένα ευρύ ψηφιακό υλικό, συμπεριλαμβανομένων ιστορικών αρχείων και πηγών. Με τον τρόπο αυτό, οι διδασκόμενοι εμπλουτίζουν το γνωστικό τους υπόβαθρο και εμβαθύνουν στο αντικείμενο της Ιστορίας. Καλλιεργείται η κριτική τους σκέψη και ικανότητα, καθώς, έχοντας πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών, διαμορφώνουν τη δική τους άποψη και κατανοούν εις βάθος το αντικείμενο της Ιστορίας, καθώς και τις διαφορετικές οπτικές που υφίστανται σε επιμέρους ζητήματα της παρούσας ανθρωπιστικής επιστήμης (Marpelina, L. et al., 2024).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Από τους προϊστορικούς πολιτισμούς της Ανατολής
έως την εποχή του Ιουστινιανού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Εικόνα 1. Εξώφυλλο σχολικού βιβλίου Ιστορίας Α΄ Λυκείου.

<https://tinyurl.com/4enwt436>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

I. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

1. Οι λαοί της Μεσοποταμίας

- 1.1 Η χώρα
- 1.2 Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση
- 1.3 Η ιστορία
- 1.4 Ο πολιτισμός

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

2. Η Αίγυπτος

- 2.1 Η χώρα
- 2.2 Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση
- 2.3 Η ιστορία
- 2.4 Ο πολιτισμός

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

3. Οι Φοίνικες

- 3.1 Η χώρα
- 3.2 Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση
- 3.3 Η ιστορία
- 3.4 Ο πολιτισμός

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

4. Οι Εβραίοι

- 4.1 Η χώρα
- 4.2 Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση
- 4.3 Η ιστορία
- 4.4 Ο πολιτισμός

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

5. Οι Χετταίοι ή Χεττίτες

- 5.1 Η χώρα
- 5.2 Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση
- 5.3 Η ιστορία
- 5.4 Ο πολιτισμός

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

6. Οι Μήδοι και οι Πέρσες

- 6.1 Η χώρα
- 6.2 Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση
- 6.3 Η ιστορία
- 6.4 Ο πολιτισμός

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

7. Οι Ανατολικοί λαοί και οι Έλληνες

II. ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Από τους προϊστορικούς χρόνους έως και το Μ. Αλέξανδρο

1. Ελληνική προϊστορία

- 1.1 Οι Αιγαιακοί πολιτισμοί
- 1.2 Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

2. Η αρχαία Ελλάδα (Από το 1100 ως το 323 π.χ.)

- 2.1 Ομηρική εποχή
- 2.2 Αρχαϊκή εποχή
- 2.3 Κλασική εποχή

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

III. ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

1. Ο ελληνοιστικός κόσμος

- 1.1 Η διάσπαση του κράτους του Μ. Αλεξάνδρου
- 1.2 Τα χαρακτηριστικά του ελληνοιστικού κόσμου

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

2. Ο ελληνοιστικός πολιτισμός

- 2.1 Τα ελληνοιστικά κέντρα
- 2.2 Η γλώσσα
- 2.3 Η θρησκεία
- 2.4 Τα γράμματα
- 2.5 Οι επιστήμες
- 2.6 Οι τέχνες

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

IV. Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ Δ. ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΡΩΜΗ

1. Ο Ελληνοισμός της Δύσης

- 1.1 Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση των αποίκων
- 1.2 Οι Συρακούσες
- 1.3 Οι Έλληνες και οι λαοί της Δυτικής Μεσογείου
- 1.4 Ο πολιτισμός των Ελλήνων της Δύσης

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

2. Η Καρχηδόνα

- 2.1 Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση
- 2.2 Η εξάπλωση των Καρχηδονίων

Ασκήσεις - Δραστηριότητες

3. Οι λαοί της ιταλικής χερσονήσου και ο σχηματισμός του ρωμαϊκού κράτους

- 3.1 Η χώρα
  - 3.2 Οι Ετρούσκοι
  - 3.3 Η ίδρυση της Ρώμης και η οργάνωσή της
  - 3.4 Η συγκρότηση της ρωμαϊκής πολιτείας - Res publica
  - 3.5 Η ρωμαϊκή εξάπλωση
  - 3.6 Ο ρωμαϊκός πολιτισμός
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

V. ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ

1. Η ολοκλήρωση της ρωμαϊκής επέκτασης (200-31 π. Χ.)

- 1.1 Η επέκταση στην Ανατολή
  - 1.2 Οι κατακτήσεις στη Δύση
  - 1.3 Η διοίκηση των κατακτημένων περιοχών
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

2. Οι συνέπειες των κατακτήσεων

- 2.1 Οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές αλλαγές
  - 2.2 Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες
  - 2.3 Η ενοποίηση της Ιταλίας
  - 2.4 Οι εμφύλιοι πόλεμοι
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

VI. Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (1ος αι. π.Χ.-3ος αι. μ.Χ.)

1. Η περίοδος της ακμής (27 π.Χ.-193 μ.Χ.)

- 1.1 Η εποχή του Αυγούστου (30 π.Χ.-14 μ.Χ.)
  - 1.2 Οι διάδοχοι του Αυγούστου (14-193 μ.Χ.)
  - 1.3 Ο Ελληνισμός και η Ρώμη
  - 1.4 Η ρωμαϊκή τέχνη
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

2. Η κρίση της αυτοκρατορίας τον 3ο αι. μ.Χ.

- 2.1 Η κρίση του αυτοκρατορικού θεσμού
- 2.2 Η οικονομική κρίση

- 2.3 Η κοινωνική κρίση
  - 2.4 Οι βαρβαρικές επιδρομές
  - 2.5 Η παρακμή του αρχαίου κόσμου
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

VII. Η ΥΣΤΕΡΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ (4ος-6ος αι. μ.Χ.)

1. Η μετεξέλιξη του Ρωμαϊκού κράτους(4ος-5ος αι. μ.Χ.)

- 1.1 Ο Διοκλητιανός και η αναδιοργάνωση της αυτοκρατορίας
  - 1.2 Μ. Κωνσταντίνος: Εκχριστιανισμός και ισχυροποίηση της ρωμαϊκής Ανατολής
  - 1.3 Οι θρησκευτικές εξελίξεις
  - 1.4 Ο εξελληνισμός του Ανατολικού Ρωμαϊκού κράτους
  - 1.5 Η μεγάλη μετανάστευση των λαών. Το τέλος του Αυτικού Ρωμαϊκού κράτους
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

2. Η εποχή του Ιουστινιανού

- 2.1 Ανασύσταση της ρωμαϊκής οικουμένης
  - 2.2 Η ελληνοχριστιανική οικουμένη
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

3. Τα γράμματα και οι τέχνες

- 3.1 Η πνευματική ανάπτυξη
  - 3.2 Η καλλιτεχνική ανάπτυξη
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

VIII. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

1. Η Ινδία

- 1.1 Η χώρα
  - 1.2 Η οικονομία και η κοινωνία
  - 1.3 Η ιστορία και ο πολιτισμός
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

2. Η Κίνα

- 2.1 Η χώρα και οι κάτοικοι
  - 2.2 Η ιστορία και ο πολιτισμός
- Ασκήσεις - Δραστηριότητες

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ

Εικόνα 2 και 3. Περιεχόμενα σχολικού βιβλίου Ιστορίας Α' Λυκείου.

<https://tinyurl.com/54ptdras>

3. Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός και Υλοποίηση ενδεικτικών παραδειγμάτων mini-lessons.

Τίτλος Ιστοσελίδας που περιλαμβάνει τα πέντε (5) mini-lessons: History mini-lessons (<https://history-minilessons.weebly.com/>)

Δημιουργός mini-lessons: Μυρσίνη Παντολέων Σταματάκου (Απόφοιτη Τμήματος Φιλολογίας)

Γνωστικό Αντικείμενο: Ορισμένες Ενότητες της διδακτέας ύλης της Ιστορίας της Πρώτης (Α΄) Τάξης του Ελληνικού Λυκείου

Αυτές είναι οι ακόλουθες:

- 1) Η Αίγυπτος: Ο πολιτισμός
- 2) Η Αρχαία Ελλάδα: Αρχαϊκή Εποχή: Οι Περσικοί Πόλεμοι
- 3) Η Αρχαία Ελλάδα: Κλασική Εποχή: Το Οικουμενικό Κράτος του Μεγάλου Αλεξάνδρου
- 4) Οι λαοί της Ιταλικής Χερσονήσου και ο σχηματισμός του Ρωμαϊκού Κράτους: Η ίδρυση της Ρώμης και η οργάνωσή της: Η κοινωνική συγκρότηση
- 5) Η Εποχή του Ιουστινιανού: Ανασύσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης

Περιγραφή της **Γενικής Φιλοσοφίας** των mini-lessons: Σε κάθε mini-lesson εφαρμόζεται μία συγκεκριμένη στρατηγική μάθησης και, ειδικότερα, οι εξής: **Think-Pair-Share**, **See-Think-Wonder**, **Role Playing (Simulation)**, **Case Studies** και **Jigsaw**. Ακολουθούνται πιστά τα στάδια της κάθε μίας και έχουν σχεδιαστεί και δημιουργηθεί δραστηριότητες, οι οποίες ανταποκρίνονται πλήρως στην φιλοσοφία τους.

Προφίλ Εκπαιδευομένων: Μαθητές της Πρώτης (Α΄) Τάξης του Ελληνικού Λυκείου

Διάρκεια mini-lessons: Το κάθε mini-lesson διαρκεί είκοσι (20) λεπτά, άρα, αν αθροιστούν και τα πέντε (5), διαρκούν εκατό (100) λεπτά, δηλαδή μία ώρα και σαράντα λεπτά (1 ώρα και 40 λεπτά) και προβλέπεται να ολοκληρωθούν σε τρεις (3) ημέρες. Αυτό σημαίνει ότι οι διδασκόμενοι επιφορτίζονται με την παρακολούθηση και υλοποίησή τους εντός του χρονικού διαστήματος μεταξύ των ημερών: Δευτέρας, 10/2/2025 - Τετάρτης, 12/2/2025.

Σκοπός mini-lessons: Ο σχεδιασμός και η δημιουργία των συγκεκριμένων mini-lessons αποσκοπεί στην παροχή ιστορικής επιμόρφωσης στους συμμετέχοντες, κάτι το οποίο μπορεί να επιτευχθεί με την παρακολούθηση μαθημάτων σύντομης διάρκειας. Παράλληλα, σκοπός τους είναι η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και ικανότητας των εκπαιδευομένων και η ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων τους.

Μαθησιακοί Στόχοι mini-lessons (Με βάση την Ταξινόμια του Bloom)

Πρώτο (1ο) mini-lesson με τίτλο: **“Ο Πολιτισμός της Αρχαίας Αιγύπτου”**

- Οι εκπαιδευόμενοι να απομνημονεύουν τα πολιτιστικά επιτεύγματα του Αρχαίου Αιγυπτιακού Κόσμου (**Remember**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τους πολιτιστικούς κλάδους που ανέπτυξαν οι Αρχαίοι Αιγύπτιοι (**Understand**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να διακρίνουν και να εξετάζουν τους τομείς πάνω στους οποίους στηρίχτηκε ο Αρχαίος Αιγυπτιακός Πολιτισμός (**Analyze**)

Δεύτερο (2ο) mini-lesson με τίτλο: **“Οι Ελληνοπερσικοί Πόλεμοι”**

- Οι εκπαιδευόμενοι να προσδιορίζουν τι συνέβη σε κάθε μάχη που διαδραματίστηκε στα πλαίσια της Ελληνοπερσικής σύρραξης (**Remember**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να αναγνωρίζουν και να κατατάσσουν τις επιμέρους μάχες των Ελληνοπερσικών Πολέμων στο χρονολογικό πλαίσιο, κατά το οποίο η εκάστοτε διεξήχθη (**Understand**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να εξετάζουν και να συγκρίνουν μεταξύ τους τα τεκταινόμενα των μαχών που έλαβαν χώρα ανάμεσα στους Έλληνες και τους Πέρσες (**Analyze**)

Τρίτο (3ο) mini-lesson με τίτλο: **“Οι κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου”**

- Οι εκπαιδευόμενοι να ανακαλούν στην μνήμη τους τα βασικά σημεία και τις κρίσιμες πτυχές του βίου και του έργου του Μεγάλου Αλεξάνδρου (**Remember**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να εξηγούν και να περιγράφουν την πορεία της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου (**Understand**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να εκτιμούν και να διαμορφώνουν κριτική άποψη για την προσωπικότητα και τις ενέργειες του Μεγάλου Αλεξάνδρου (**Evaluate**)

Τέταρτο (4ο) mini-lesson με τίτλο: **“Η ίδρυση της Ρώμης και η κοινωνική της δομή”**

- Οι εκπαιδευόμενοι να απομνημονεύουν την Αρχαία Παράδοση και τον Μύθο σχετικά με την ίδρυση της Ρώμης (**Remember**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να αναγνωρίζουν τις κοινωνικές ομάδες που υπήρξαν στην Αρχαία Ρώμη και να περιγράφουν τι πρέσβευε η κάθε μία και την θέση που καταλάμβανε στα πλαίσια της Ρωμαϊκής κοινωνίας (**Understand**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να κρίνουν και να αξιολογούν τον ρόλο των κοινωνικών ομάδων στην Αρχαία Ρωμαϊκή κοινωνία (**Evaluate**)

Πέμπτο (5ο) mini-lesson με τίτλο: **“Η εξάπλωση του Βυζαντίου επί Ιουστινιανού”**

- Οι εκπαιδευόμενοι να προσδιορίζουν τους εχθρικούς λαούς και τους τόπους που σημειώθηκαν οι Βυζαντινοί αμυντικοί και επεκτατικοί πόλεμοι κατά την περίοδο εξουσίας του Αυτοκράτορα Ιουστινιανού (**Remember**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να αναγνωρίζουν τις χρονολογίες και να τοποθετούν χρονικά τις πολεμικές διαμάχες μεταξύ των Βυζαντινών και των επιμέρους εχθρών τους (**Understand**)
- Οι εκπαιδευόμενοι να αναλύουν και να συσχετίζουν μεταξύ τους τους πολέμους που συμμετείχαν οι Βυζαντινοί σε διαφορετικά σημεία της Αυτοκρατορίας (**Analyze**)

Σύντομη Περιγραφή των **διδασκτικών στρατηγικών** βάσει των οποίων σχεδιάστηκαν τα mini-lessons

- I. **Think-Pair-Share:** Η συγκεκριμένη διδακτική στρατηγική εφαρμόζεται σε τρία (3) στάδια. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να προβληματιστούν και να διατυπώσουν τις σκέψεις τους για το ζήτημα που εξετάζεται στα πλαίσια του μαθήματος της Ιστορίας. Έπειτα, χωρίζονται σε ζευγάρια, εντός των οποίων διεξάγεται ένας διάλογος αναφορικά με το θιγόμενο ζήτημα και ανταλλάσσουν απόψεις. Στην συνέχεια, τα ζευγάρια μοιράζονται αυτά που συναποφάσισαν και τα συμπεράσματα, στα οποία κατέληξαν, μέσω της συζήτησής τους, με την υπόλοιπη τάξη.
- II. **See-Think-Wonder:** Η εφαρμογή της στρατηγικής αυτής αποτυπώνεται σε τρεις (3) φάσεις. Καταρχάς, οι διδασκόμενοι παρατηρούν και εξετάζουν κάποιο δοθέν, σε αυτούς, υλικό, για παράδειγμα, είτε κάποιο βίντεο, είτε κάποιο κείμενο, είτε κάποια εικόνα, είτε ο,τιδήποτε άλλο σχετίζεται με το αντικείμενο του μαθήματος. Εν συνεχεία, εκφέρουν την άποψη και την κρίση τους για αυτό, ερμηνεύοντάς το

και, στο τέλος, διατυπώνουν πιθανές ερωτήσεις και απορίες που έχουν για αυτό, ώστε να προβούν σε περαιτέρω διερεύνησή του.

- III. **Role-Playing (Simulation):** Με την υλοποίηση αυτής της στρατηγικής μάθησης, οι εκπαιδευόμενοι υποδύονται εξέχουσες ιστορικές προσωπικότητες και σημαίνοντα ιστορικά πρόσωπα που πρωταγωνιστούν στην εκάστοτε ενότητα της ύλης της Ιστορίας που διδάσκονται. Μέσα από την σχετική διαδικασία, οι εκπαιδευόμενοι αντλούν πολύτιμα ηθικά και ιστορικά διδάγματα.
- IV. **Case Studies:** Στην περίπτωση των Case Studies, σε πρώτη φάση, πρέπει να διευκρινιστεί στους εκπαιδευομένους ο ρόλος που υποχρεούνται οι ίδιοι να διαδραματίσουν, στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Απαιτείται να πληροφορηθούν για το ποιόν της συγκεκριμένης στρατηγικής και να καθοδηγηθούν, ανάλογα με τα όσα προβλέπονται, για την υλοποίησή της. Έπειτα, το σύνολο των εκπαιδευομένων καλείται να προβληματιστεί και να σκεφθεί εναλλακτικές προτάσεις για την αντιμετώπιση των ιστορικών ζητημάτων ή διλημμάτων που τίθενται ενώπιόν τους, απαριθμώντας σαφώς τις θετικές και τις αρνητικές πλευρές της κάθε πρότασης.
- V. **Jigsaw:** Η στρατηγική αυτή περιλαμβάνει τέσσερα (4) στάδια εφαρμογής. Αρχικά, επιβάλλεται να επιλεγεί και να προσδιοριστεί η ενότητα ή το θέμα του μαθήματος που πρόκειται να διδαχθούν οι εκπαιδευόμενοι και να επεξηγηθεί επαρκώς σε αυτούς. Έπειτα, πρέπει να διασπαστεί σε επιμέρους υποενότητες και να χωριστούν οι εκπαιδευόμενοι σε ισάριθμες ομάδες. Σε κάθε μέλος της εκάστοτε ομάδας ανατίθεται ο στοχασμός και ο προβληματισμός πάνω στα ζητήματα που εξετάζει μία συγκεκριμένη υποενότητα. Ακολουθεί η δημιουργία νέων ομάδων, των Expert Groups, οι οποίες συναποτελούνται από όλα τα μέλη των προηγούμενων ομάδων που ανέλαβαν την ίδια υποενότητα, για τα θέματα της οποίας συνδιαλέγονται μεταξύ τους. Έπειτα η επαναφορά τους στις πρώτες ομάδες τους και διδάσκει ο κάθε μαθητής στα υπόλοιπα μέλη την υποενότητα που μελέτησε και εξειδικεύτηκε ο ίδιος, προηγουμένως. Υπάρχει η δυνατότητα να ανατεθεί η επίλυση ενός κουίζ ή μίας εργασίας στο σύνολο των μαθητών, για να λάβουν ανατροφοδότηση, αν χρειαστεί.

Σύντομη Περιγραφή των **Ρόλων του Εκπαιδευτικού και του Εκπαιδευομένου**

- Ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει το ρόλο να οργανώνει και να συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία, καθορίζοντας το πλάνο και τη δομή του μαθήματος. Οφείλει να διευκολύνει και να καθοδηγεί το έργο των μαθητών, αναθέτοντάς τους δραστηριότητες, οι οποίες ενισχύουν τον ενεργητικό και συνεργατικό χαρακτήρα της μάθησης.

- Ο εκπαιδευόμενος, από την άλλη, θεωρούμενος ως το κεντρικό πρόσωπο της μαθησιακής διαδικασίας, οφείλει να προσέχει και να εισακούει τις οδηγίες και τις συστάσεις του εκπαιδευτικού, προκειμένου να διερευνά και να ανακαλύπτει τη γνώση. Πρέπει να έχει ως στόχο την κατάκτηση της ιστορικής γνώσης, συμμετέχοντας ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία και συνεργαζόμενος ομαλά και εποικοδομητικά με τους υπολοίπους συμμαθητές του.

Επιλογή των **Ψηφιακών Μέσων (Εργαλείων, Πλατφορμών και Εφαρμογών)** που εννοχρηστρώνουν τα mini-lessons

- **Weebly:** Ψηφιακή Πλατφόρμα που επιτρέπει τη δημιουργία ιστοσελίδων, blogs και online stores
- **Youtube:** Ψηφιακή Πλατφόρμα αναζήτησης, αποθήκευσης, κοινοποίησης και αναπαραγωγής βίντεο
- **Canva:** Ψηφιακή Εφαρμογή γραφικού σχεδιασμού για τη δημιουργία παρουσιάσεων, αφισών, καρτ ποστάλ και διαφημίσεων
- **Padlet:** Ψηφιακή Εφαρμογή για τη δημιουργία και το διαμοιρασμό ψηφιακού περιεχομένου
- **Prezi:** Ψηφιακή Εφαρμογή για τη δημιουργία ελκυστικών εικονικών παρουσιάσεων και χρονολογικών πινάκων (timelines)
- **Miro:** Ψηφιακή Πλατφόρμα που επιτρέπει την συνεργασία για την σχεδίαση διαγραμμάτων, τη δημιουργία εικόνων και την συγγραφή κειμένων
- **Visme:** Ψηφιακό Εργαλείο για τη δημιουργία επαγγελματικών παρουσιάσεων, ελκυστικών βίντεο και την σχεδίαση αφισών
- **Zoom:** Ψηφιακή Πλατφόρμα Επικοινωνίας που διευκολύνει τη διεξαγωγή σεμιναρίων, μαθημάτων και επαγγελματικών συναντήσεων
- **Mentimeter:** Ψηφιακή Εφαρμογή για τη δημιουργία παρουσιάσεων, κουίζ, ερευνών, δημοσκοπήσεων (polls) και word clouds
- **Ms (Microsoft) Forms:** Ψηφιακό Εργαλείο για τη δημιουργία ερευνών, δημοσκοπήσεων (polls) και κουίζ και forms
- **Slidesgo:** Ψηφιακή Πλατφόρμα για την σχεδίαση και τη δημιουργία παρουσιάσεων
- **MS (Microsoft) Teams:** Ψηφιακή Πλατφόρμα Επικοινωνίας που επιτρέπει τη διεξαγωγή ομαδικών συσκέψεων
- **Quizizz:** Ψηφιακό Εργαλείο για τη δημιουργία κουίζ

Παρουσίαση των **Ψηφιακών Πόρων** που ενορχηστρώνουν τα mini-lessons

- Εικόνες
- Χάρτες
- Βίντεο
- Σημειώσεις Σχολικού Βιβλίου Α΄ Λυκείου σε ψηφιακή μορφή (e-book)
- Χρονολογικοί πίνακες
- Ψηφιακές Πλατφόρμες, Εργαλεία και Εφαρμογές (βλ. παραπ.)
- Newsletter
- Forum επικοινωνίας

Συνοπτική παράθεση των **Προαπαιτούμενων Γνώσεων** που πρέπει να κατέχουν οι εκπαιδευόμενοι

- Καλή γνώση χειρισμού υπολογιστή
- Επαρκής γνώση της Ύλης της Ιστορίας της Α΄ Λυκείου

ΑΡΧΙΚΗ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ MINI-LESSONS

Τα παρόντα mini-lessons, πέντε (5) στον αριθμό, σχετίζονται με τη διδακτέα ύλη του μαθήματος της Ιστορίας Α΄ Λυκείου και εστιάζουν σε ορισμένες ενότητες της. Το εκάστοτε mini-lesson διαρκεί είκοσι (20) λεπτά.

Σκοπός τους είναι να επιμορφώσουν ιστορικά τους συμμετέχοντες και να καταδείχθεί ότι οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν γνώσεις Ιστορίας, μέσω μαθημάτων σύντομης χρονικής διάρκειας. Συμμετέχοντας ενεργά στις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στα mini-lessons, καλλιεργείται η κριτική τους σκέψη και ικανότητα και αναπτύσσονται οι επικοινωνιακές τους δεξιότητες.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ MINI-LESSONS

Σε κάθε mini-lesson εφαρμόζεται μία συγκεκριμένη στρατηγική μάθησης και, ειδικότερα, οι εξής: Think-Pair-Share, See-Think-Wonder, Role Playing (Simulation), Case Studies και Jigsaw. Ακολουθούνται πιστά τα στάδια της κάθε μίας και έχουν σχεδιαστεί και δημιουργηθεί δραστηριότητες, οι οποίες ανταποκρίνονται πλήρως στην φιλοσοφία τους.

Εικόνα 4. Η Αρχική σελίδα της ιστοσελίδας των mini-lessons στο Weebly.

<https://tinyurl.com/3nvd66ay>

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ MINI-LESSONS

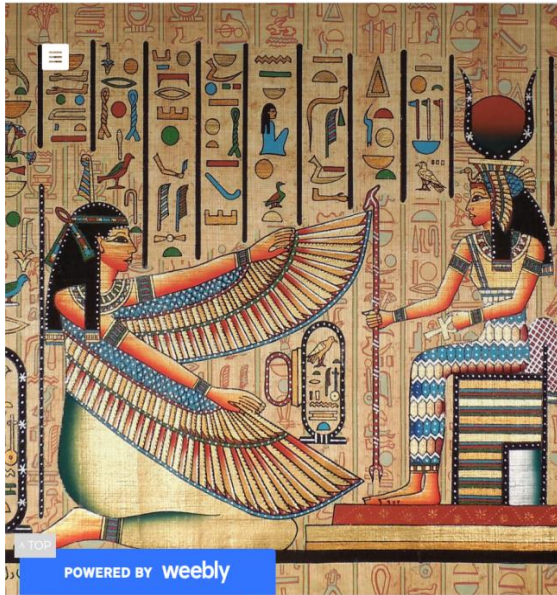
Τα παρόντα mini-lessons, πέντε (5) στον αριθμό, σχετίζονται με τη διδακτέα ύλη του μαθήματος της Ιστορίας Α΄ Λυκείου και εστιάζουν σε ορισμένες ενότητες της. Το εκάστοτε mini-lesson διαρκεί είκοσι (20) λεπτά.

Σκοπός τους είναι να επιμορφώσουν ιστορικά τους συμμετέχοντες και να καταδειχθεί ότι οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν γνώσεις Ιστορίας, μέσω μαθημάτων σύντομης χρονικής διάρκειας. Συμμετέχοντας ενεργά στις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στα mini-lessons, καλλιεργείται η κριτική τους σκέψη και ικανότητα και αναπτύσσονται οι επικοινωνιακές τους δεξιότητες.

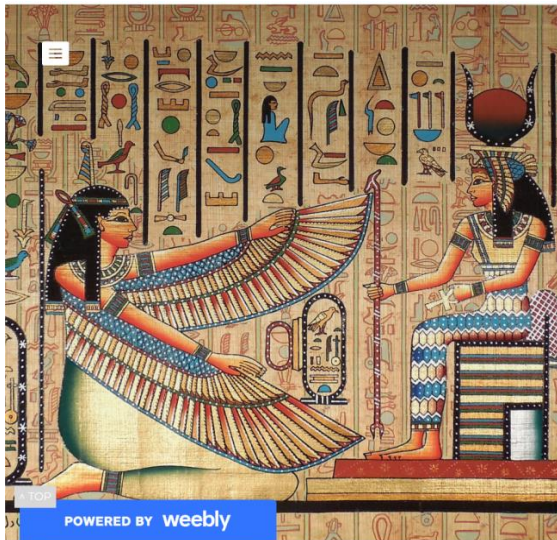
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ MINI-LESSONS

Σε κάθε mini-lesson εφαρμόζεται μία συγκεκριμένη στρατηγική μάθησης και, ειδικότερα, οι εξής: Think-Pair-Share, See-Think-Wonder, Role Playing (Simulation), Case Studies και Jigsaw. Ακολουθούνται πιστά τα στάδια της κάθε μίας και έχουν σχεδιαστεί και δημιουργηθεί δραστηριότητες, οι οποίες ανταποκρίνονται πλήρως στην φιλοσοφία τους.

1. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ [20 min.] (THINK-PAIR-SHARE)

ΚΑΛΩΣ ΗΛΘΑΤΕ ΣΤΗΝ ΙΣΤΙΟΣΕΛΙΔΑ:
**HISTORY-
MINILESSONS.WEBLY.COM**

ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟΣ

ΕΠΙΧΡΗΣΗ

- Πρωτεύουσα: Μέμφις, Δεύτερη πιο μεγάλη πόλη: Θέβης
- Πρώτος Φαραώ: Νεφθχέσι
- Πρώτος Φαραώ: Νεφθχέσι
- Πρώτος Φαραώ: Νεφθχέσι
- Πρώτος Φαραώ: Νεφθχέσι

ΕΡΩΤΗ

- Η Αίγυπτος ήταν από τις πρώτες να αναπτύξει την γεωργία και την πολιτισμό.
- Η Αίγυπτος ήταν από τις πρώτες να αναπτύξει την γεωργία και την πολιτισμό.
- Η Αίγυπτος ήταν από τις πρώτες να αναπτύξει την γεωργία και την πολιτισμό.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Ποιοι ήταν οι σημαντικοί Φαραοί;
- Ποιοι ήταν οι σημαντικοί Φαραοί;
- Ποιοι ήταν οι σημαντικοί Φαραοί;

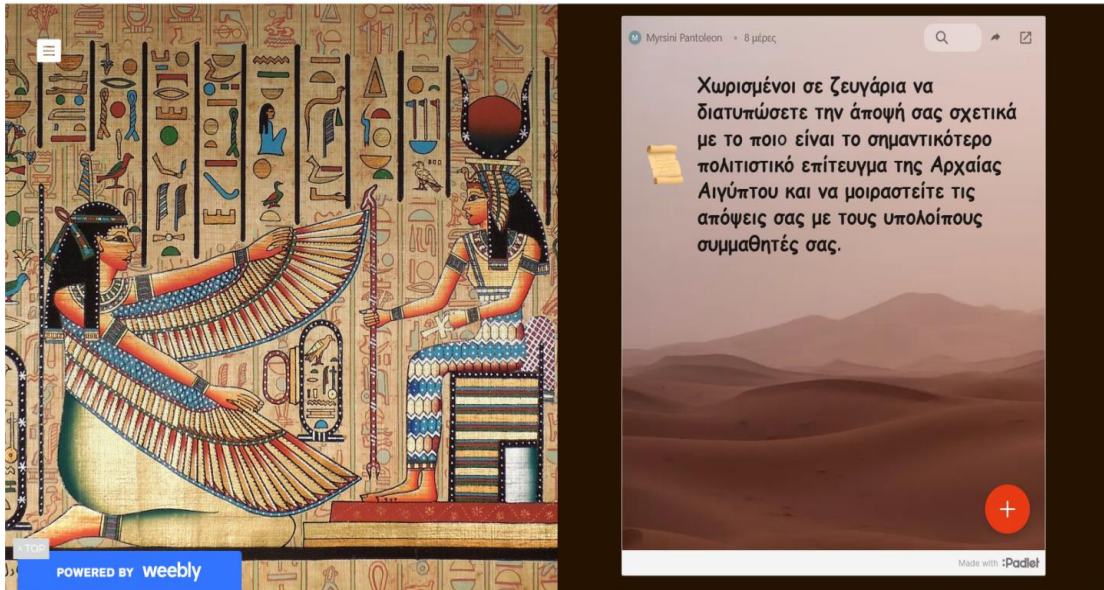
ΤΕΧΝΕΣ

- Αρχιτεκτονική, Γλυπτική, Τεχνοκρατία
- Αρχιτεκτονική, Γλυπτική, Τεχνοκρατία
- Αρχιτεκτονική, Γλυπτική, Τεχνοκρατία

ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ

- Η Αίγυπτος ήταν από τις πρώτες να αναπτύξει την γεωργία και την πολιτισμό.
- Η Αίγυπτος ήταν από τις πρώτες να αναπτύξει την γεωργία και την πολιτισμό.
- Η Αίγυπτος ήταν από τις πρώτες να αναπτύξει την γεωργία και την πολιτισμό.

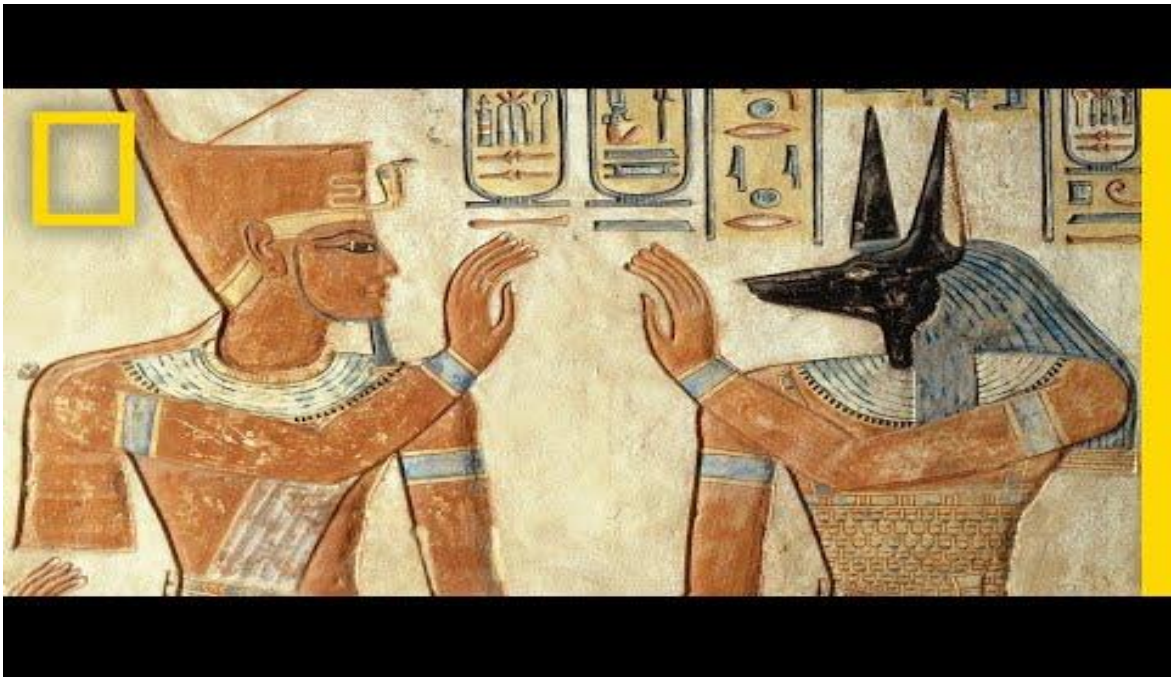

Εικόνες 5, 6 και 7. Σελίδα του Πρώτου (1ου) mini-lesson της ιστοσελίδας στο Weebly με τίτλο: “Ο Πολιτισμός της Αρχαίας Αιγύπτου”.

<https://tinyurl.com/mr69zeam>

ΠΡΟΒΟΛΗ ΒΙΝΤΕΟ [6 min.]

Ancient Egypt 101 | National Geographic [6:13]

(Sourced from YouTube)

<https://tinyurl.com/2zwpt6hc>

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ INFOGRAPHIC [5 min.]

ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

- Πολυθεία
- Θεοί: κεφάλι ζώου και σώμα ανθρώπου
- Ρα: θεός Ήλιος, Ίσις, Όσιρις, Ώρος
- Φαραώ Αμένοφις Δ' Ακένάτιν: πολέμιος πολυθείας, προσπάθεια επιβολής λατρείας θεού Ήλιου και όχι Άμμωνα: θεός Θήβας, αποτυχία λόγω αντίδρασης Ιερατείου

ΜΥΣΤΗΡΙΑ

- Πίστη στη μετά θάνατον ζωή λόγω κακοζών που υφίσταντο οι Αιγύπτιοι στη διάρκεια του βίου τους εάν δεν καταπραΰνοντο το σώμα του νεκρού
- Ταφή νεκρών και ταφή τους σε ταφικά μνημεία μαζί με όλα τα σκεύη τους
- Απότοκο αυτού η κατασκευή μεγάλων ταφικών μνημείων με πλούσια διακόσμηση και αμόβητα πλούτη

ΓΡΑΦΗ

- Ιερογλυφικά: χρήση από την 4η χιλιετία π.χ.
- Δυσκολία στην απόδοση και την εκμάθηση, προορίζεται ειδικά για τη συνεχή ανασφάλιση
- Επαφή Νέου Βασιλείου: δυνατότητα πολιτεί να εκπαιδευτεί ως Γραφίας για να σταδιοδρομήσει ως Δημόσιος Υπάλληλος κάτι που προσέθετε σε αυτόν κύρος
- Οι Γραφείς κατέγραφαν σε κείμενα τα κατορθώματα των Φαραώ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

- Αποκρυπτογράφηση από τον Γάλλο Αιγυπτιολόγο J. Champollion το έτος 1822
- Στήλη της Ρωζέτας: τμήματος επιγραφής της Ελληνιστικής Παράου
- Περίοδος Ιερογλυφικά της 19ης Περιόδου και ελληνικά στοιχεία
- Κείμενο που υμνούσε τον Πτολεμαίο Ε' βασιλιά της Αιγύπτου

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

- Αστρονομία: καθιέρωση του ημερολογίου των 365 ημερών, χωρισμός του έτους σε μήνες και εβδομάδες και προσδιορισμός της ώρας βάσει της ηλιακής σκιάς
- Γεωμετρία: μέτρηση καλλιεργήσιμων εκτάσεων
- Ανατομία και Ιατρική: ταξινόμηση των νεκρών

ΤΕΧΝΕΣ

- Αρχιτεκτονική, Γλυπτική, Ζωγραφική
- Οι καλλιτέχνες προέβλεπαν τα επιτεύγματα των Φαραώ
- Κατασκευή επιβλητικών μνημείων

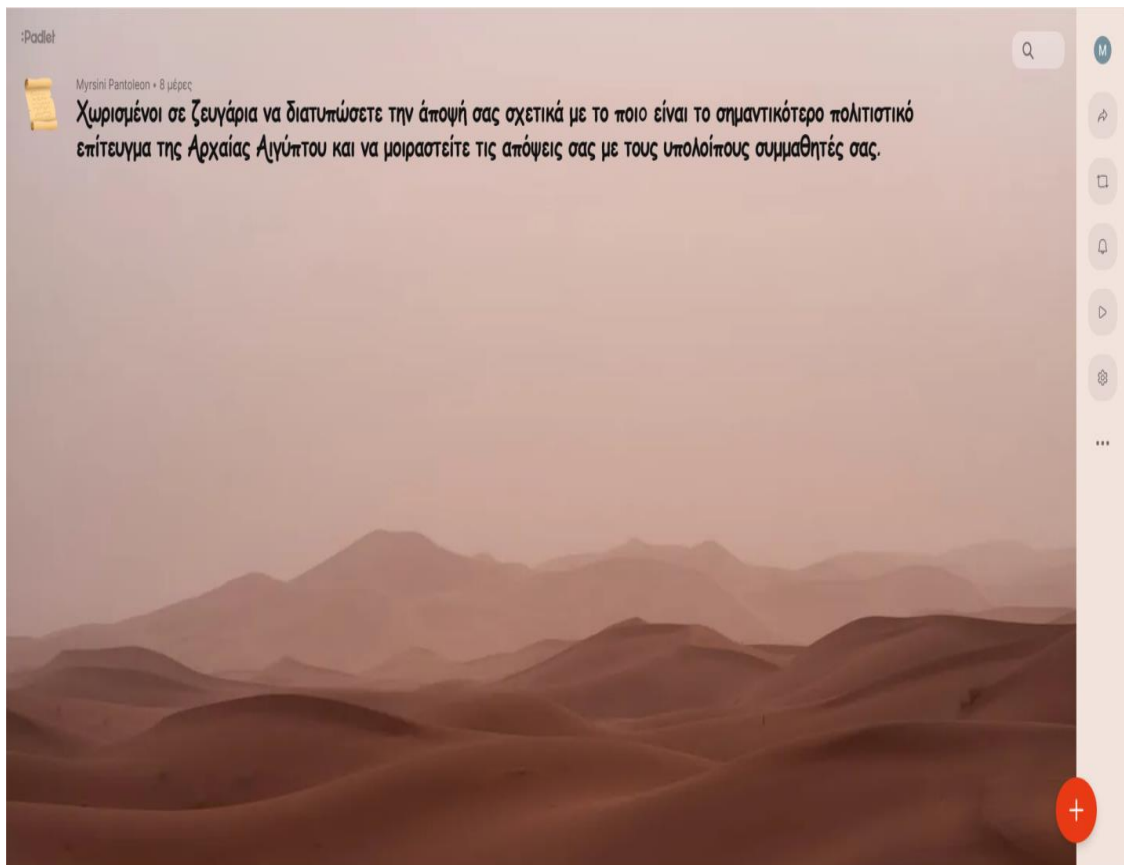
- Πυραμίδες του Χέοπος, του Χεφρένους και του Μικερίνου στη Γκίζα
- Μεγάλοι ναοί στο Λούξορ και το Καρνάκ με τα πλήθος των κόνων που στήριζαν περιτόλια και υπόστευτες αίθουσες
- Ναοί και νεκρικοί θάλαμοι: ζωγραφιστές και ανάγλυφες παραστάσεις
- Έργα μικροτεχνίας από μέταλλα και πολύτιμους ή ημιπολύτιμους λίθους

Εικόνα 8. Infographic για τον Αρχαίο Αιγυπτιακό Πολιτισμό.

Created in Canva

<https://tinyurl.com/47vm6mv6>

ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΜΟΣ ΑΠΟΨΕΩΝ [9 min.]

Εικόνα 9. Πίνακας διαμοιρασμού στο Padlet.

Created in Padlet

<https://tinyurl.com/484x9skc>

2. ΟΙ ΕΛΛΗΝΟΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ [20 min.] (SEE-THINK-WONDER)

The image shows two screenshots of a Weebly website. The left screenshot shows the main page with a large illustration of a Greek warrior on a horse fighting a Persian warrior on the ground. The right screenshot shows a video player titled 'The Greco-Persian Wars' with a red play button and a timeline below it. The timeline lists key events in B.C.E.:

492 B.C.E.	481 B.C.E.	480 B.C.E.	479 B.C.E.
494 B.C.E.	490 B.C.E.	480 B.C.E.	479 B.C.E.

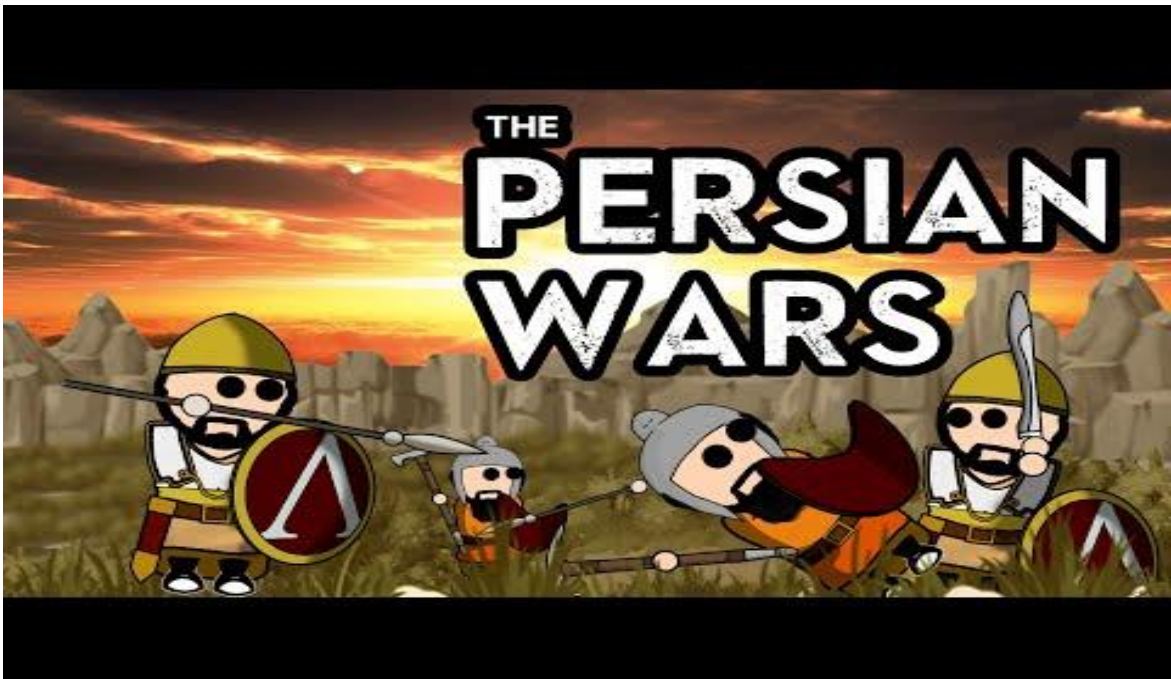
The bottom screenshot shows a mobile view of the same website with a grid of yellow sticky notes overlaid on the content.

Εικόνα 10 και 11. Σελίδα του Δευτέρου (2ου) mini-lesson της ιστοσελίδας στο Weebly με τίτλο: “Οι Ελληνοπερσικοί Πόλεμοι”.

<https://tinyurl.com/yk6uur45>

ΠΡΟΒΟΛΗ ΒΙΝΤΕΟ [4 min.]

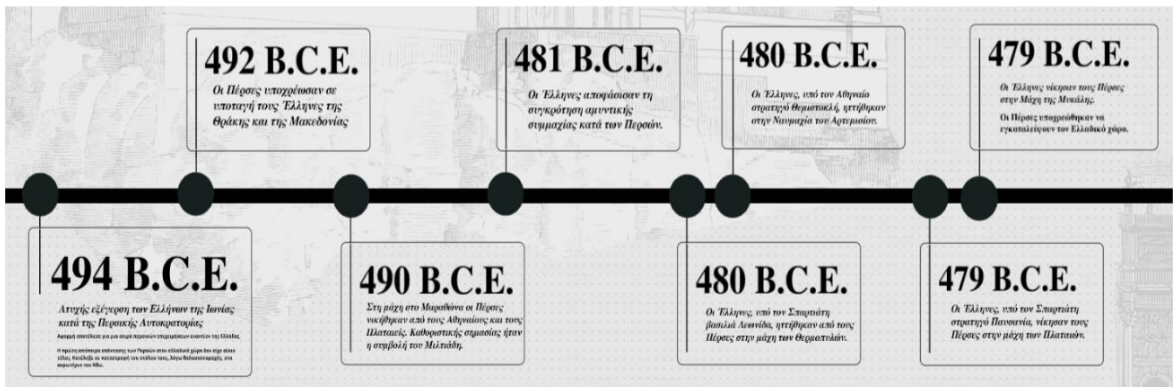

The Greco-Persian Wars [4:21]

(Sourced from YouTube)

<https://tinyurl.com/4kjdvuhh>

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΑ [5 min.]

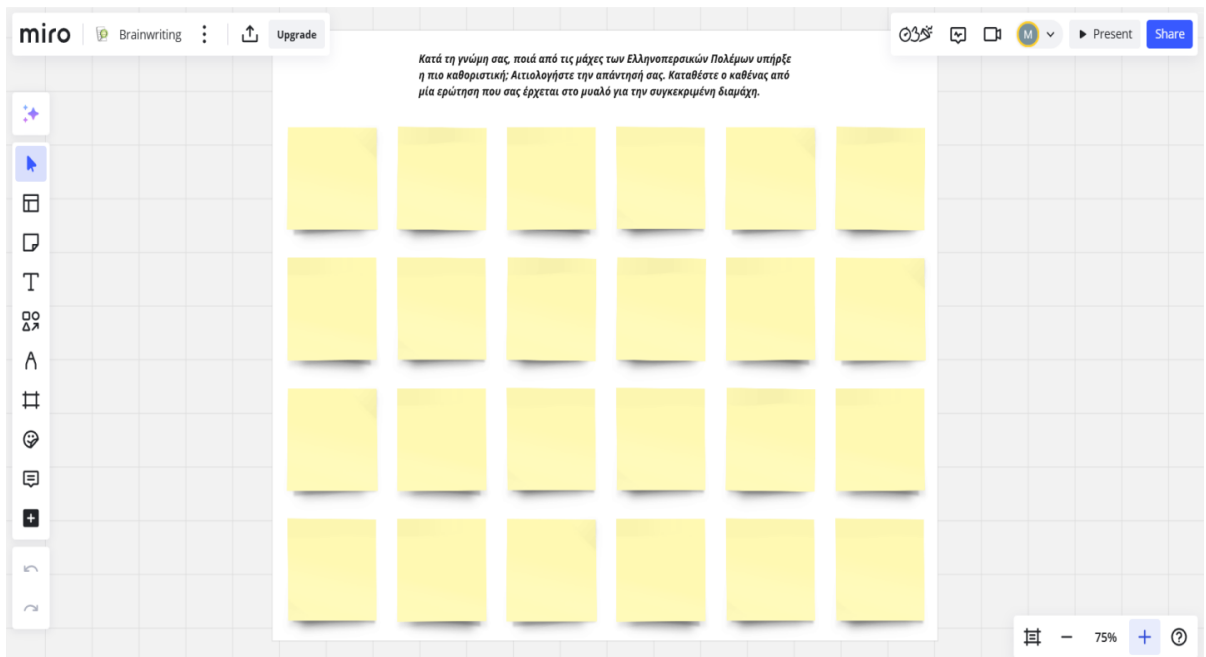

Εικόνα 12. Χρονολογικός πίνακας των Ελληνοπερσικών Πολέμων.

Created in Prezi

<https://tinyurl.com/ykak59am>

ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΜΟΣ ΑΠΟΨΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΣΤΟ MIRO [11 min.]

Εικόνα 13. Πίνακας διαμοίρασμού ιδεών και απόψεων.

Created in Miro

<https://tinyurl.com/mr4btm7v>

3. ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ [20 min.] (Role Playing-Simulation)

The image shows a Weebly website layout for a lesson on Alexander the Great. On the left is a mosaic of Alexander on a horse. The main content area includes a video player with a 6-minute video titled "ALEXANDER THE GREAT'S LIFE, IN LESS THAN 6 MINUTES" and a map of his conquests. Below the video is a section titled "ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (334-331π.χ.)" with a list of events and a Zoom meeting launch screen.

ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (334-331π.χ.)

- Νίκη των Ελλήνων κατά των Περσικών στρατών στο Γρανικό Ποταμό (334 π.χ.)
- Νίκη των Ελλήνων κατά των Περσικών στρατών στην Ισού της Κολχίδας (333π.χ.)
- Οι Έλληνες απέλασαν την Φοινίκια και την Παλαιστίνη (333-332π.χ.)
- Οι Έλληνες απέλασαν την Αίγυπτο (332 π.χ.) και οι πόλεις της από το έλεγχο του βασιλιά Αλέξανδρου ως ανεξαρτητοποιημένες και τον αναγόρευσαν Φαραώ / Ήρση Αλέξανδρος (332 π.χ.)

CLICK HERE TO JOIN THE MEETING

Εικόνα 14 και 15. Σελίδα του Τρίτου (3ου) mini-lesson της ιστοσελίδας στο Weebly με τίτλο: "Οι Κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου".

<https://tinyurl.com/yc4e2wra>

ΠΡΟΒΟΛΗ ΒΙΝΤΕΟ [6 min.]

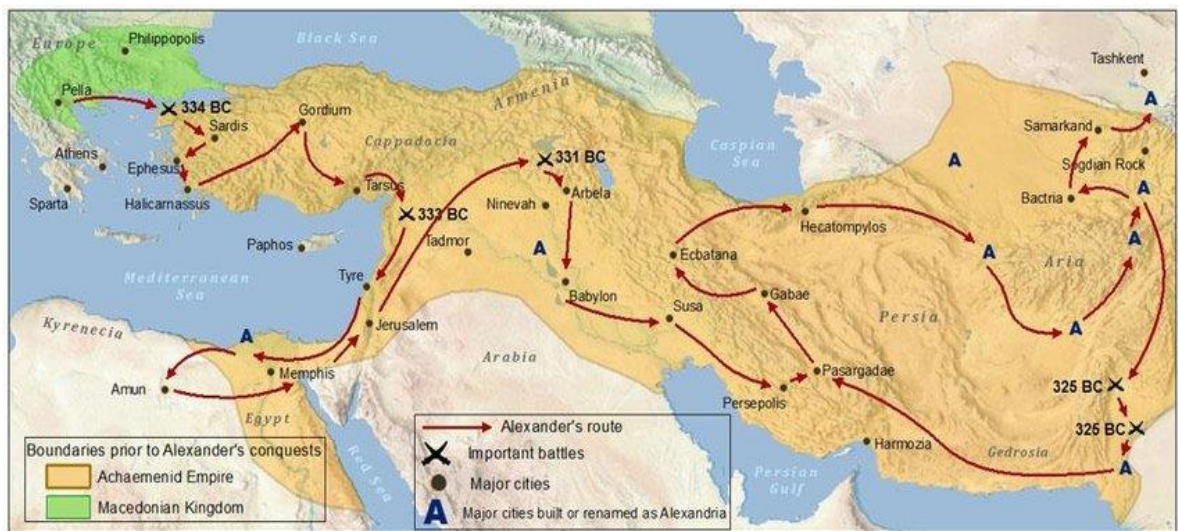

Alexander the Great's Life, in Less Than 6 Minutes [5:45 min.]

(Sourced from YouTube)

<https://tinyurl.com/3fhkavtc>

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΧΑΡΤΗ [1 min.]

Εικόνα 16. Χάρτης της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

<https://tinyurl.com/3acc454y>

ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ [5 min.]

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (334-323 π.χ.)

ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (334-331π.χ.)

- Νίκη των Ελλήνων κατά του Περσικού στρατού στο Γρανικό Ποταμό (334 π.χ.)
- Νίκη των Ελλήνων κατά του Περσικού στρατού στην Ισσό της Κιλικίας (333π.χ.)
- Οι Έλληνες κατέλαβαν την Φοινίκη και την Παλαιστίνη (333-332π.χ.)
- Οι Έλληνες κατέλαβαν την Αίγυπτο (332 π.χ.) και οι κάτοικοί της υποδέχτηκαν τον βασιλιά Αλέξανδρο ως απελευθερωτή και τον αναγόρευσαν Φαραώ / Ίδρυση Αλεξάνδρειας (331 π.χ.)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (331-327 π.χ.)

- Οι Έλληνες νίκησαν τον Περσικό στρατό υπό την ηγεσία του Δαρείου Γ΄ στα Γαυγάμηλα και κατέλαβαν τη Βαβυλώνα και τα Σούσα (331 π.χ.)
- Οι Έλληνες κατέλαβαν την Περσέπολη, τις Πασαργάδες και τα Εκβάτανα (330 π.χ.)
- Οι Έλληνες κατέλαβαν τις Ανατολικές Σατραπείες της Περσικής Αυτοκρατορίας, την Παρθία, την Υρκανία, την Αρεία, την Αραχωσία (330 π.χ.) και στη συνέχεια τη Βακτριανή και την Σογδιανή / Ίδρυση Αλεξάνδρειας της Εσχάτης

ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (327-325 π.χ.)

- Οι Έλληνες νίκησαν τους Ινδούς υπό την ηγεσία του Πύρου στον Υδάσπη έναν παράποταμο του Ινδού Ποταμού (326 π.χ.)
- Οι Έλληνες εκστράτευσαν μέχρι τον ποταμό Υφάση
- Ο βασιλιάς Αλέξανδρος επιθυμούσε να κατευθυνθεί προς το Γάγγη αλλά αυτό δεν επετεύχθη λόγω της αντίδρασης του Μακεδονικού στρατού
- Οι Έλληνες διέσχισαν την χώρα της Ινδικής φυλής των Μαλλών και πέρασαν την έρημο της Γεδρωσίας
- Ο ναύαρχος Νέαρχος παρέπλευσε τις ασιατικές ακτές μέχρι τις εκβολές του Τίγρη και του Ευφράτη
- Ο Αλέξανδρος άφησε την τελευταία του πνοή στη Βαβυλώνα (Άνοιξη του 323 π.χ.) ενώ προετοίμαζε τον περίπλου της Αραβίας

Εικόνα 17, 18 και 19. Παρουσίαση των τριών χρονικών περιόδων της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Created in Visme

<https://tinyurl.com/mw8v7dbf>

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΡΟΛΩΝ [8 min.]

Meetings

+ Schedule a Meeting

Your current Basic plan allows you to schedule meetings for up to 40 minutes each. Upgrade to Zoom Workplace Pro to schedule meetings for up to 30 hours with advanced meeting features. [Discover Zoom Workplace Pro](#)

[Upcoming](#) Previous Personal Room Meeting Templates

01-15-2025 to 04-15-2025

Mon, Feb 10

05:00 AM - 05:15 AM

Παιχνίδι Ρόλων μεταξύ δύο ομάδων μαθη...

Need more meeting time?

[Upgrade to Zoom Workplace Pro](#)

Meeting ID: 870 5269 9803

My Meetings > Manage "Παιχνίδι Ρόλων μεταξύ δύο ομάδων μαθητών: Τα μέλη της πρώτης ομάδας υποδύονται τ...

Details Live Streaming

Topic Παιχνίδι Ρόλων μεταξύ δύο ομάδων μαθητών: Τα μέλη της πρώτης ομάδας υποδύονται τον Μέγα Αλέξανδρο και τους στρατηγούς του, ενώ τα μέλη της δεύτερης ομάδας τους διπλωμάτες του Έλληνα βασιλιά.

Time Feb 10, 2025 05:00 AM Athens

Meeting ID 870 5269 9803

Security ✓ Passcode ***** Show
✓ Waiting Room

Attendees Enable Continuous Meeting Chat

Invite Link <https://us05web.zoom.us/j/87052699803?pwd=fDhYOWTbjFbceZCtBKFPeI0mWkKsv8.1>

Add to Google Calendar Outlook Calendar (.ics) Yahoo Calendar

[Start](#) [Copy Invitation](#) [Edit](#) [Delete](#) [Save as Template](#)

zoom Support English

Click **Open Zoom Workplace app** on the dialog shown by your browser
If you don't see a dialog, click **Launch Meeting** below

By joining a meeting, you agree to our [Terms of Service](#) and [Privacy Statement](#)

[Launch Meeting](#)

Don't have the Zoom Workplace app installed? [Download Now](#)

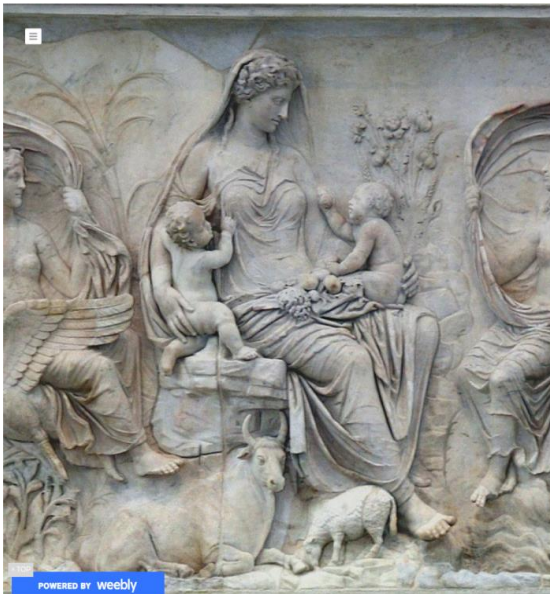
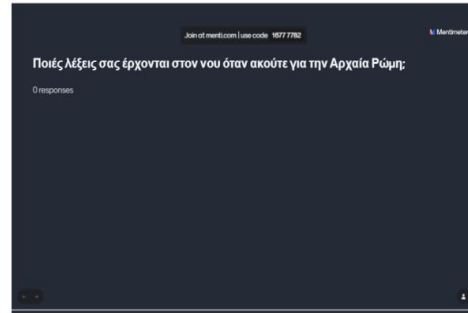
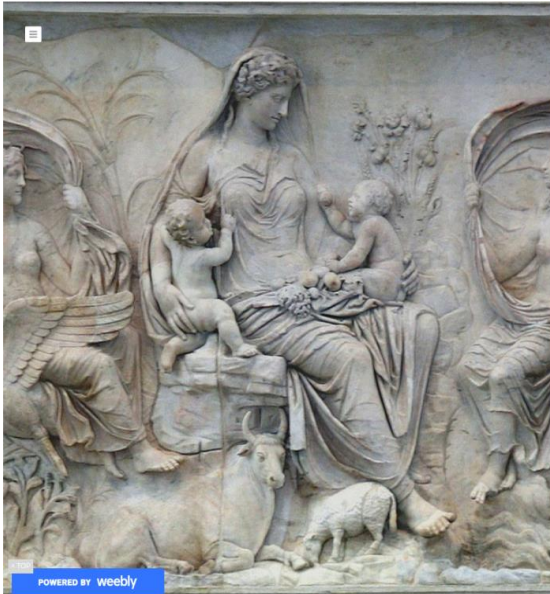
©2024 Zoom Communications, Inc. All rights reserved.
[Trust Center](#) | [Acceptable Use Guidelines](#) | [Legal & Compliance](#) | [Do Not Sell My Personal Information](#) | [Cookie Preferences](#)

Εικόνες 20 και 21. Υλοποίηση του Παιχνιδιού Ρόλων.

Scheduled in Zoom

<https://tinyurl.com/4crnydw5>

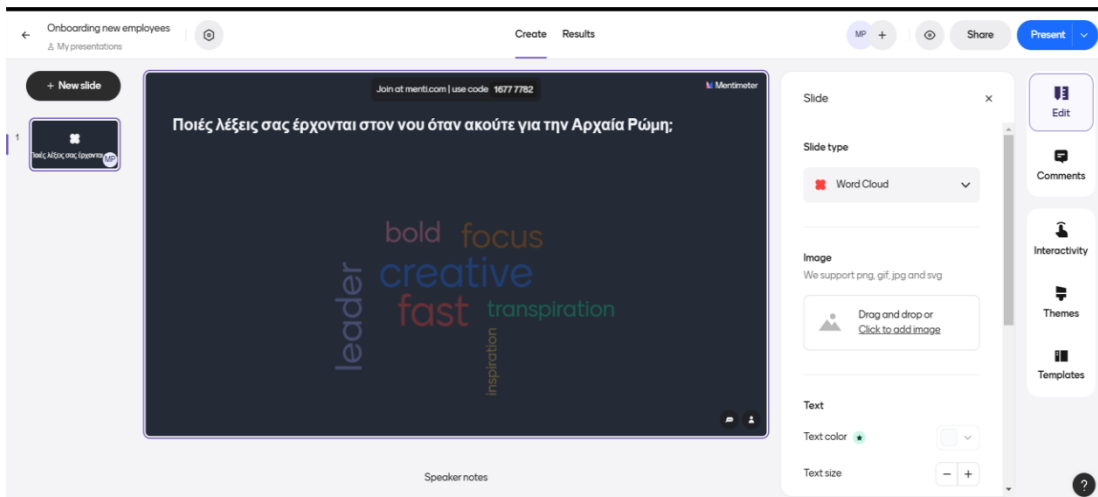
4. Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΗΣ ΔΟΜΗ [20 min.] (Case Studies)

Εικόνα 22 και 23. Σελίδα του Τετάρτου (4ου) mini-lesson της ιστοσελίδας στο Weebly με τίτλο: “Η ίδρυση της Ρώμης και η κοινωνική της δομή”.

<https://tinyurl.com/2zh2w2ca>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ BRAINSTORMING [2 min.]

Εικόνα 24. Δραστηριότητα Brainstorming.

Created in Mentimeter

<https://tinyurl.com/5n8jkk8x>

ΠΡΟΒΟΛΗ ΒΙΝΤΕΟ [6 min.]

The Founding of Rome: The Story of Romulus and Remus in Roman Mythology [5:56min.]

(Sourced from YouTube)

<https://tinyurl.com/baa7cbnm>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ CASE STUDIES [12 min.]

ΠΑΤΡΙΚΙΟΙ ΚΑΙ ΠΛΗΒΕΙΟΙ: ΔΥΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

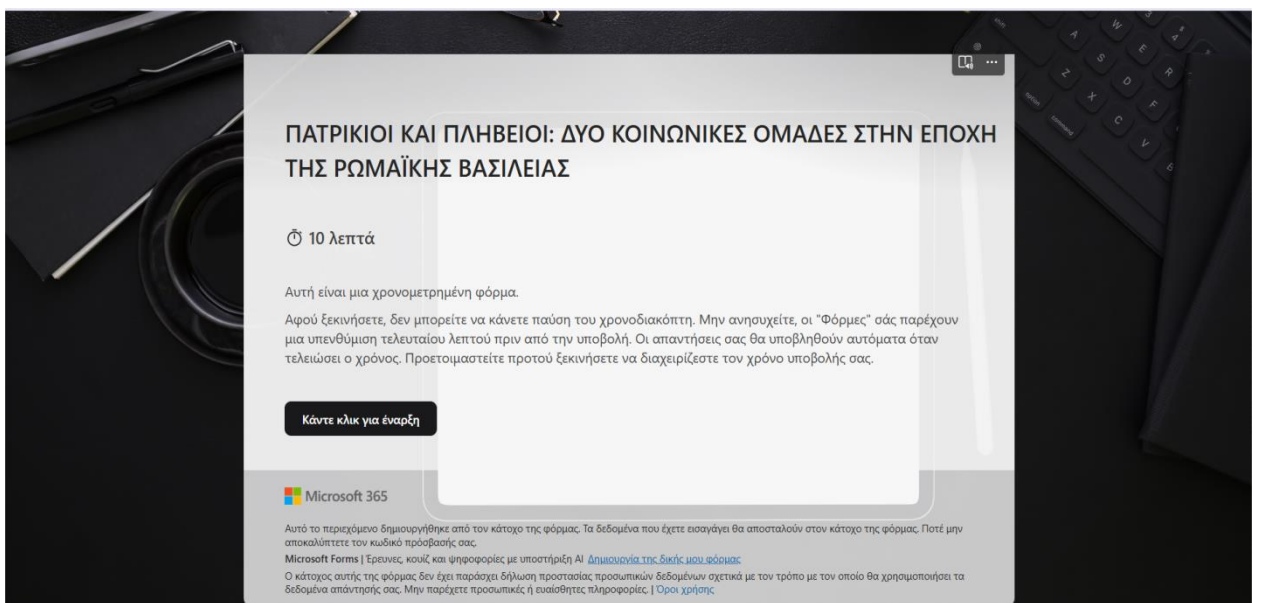
1. Οι **Πατρίκιοι** ήταν οι Ρωμαίοι που ανήκαν στις παλαιές μεγάλες οικογένειες. Οι οικογένειες αυτές με τα άμεσα μέλη και τα παρακλάδια τους αποτελούσαν τα ρωμαϊκά γένη. Όλα τα μέλη ενός γένους ονομαζόνταν πατρίκιοι, γιατί κατάγονταν από τον ίδιο πατέρα, τον οποίο αναγνώριζαν και ως αρχηγό.

Οι **Πληβείοι** ήταν όλοι οι νεότεροι κάτοικοι της Ρώμης και των γύρω περιοχών. Όταν οι Ρωμαίοι καταλάμβαναν μια πόλη, υποχρέωναν τους κατοίκους της να μετοικήσουν κοντά στη Ρώμη. Πολλοί, εξάλλου, είχαν έρθει μόνον τους στη Ρώμη σε αναζήτηση καλύτερης τύχης. Δεν είχαν κανένα δεσμό με τους πατρίκιοις, γι' αυτό και ονομάστηκαν πλήθος. Οι πληβείοι δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα και δεν τους επιτρέπεται να νυμφευτούν με γυναίκες από την τάξη των πατρίκίων.

Κατά την Πρώμη Περίοδο της Αρχαίας Ρώμης, αυτή της Βασιλείας, οι Πατρίκιοι υπήρξαν η κυρίαρχη κοινωνική ομάδα, ενώ οι Πληβείοι μάχονταν για την πολιτική τους εκπροσώπηση και, ευρύτερα, για την κοινωνική ισότητα. Ως ηγέτες των Πληβείων, διατυπώστε, σε δύο με τρεις προτάσεις, ποια αιτήματα θα καταθέτατε υπέρ αυτών των θέσεων. *

Εισαγάγετε την απάντησή σας

➕ Προσθήκη νέας ερώτησης

ΠΑΤΡΙΚΙΟΙ ΚΑΙ ΠΛΗΒΕΙΟΙ: ΔΥΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

🕒 10 λεπτά

Αυτή είναι μια χρονομετρημένη φόρμα.

Αφού ξεκινήσετε, δεν μπορείτε να κάνετε παύση του χρονοδιακόπτη. Μην ανησυχείτε, οι "Φόρμες" σας παρέχουν μια υπενθύμιση τελευταίου λεπτού πριν από την υποβολή. Οι απαντήσεις σας θα υποβληθούν αυτόματα όταν τελειώσει ο χρόνος. Προετοιμαστείτε προτού ξεκινήσετε να διαχειρίζεστε τον χρόνο υποβολής σας.

Κάντε κλικ για έναρξη

Microsoft 365

Αυτό το περιεχόμενο δημιουργήθηκε από τον κάτοχο της φόρμας. Τα δεδομένα που έχετε εισαγάγει θα αποσταλούν στον κάτοχο της φόρμας. Ποτέ μην αποκαλύπτετε τον κωδικό πρόσβασης σας.

Microsoft Forms | Έρευνες, κοινά και ψηφιογραφίες με υποστήριξη AI [Δημιουργία της δικής μου φόρμας](#)

Ο κάτοχος αυτής της φόρμας δεν έχει παράσχει δήλωση προστασίας προσωπικών δεδομένων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιήσει τα δεδομένα απάντησής σας. Μην παρέχετε προσωπικές ή ευαίσθητες πληροφορίες. | Όροι χρήσης

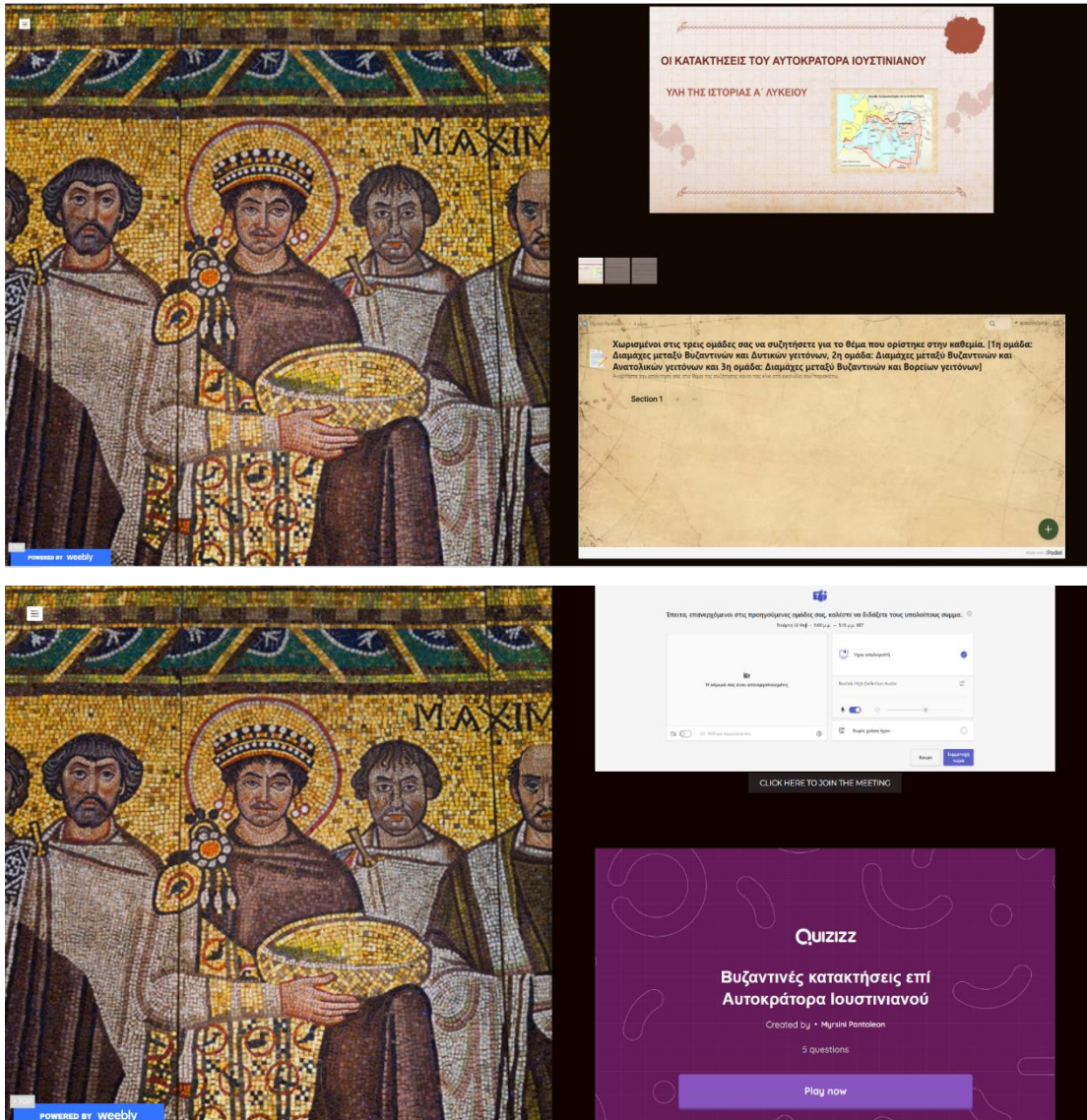
Εικόνα 25 και 26. Δραστηριότητα Case Studies.

Created in MS (Microsoft) Forms

<https://tinyurl.com/3db6ph2v>

5. Η ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΠΙ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ [20 min.] (Jigsaw)

The composite image displays a mosaic of Emperor Justinian I and his officials on the left. On the right, there are three digital educational resources:

- Top Right:** A Weebly page titled "ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ" (The Conquests of Emperor Justinian) with the subtitle "ΥΠΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ" (Under the History of the 1st Lyceum). It includes a small map of the Byzantine Empire.
- Middle Right:** A Zoom meeting interface showing a meeting titled "Χωρισμένοι στις τρεις ομάδες σας να συζητήσετε για το θέμα που ορίστηκε στην καθεμέρια. [1η ομάδα: Διαμάχες μεταξύ Βυζαντινών και Δυτικών γειτόνων, 2η ομάδα: Διαμάχες μεταξύ Βυζαντινών και Ανατολικών γειτόνων και 3η ομάδα: Διαμάχες μεταξύ Βυζαντινών και Βορείων γειτόνων]".
- Bottom Right:** A Quizizz quiz titled "Βυζαντινές κατακτήσεις επί Αυτοκράτορα Ιουστινιανού" (Byzantine conquests under Emperor Justinian), created by Myrtili Pantoleon, with 5 questions. A "Play now" button is visible.

Εικόνα 27 και 28. Σελίδα του Πέμπτου (5ου) mini-lesson της ιστοσελίδας στο Weebly με τίτλο: "Η εξάπλωση του Βυζαντίου επί Ιουστινιανού"

<https://tinyurl.com/4c2kz85d>

ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ [5 min.]

ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ

ΥΛΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

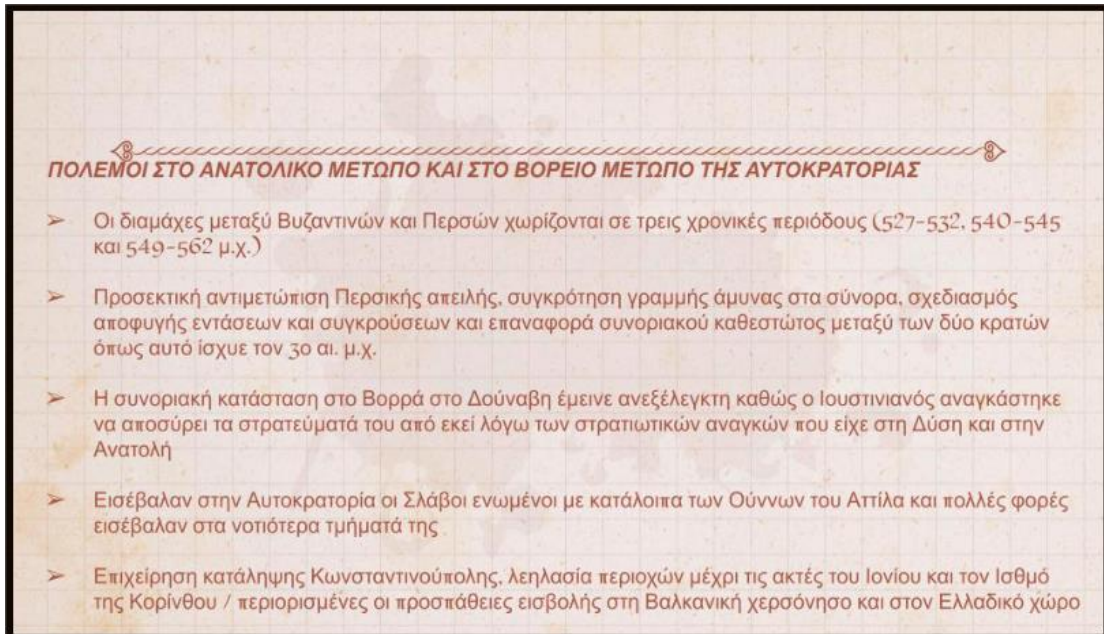

The map, titled 'Circa 500: The Byzantine Empire, heir to the Roman Empire', shows the Roman Empire in yellow and the Byzantine Empire in red. The Byzantine Empire is centered on Constantinople and extends across the Eastern Mediterranean, the Balkans, and parts of North Africa and the Iberian Peninsula. The map also shows the extent of Justinian's reconquests, indicated by red lines and arrows, which include the reconquest of the Western Roman Empire in 534 and the reconquest of the Ostrogothic Kingdom in 554.

ΠΟΛΕΜΟΙ ΣΤΟ ΔΥΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

- Κατάλυση Γερμανικού κράτους στη Βόρεια Αφρική (533-534 μ.χ.)
- Κυριαρχία του Βυζαντίου επί του συνόλου των περιοχών της Βόρειας Αφρικής μέχρι τις Ηράκλειες Στήλες (σημερινό Γιβραλτάρ) και επί των νήσων Κορσική, Σαρδηνία και Βαlearίδες
- Κατάληψη βασιλείου Οστρογόθων στη Βόρεια Ιταλία (535-554 μ.χ.)
- Εκστρατεία κατά των Βησιγόθων και κατάληψη της νοτιοανατολικής Ιβηρικής χερσονήσου (554 μ.χ.)

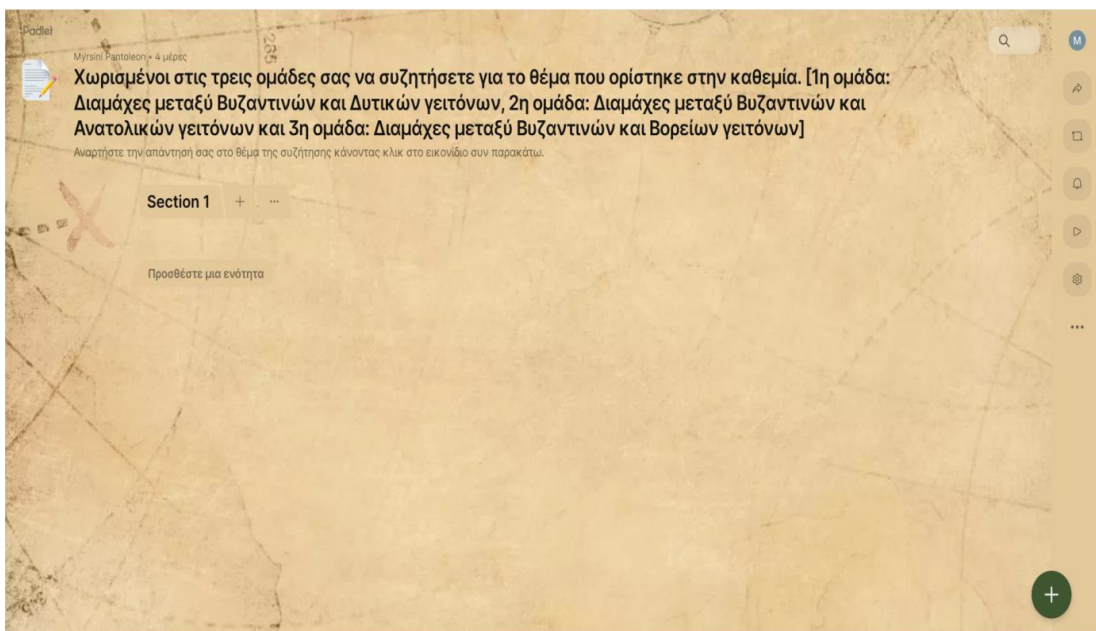
Εικόνα 29, 30 και 31. Παρουσίαση των πολέμων του Βυζαντίου επί Αυτοκράτορα Ιουστινιανού.

Created in Slidesgo

<https://tinyurl.com/57sx7yy8>

<https://tinyurl.com/3r8hbpse>

ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΜΟΣ ΣΚΕΨΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΕΩΝ [5 min.]

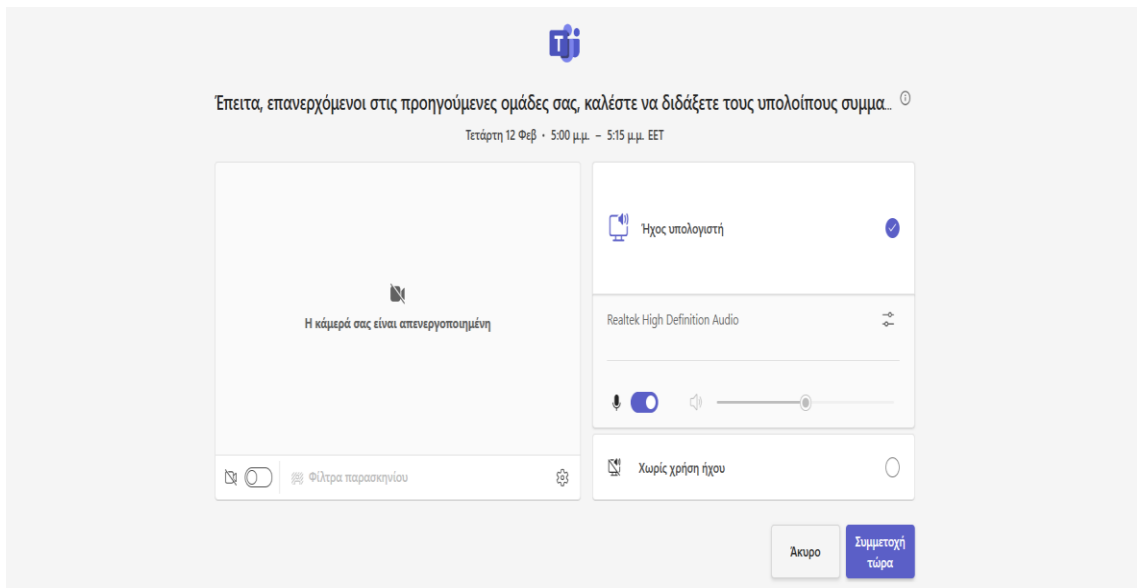

Εικόνα 32. Πίνακας διαμοιρασμού στο Padlet.

Created in Padlet

<https://tinyurl.com/2s3hu5k6>

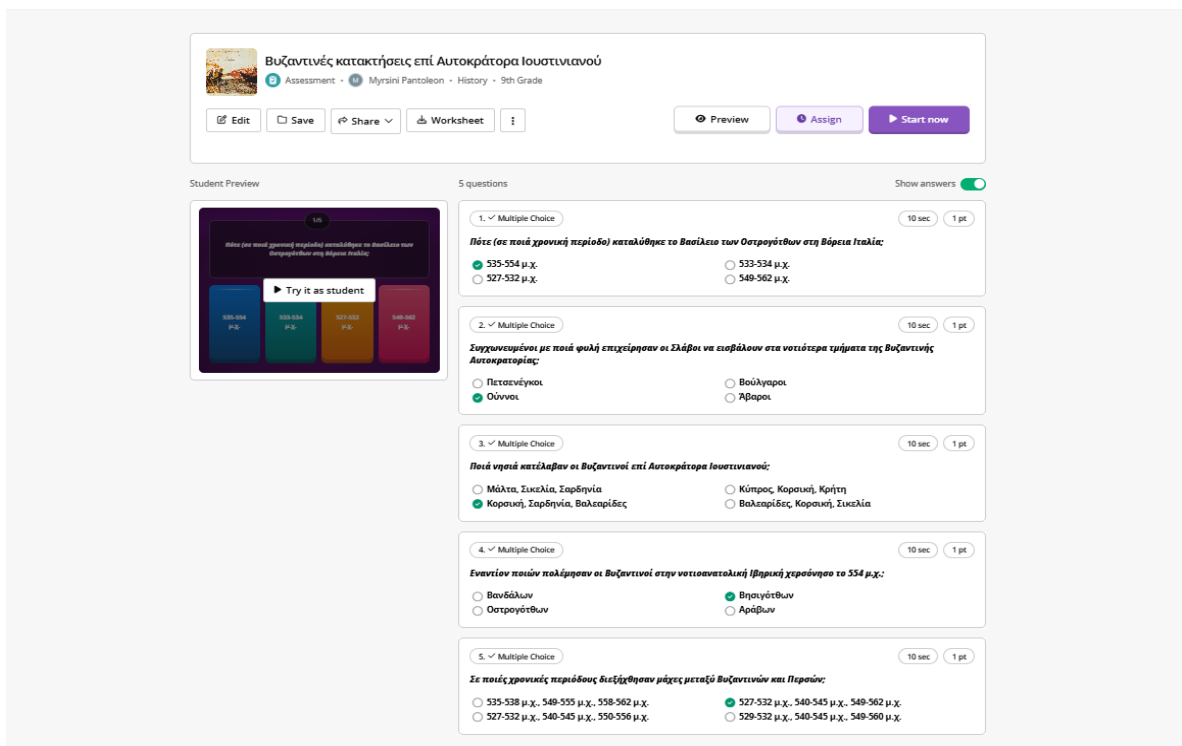

Εικόνα 33, 34 και 35. Διεξαγωγή ομαδικής συζήτησης.

Scheduled in MS (Microsoft) Teams

<https://tinyurl.com/yckxkk3h>

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΚΟΥΙΖ [3 min.]

Εικόνα 36. Συμπλήρωση κουίζ

Created in Quizizz

<https://tinyurl.com/yymjnjmy>

<https://tinyurl.com/yua6m4nx>

ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΕ NEWSLETTER

ΜΗ ΔΙΣΤΑΣΕΤΕ ΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΗΣΕΤΕ ΜΑΖΙ ΜΑΣ!

Εγγραφείτε στο Newsletter με το e-mail σας και μη χάσετε αυτό το μοναδικό Ιστορικό ταξίδι!

* Indicates required field

Email *

I agree to receiving marketing and promotional materials *

Εικόνα 37. Εγγραφή σε Newsletter για εγγραφές.

<https://tinyurl.com/thnbsppt>

FORUM ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

FORUM ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Επικοινωνήστε μαζί μας για να επιλύσουμε τις απορίες σας!

* Indicates required field

Name *

First Last

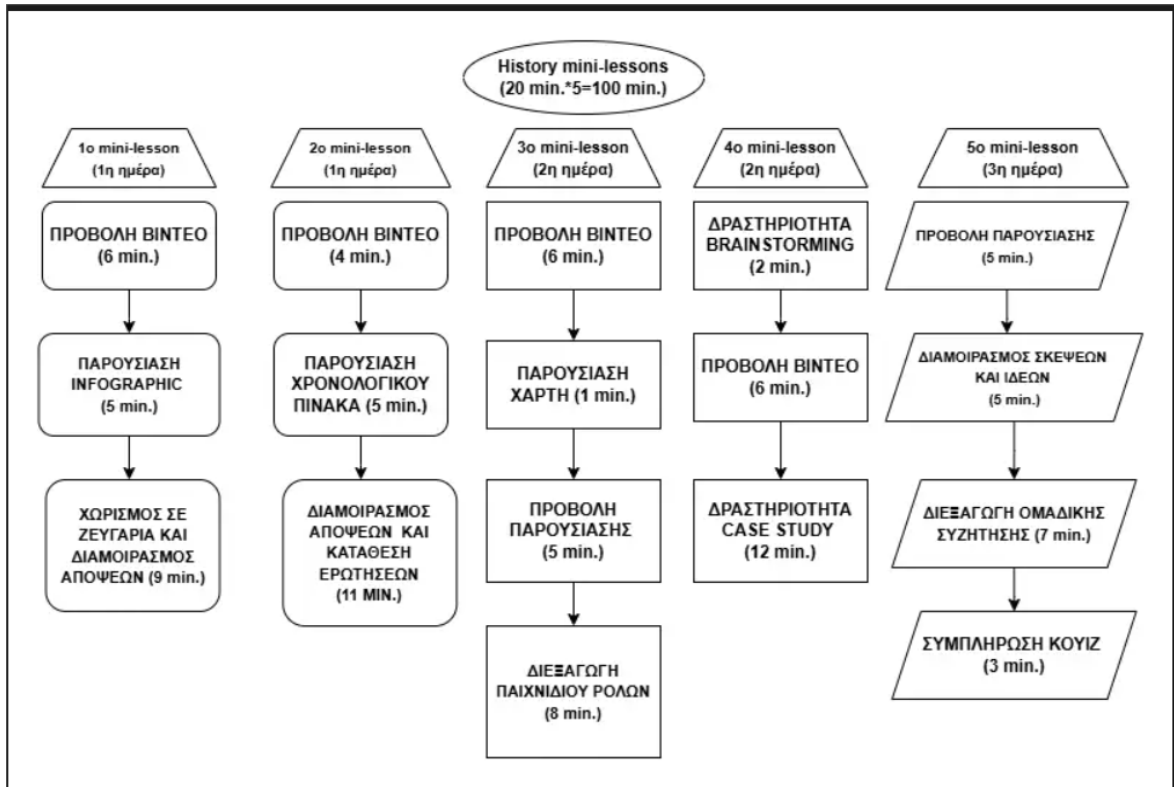
First Last

Email *

Comment *

Εικόνα 38. Forum επικοινωνίας για επίλυση αποριών

<https://tinyurl.com/2a3xufps>

Εικόνα 39. Σχεδιάγραμμα mini-lessons.

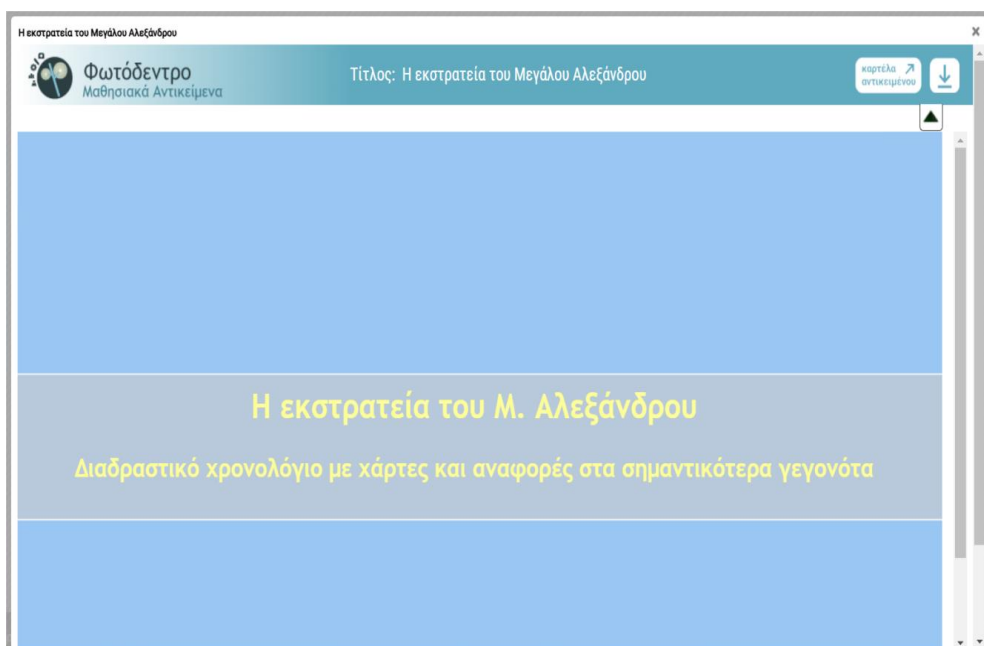
Created in draw.io

<https://tinyurl.com/2tvuc8az>

4. Σύγκριση mini-lessons με έτερες απόπειρες αξιοποίησης και ενσωμάτωσης ψηφιακών τεχνολογιών στο μάθημα της Ιστορίας.

Πέρα από την ιστοσελίδα: <https://history-minilessons.weebly.com/>, η οποία περιλαμβάνει τα πέντε (5) mini-lessons, συμπεριλαμβανομένου του ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που δημιούργησε η γράφουσα στη διαδικτυακή πλατφόρμα Weebly για το μάθημα της Ιστορίας της Πρώτης (Α΄) Τάξης του Ελληνικού Λυκείου, υπάρχουν και άλλες ψηφιακές πλατφόρμες και ιστοσελίδες που εμπεριέχουν εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με επιμέρους θέματα Αρχαίας Ιστορίας.

Αρχικά, αξίζει να γίνει ιδιαίτερη μνεία στο εθνικό ψηφιακό αποθετήριο του "Φωτόδεντρου", στο οποίο εντοπίζονται ποικίλοι εκπαιδευτικοί πόροι, προς ενίσχυση και διευκόλυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας αναφορικά με το σύνολο των μαθημάτων του ελληνικού Λυκείου, και ιδιαίτερα με την Ιστορία της Α΄ Λυκείου. Παρατηρείται ότι το **Φωτόδεντρο** περιλαμβάνει διαφορετικούς ψηφιακούς εκπαιδευτικούς πόρους, δηλαδή παρουσιάσεις, χάρτες, χρονολογικούς πίνακες και εικόνες, σχετικά με την ύλη της Ιστορίας της Α΄ Λυκείου, και ειδικότερα με τις θεματικές ενότητες του μαθήματος, πάνω στις οποίες σχεδιάστηκαν τα mini-lessons, όπως είναι η εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, οι Ελληνοπερσικοί Πόλεμοι και οι εκστρατείες του Βυζαντίου επί Αυτοκράτορα Ιουστινιανού. Παρατίθενται κάποια σχετικά παραδείγματα παρακάτω.

Η εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου

Φωτόδεντρο
Μαθησιακά Αντικείμενα

Τίτλος: Η εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου

καρτέλα
αντικείμενο

http://www.livius.org

Ερμαϊκή στήλη του Αλεξάνδρου. Δισαύζει με πιστό τρόπο τα χαρακτηριστικά του μεγάλου άνδρος. Η στήλη βρέθηκε στο Τίβολι της Ρώμης από τον Canaliere d'Azara το 1779 και τοποθετήθηκε στο Μουσείο του Λούβρου.

Το 334 π.Χ. ο Αλεξάνδρος ξεκίνησε από την Πέλλα την εκστρατεία του κατά των Περσών, με δύναμη 30.000 πεζών και 5.000 ιππέων. Επρόκειτο ουσιαστικά για υλοποίηση της απόφασης που είχε ληφθεί λίγα χρόνια πριν στο συνέδριο της Κορίνθου για πανελλήνια κινητοποίηση κατά της περσικής αυτοκρατορίας. Η πορεία του Αλεξάνδρου περιλαμβάνει τρεις φάσεις:

1η φάση (334-331 π.Χ.)
 334 π.Χ.: Μάχη στον Γρανικό ποταμό
 333 π.Χ.: Νίκη στην Ισσό 332 π.Χ.: Πολιορκία της Τύρου και της Γάζας. Κατάληψη της Φοινίκης, της Παλαιστίνης και της Αιγύπτου.

2η φάση (331-327 π.Χ.)
 331 π.Χ. Απρίλιος: Ίδρυση της Αλεξάνδρειας
 331 π.Χ. Οκτώβριος: Μάχη στα Γαυγάμηλα και κατάληψη του κυρίως κορμού της Περσικής αυτοκρατορίας.
 330 π.Χ.: Στα Σούσα, την Περσέπολη και τα Εκβάτανα.
 328 π.Χ.: Κατάληψη της Βακτριανής και Σογδιανής.

3η φάση (327-325 π.Χ.)
 327 π.Χ.: Γάμος με τη Ρωζάννη - Εισβολή στην Ινδία
 326 π.Χ.: Νίκη στον Υδάση επί του τοπικού ηγεμόνα Πύρου
 325 π.Χ. Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος: Ο πλους του Νεάρχου.
 325 π.Χ. Επιστροφή - Σεπτέμβριος: Διάβαση της ερήμου της Γεδρωσίας.
 323 π.Χ.: Θάνατος του Αλεξάνδρου στη Βαβυλώνα.

Εικόνα 40 και 41. Παρουσίαση των τριών φάσεων της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου σε χρονολογικό πίνακα.

(Sourced from Φωτόδεντρο)

<https://tinyurl.com/k4v292pm>

Η εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου

Φωτόδεντρο
Μαθησιακά Αντικείμενα

Τίτλος: Η εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου

καρτέλα
αντικείμενο

Η εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου 'Ανοιξη 334 π.Χ. - 'Ανοιξη 324 π.Χ.

- το κράτος του Μ. Αλεξάνδρου
- σύμμακα-εξαρτώμενα ελλην. κράτη
- ανεξάρτητα ελληνικά κράτη
- νέες πόλεις
- πορεία του Μ. Αλεξάνδρου
- επιστροφή Κρατερού
- πλους του Νεάρχου
- πολιορκία
- μάχη
- διαβάσεις

Πηγή: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1980, τ.Δ', σ.28

Εικόνα 42. Χάρτης της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου και των κυρίων σταθμών της.

(Sourced from Φωτόδεντρο)

<https://tinyurl.com/k4v292pm>

Οι Περσικοί πόλεμοι με μια ματιά

Φωτόδεντρο
Μαθησιακά Αντικείμενα

Τίτλος: Οι Περσικοί πόλεμοι με μια ματιά

κάρτελα
αντικείμενου

Οι Περσικοί πόλεμοι με μια ματιά

Οι εκστρατείες των Περσών εναντίον της Ελλάδας

Οι Περσικοί πόλεμοι με μια ματιά

Φωτόδεντρο
Μαθησιακά Αντικείμενα

Τίτλος: Οι Περσικοί πόλεμοι με μια ματιά

κάρτελα
αντικείμενου

Στους Περσικούς πολέμους οι ελληνικές πόλεις-κράτη δοκιμάστηκαν και βγήκαν με κάθε τρόπο ενισχυμένες. Η οπλική φάλαγγα, ο στρατός των πολιτών, πολέμησε εξαιρετικά αποτελεσματικά. Με ιδιαίτερο κύρος και αίγλη μεταξύ όλων των Ελλήνων βγήκε η δημοκρατική Αθήνα: στήριξε το νικηφόρο ναυτικό της στην υπηρεσία των θητών, της ασθενέστερης και πολυπληθέστερης τάξης των πολιτών της. Χάρη στην συγκρότηση της πολιτείας της και το δημοκρατικό σύστημα διακυβέρνησής της, έδωσε την ευκαιρία σε χαρισματικές προσωπικότητες της μεσαίας τάξης να αναλάβουν ηγετικές ευθύνες σε κρίσιμες στιγμές. Το γεγονός ότι αυτή (και όχι η Σπάρτη ή μια νέα πανελλήνια συμμαχία) δέχτηκε να ανταποκριθεί στις προσδοκίες πολλών ελληνικών πόλεων για προστασία από νέες ενδεχόμενες απειλές των Περσών προσδιόρισε σε μεγάλο βαθμό ένα μεγάλο μέρος της ελληνικής Ιστορίας των πρώτων 50 χρόνων μετά τα Περσικά.

Παράσταση αρχών 5ου αι. π.Χ. με σκηνή πριν από τη μάχη: ο πάνοπλος πολεμιστής (φορεί κράνος, θώρακα, κνημίδες, κρατεί ακόντιο με το αριστερό χέρι και έχει αποθέσει την ασπίδα καταγής) αποχαιρετά τη γυναίκα του. Εκείνη κάνει σπονδή σε φιάλη που κρατεί ο μαχητής με το δεξί χέρι

Εικόνα 43 και 44. Παρουσίαση του ευρύτερου ιστορικού πλαισίου των Ελληνοπερσικών Πολέμων.

(Sourced from Φωτόδεντρο)

<https://tinyurl.com/muyzwvzu>

Οι Περσικοί πόλεμοι με μια ματιά

Φωτόδεντρο
Μαθησιακά Αντικείμενα

Τίτλος: Οι Περσικοί πόλεμοι με μια ματιά

κάρτελα
αντικείμενου

Ιωνική εξέγερση 499-494 π.Χ.

Στο τέλος του 6ου αι. π.Χ. οι Πέρσες απέκτησαν τον έλεγχο των ελληνικών πόλεων-κρατών της δυτικής Μικράς Ασίας και εγκατέστησαν φιλικούς προς αυτούς τυράννους. Το 499 π.Χ. οι Μιλήσιοι και οι υπόλοιποι Ίωνες εξεγέρθηκαν εναντίον των Περσών και ζήτησαν τη βοήθεια των άλλων Ελλήνων. Οι Σπαρτιάτες επικαλούμενοι διάφορους λόγους αρνήθηκαν. Εντέλει, δύο πόλεις έστειλαν βοήθεια: οι Αθηναίοι με 20 τριήρεις και οι Ερετρίεις με 5 τριήρεις. [ΚΕΙΜΕΝΟ] Αν και τμήμα του ελληνικού στρατού κατάφερε να καταλάβει τις Σάρδεις στα βορειο-ανατολικά της Μιλήτου, φάνηκε ότι οι Ίωνες δεν είχαν οργανωθεί κατάλληλα και σύντομα αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν από την πόλη. Το 494 π.Χ. οι Πέρσες κατέλαβαν τη Μίλητο και την κατεδάφισαν ως τα θεμέλιά της. Τότε, σύμφωνα με την αρχαία παράδοση, αποφάσισαν να τιμωρήσουν και τους Έλληνες, που είχαν βοηθήσει τους Ίωνες στην εξέγερσή τους.

Η Ιωνική επανάσταση (499 - 494 π.Χ.)

- πλοιοι Αθηναίων και Ερετριέων
- εκατοστρατία Σάρδεων
- ελληνικές πόλεις που έλαβαν μέρος
- έκταση Ιωνικής επανάστασης
- ναυμαχία
- μάχη
- πόλεις ελληνικές που βοήθησαν

Εικόνα 45. Χάρτης και χρονολογικός πίνακας των μαχών που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια των Ελληνοπερσικών Πολέμων.

(Sourced from Φωτόδεντρο)

<https://tinyurl.com/muyzwvzu>

Φωτόδεντρο
Μαθησιακά Αντικείμενα

Τίτλος: Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις του Ιουστινιανού Α΄

Στρατιωτικές επιχειρήσεις Ιουστινιανού

Άμυνα και Reconquista

Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Ιουστινιανού διεξάγονται πόλεμοι δύο κατηγοριών: αμυντικοί και επιθετικοί. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι πόλεμοι με τους Πέρσες στην Ανατολή και με τους Σλάβους και Βούλγαρους στη Βαλκανική, ενώ στη δεύτερη, οι πόλεμοι που έγιναν στη Δύση με τους Βανδάλους, τους Οστρογότθους και τους Βησιγότθους.

Παρά το γεγονός ότι οι πόλεμοι με τους Πέρσες είχαν αμυντικό χαρακτήρα, οδήγησαν στην επέκταση των Βυζαντινών συνόρων προς τα ανατολικά με την κατάληψη της Λαζικής και εδαφών της Αρμενίας. Ο βυζαντινός στρατός κατάφερε να ανακτήσει τα βόρεια παράλια της Αφρικής καταλύοντας το κράτος των Βανδάλων. Το 550 βυζαντινός στρατός με επικεφαλής τον στρατηγό Λιβέριο αποβιβάζεται στις νότιες ακτές της Ισπανίας, συντρίβει τους Βησιγότθους που βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο και καταλαμβάνει την περιοχή. Μετά από μακροχρόνιους πολέμους, ο στρατηγός Ναρσής, που είχε αναλάβει επικεφαλής του βυζαντινού στρατού το 551, υποτάσσει τους Οστρογότθους και καταλαμβάνει οριστικά την ιταλική χερσόνησο το 552. Δύο χρόνια αργότερα θα νικήσει τους Φράγκους και τους Αλαμανούς.

Εικόνα 46 και 47. Παρουσίαση της φύσης των βυζαντινών εκστρατειών επί Ιουστινιανού.

(Sourced from Φωτόδεντρο)

<https://tinyurl.com/p8yxc4c3>

Εικόνα 48. Χάρτης και χρονολογικός πίνακας των μαχών που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια των εκστρατειών της Βυζαντίου επί Ιουστινιανού.

(Sourced from Φωτόδεντρο)

<https://tinyurl.com/p8yxc4c3>

Μία ιστοσελίδα, στην οποία βρίσκεται αναρτημένο ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό για θέματα Αρχαίας Ιστορίας, όπως βίντεο, κείμενα, εικόνες και αρχεία ήχου, είναι η “PBS LearningMedia” (<https://www.pbslearningmedia.org/>). Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα σχετικά με τις εξής ενότητες που θίχτηκαν στα mini-lessons: α) Οι κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου και β) Ο Αρχαίος Αιγυπτιακός Πολιτισμός.

The Rise of Alexander the Great | The Greeks

Video Grades: 6-8, 9-12

Share to Google Classroom

Share link with students

Build a lesson

Social share

Favorite

Download

You May Also Like

- Tennessee Civil War 150 | Crisis of Faith Video
- Alexander Graham Bell | Scientist, Inventor, and Teacher Lesson Plan
- Alexander Graham Bell | Scientist, Inventor, and Teacher Video
- Alexander Hamilton | Lawyer, Writer, and Founding Father Lesson Plan

About

In 336 BC, King Phillip II was murdered by his own bodyguard and so the task of world domination fell to his 19-year-old son, Alexander. Trained by Spartan warriors and steeped in philosophy by Plato's star pupil, Aristotle—Alexander was destined for greatness.

Permitted use
Stream and Download

Accessibility
Caption

Explore related topics

- Social Studies
- World History
- Classical Traditions (1000 BCE-300 CE)
- The Mediterranean (600-200 BCE)

Εικόνα 49. Βίντεο που παραθέτει εν συντομία το βίο και τις κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

(Sourced from PBS LearningMedia)

<https://tinyurl.com/m2dhkbu8>

Ancient Egyptian Religion | Teaching with Primary Sources

Media Gallery Grades: 6-8, 9-12 Collection: Teaching with Primary Sources Inquiry Kits

Share to Google Classroom

Share link with students

Build a lesson

Social share

Favorite

Launch

Resource 1 of 6

Temple of Isis

The Temple of Isis at Phylae, Egypt. Isis was one of the most important goddesses and was worshipped across Egypt. [Photograph: c. 1867-1899. Source: Library of Congress, Prints and Photographs Division.]

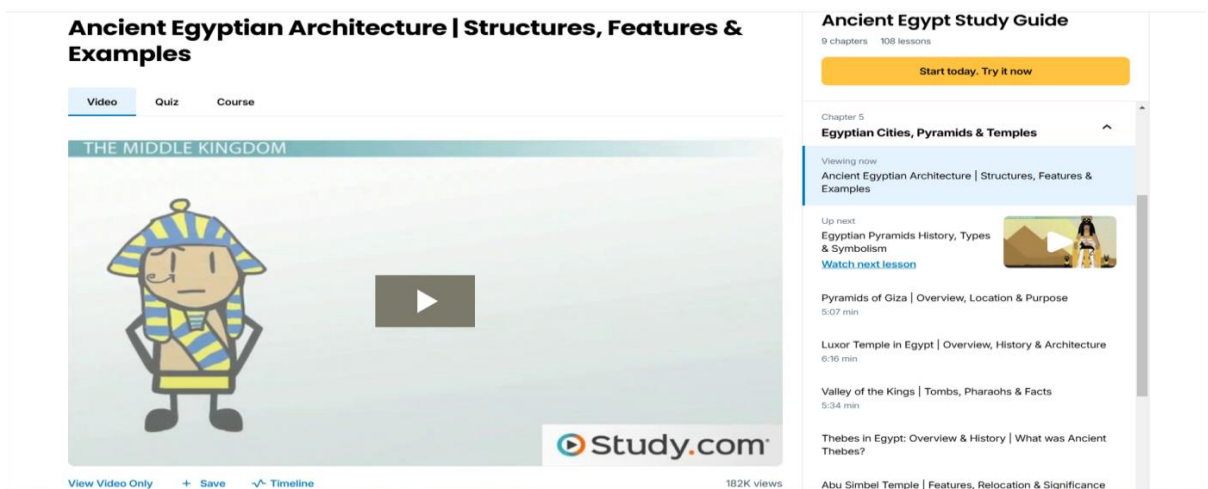
- Temple of Isis
- Egyptian Views: Reliefs of...
- Art Egyptien
- Amuletic Figure of Duamutef, Son...
- Amun-Re

Εικόνα 50. Προβολή εικόνων για την Αρχαία Αιγυπτιακή Θρησκεία, ως πτυχής του Αρχαίου Αιγυπτιακού Πολιτισμού.

(Sourced from PBS LearningMedia)

<https://tinyurl.com/yww78wae>

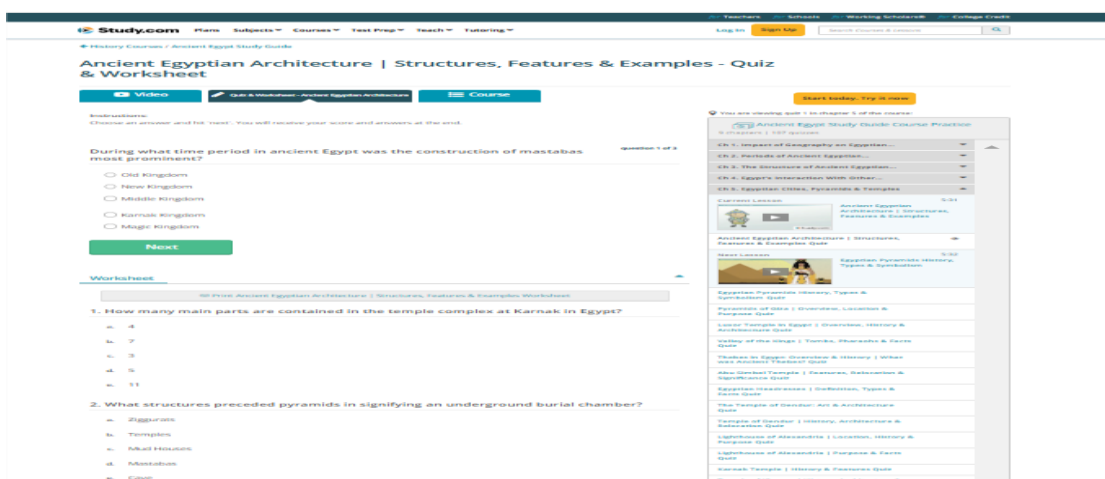
Ακόμη, μία ιστοσελίδα που διαθέτει έγκριτο ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό, συναφές με θέματα Αρχαίας Ιστορίας, και όχι μόνο, είναι η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη, “Study” (<https://study.com/>). Αυτή περιλαμβάνει μεγάλο εύρος ψηφιακών πόρων και mini-lessons, τα οποία έχουν μέσο όρο διάρκειας οκτώ (8) λεπτών και εξυπηρετούν την αυτορρυθμιζόμενη μάθηση. Ψηφιακοί πόροι, όπως είναι τα βίντεο και τα κουίζ αποτελούν τον κατεξοχήν πυρήνα των συγκεκριμένων mini-lessons. Έπονται ενδεικτικά παραδείγματα, σχετικά με τις ενότητες του Αρχαίου Αιγυπτιακού Πολιτισμού και της ίδρυσης της Αρχαίας Ρώμης.

Εικόνα 51. Βίντεο που αφορά στην Αρχαία Αιγυπτιακή Αρχιτεκτονική, ως αναπόσπαστο μέρος του Αρχαίου Αιγυπτιακού Πολιτισμού.

(Sourced from Study)

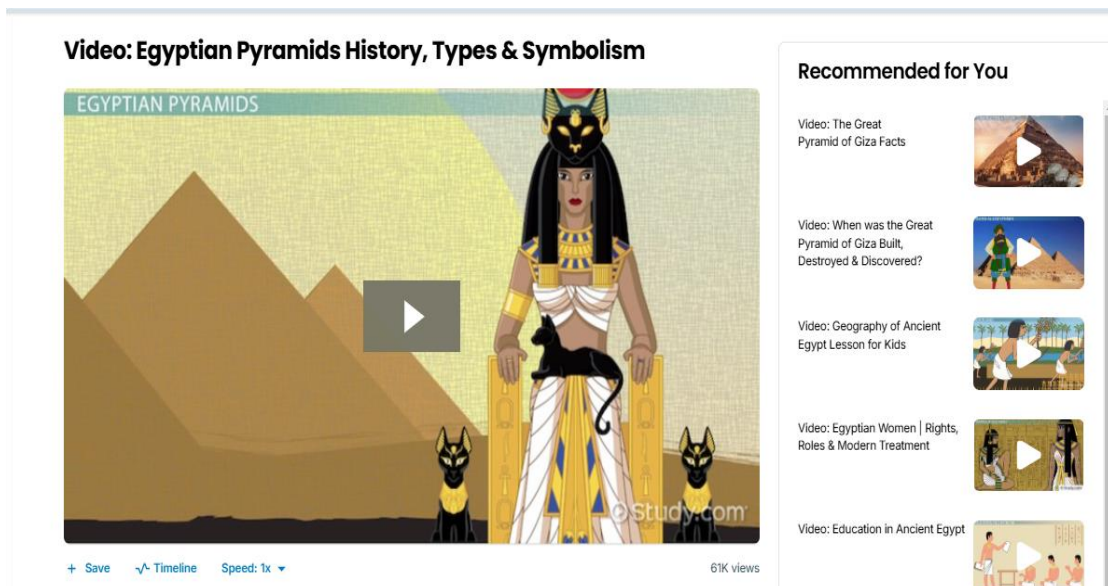
<https://tinyurl.com/bdcsmwarc>

Εικόνα 52. Κουίζ που αφορά στην Αρχαία Αιγυπτιακή Αρχιτεκτονική, ως αναπόσπαστο μέρος του Αρχαίου Αιγυπτιακού Πολιτισμού.

(Sourced from Study)

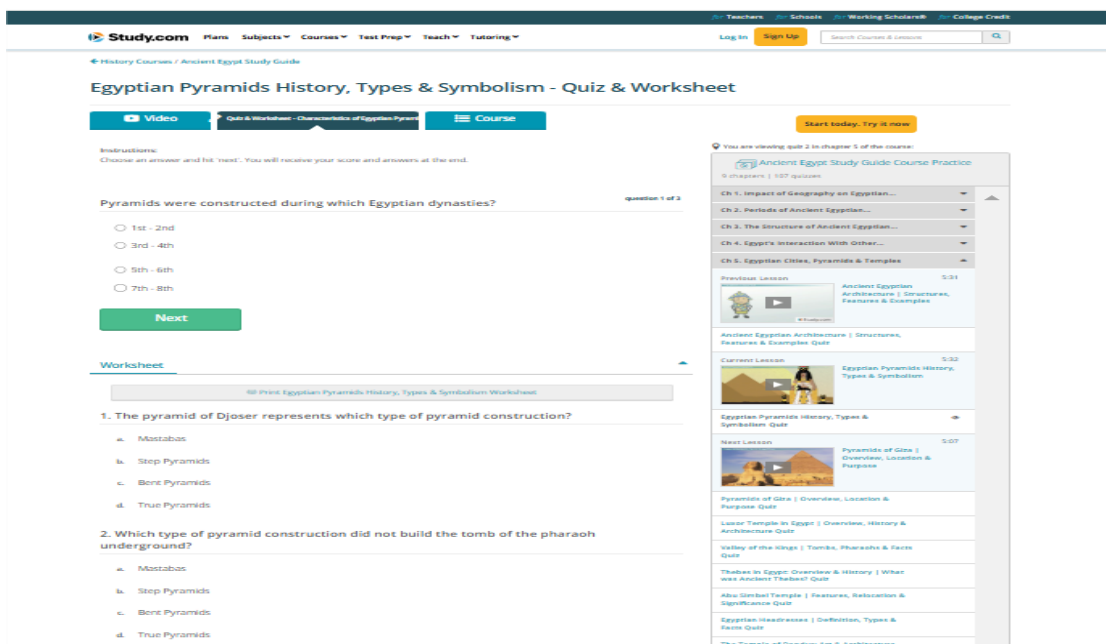
<https://tinyurl.com/3ujejbnc>

Εικόνα 53. Βίντεο που αφορά στις Αιγυπτιακές Πυραμίδες, ως βασικό δείγμα της Αρχαίας Αιγυπτιακής Αρχιτεκτονικής.

(Sourced from Study)

<https://tinyurl.com/yw9jxds>

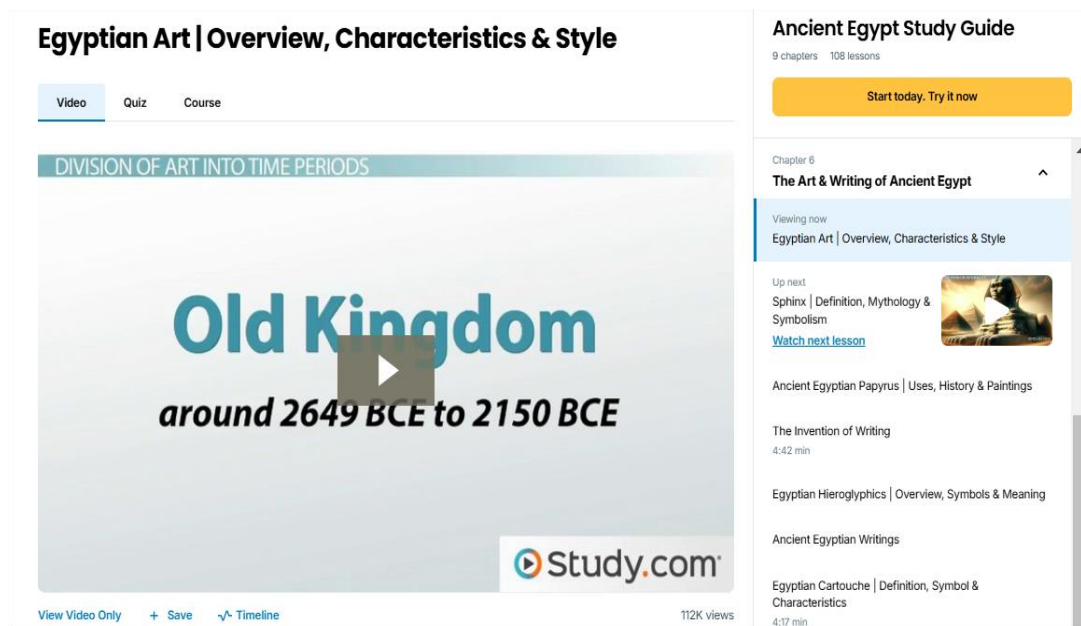

Εικόνα 54. Κουίζ που αφορά στις Αιγυπτιακές Πυραμίδες, ως βασικό δείγμα της Αρχαίας Αιγυπτιακής Αρχιτεκτονικής.

(Sourced from Study)

<https://tinyurl.com/5cwndmk3>

Εικόνα 55. Βίντεο που αφορά στις Τέχνες που ευδοκίμησαν στην Αρχαία Αίγυπτο, ως αναπόσπαστο μέρος του Αρχαίου Αιγυπτιακού Πολιτισμού.

(Sourced from Study)

<https://tinyurl.com/46kfewws>

Εικόνα 56. Κουίζ που αφορά στις Τέχνες που ευδοκίμησαν στην Αρχαία Αίγυπτο, ως αναπόσπαστο μέρος του Αρχαίου Αιγυπτιακού Πολιτισμού.

(Sourced from Study)

<https://tinyurl.com/ybvsnmjj>

Romulus & Remus of the Founding of Rome | Story & Death

Video
Quiz
Course

View Video Only + Save ↕ Timeline 82k views

AP World History Study Guide and Test Prep

32 chapters 285 lessons 7 flashcard sets

Start today. Try it now

- Chapter 1
AP World History: Foundational Concepts
- Chapter 2
AP World History: Major Belief Systems
- Chapter 3
AP World History: Ancient Middle East
- Chapter 4
AP World History: Ancient China, Africa, India & America
- Chapter 5
AP World History: Ancient Greece
- Chapter 6
AP World History: The Rise of the Roman Republic
- Chapter 7
AP World History: The Fall of the Roman Empire

Εικόνα 57. Βίντεο που αφορά στον μύθο της ίδρυσης της Αρχαίας Ρώμης (Sourced from Study)

<https://tinyurl.com/yc2vdju7>

[Study.com](#)
[Plans](#)
[Subjects](#)
[Courses](#)
[Test Prep](#)
[Teach](#)
[Tutoring](#)

[Log In](#)
[Sign Up](#)

[History Courses](#) / [AP World History Study Guide and Exam Prep](#)

[Start today. Try it now](#)

Romulus & Remus of the Founding of Rome | Story & Death - Quiz & Worksheet

Video
Quiz & Worksheet
Course

Instructions: Choose an answer and hit 'next'. You will receive your score and answers at the end.

According to legend, who was the original founder of Rome? question 1 of 3

Romulus
 Mars
 Remus
 Rhea

Next

Worksheets

80 Total: Romulus & Remus of the Founding of Rome | Story & Death Worksheet

1. Who was the divine father of Romulus and Remus?

Mars
 Jupiter
 Pluto
 Saturn

2. Why did Amulius attempt to kill Romulus and Remus?

He believed any of Rhea's children could challenge his power.
 He had a son of his own that he wanted to become king.
 The reasons are unknown.
 He hated the god Mars.

AP World History Study Guide and Exam Prep

Course Practice

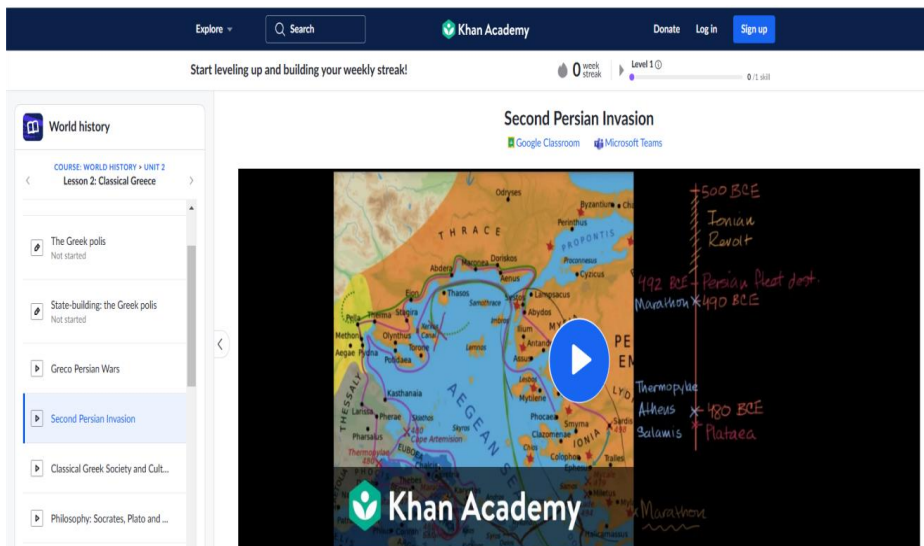
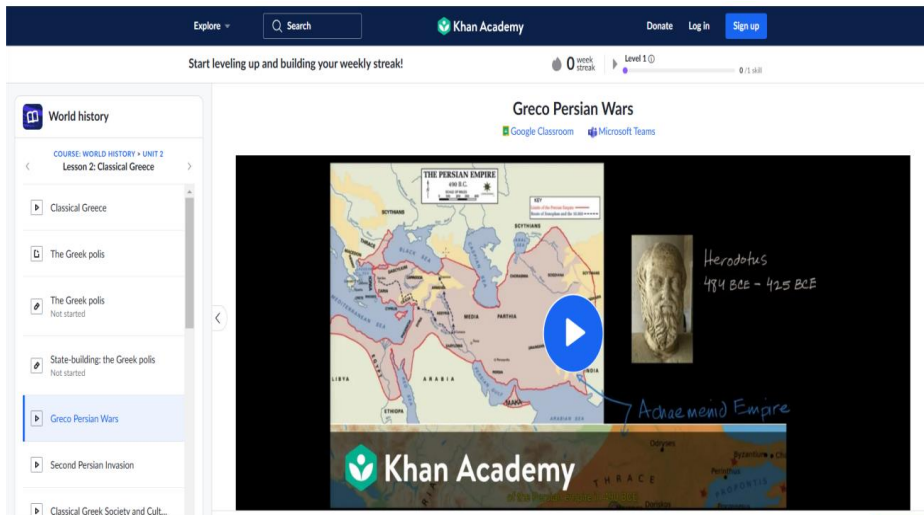
32 chapters | 253 quizzes

- Ch 1. AP World History: Foundational Concepts
- Ch 2. AP World History: Major Belief Systems
- Ch 3. AP World History: Ancient Middle East
- Ch 4. AP World History: Ancient China, Africa, India & America
- Ch 5. AP World History: Ancient Greece
- Ch 6. AP World History: The Rise of the Roman Republic
- Ch 7. AP World History: The Fall of the Roman Empire
- Ch 8. AP World History: The Dark Ages
- Ch 9. AP World History: Early Middle Ages
- Ch 10. AP World History: The Medieval World
- Ch 11. AP World History: The High Middle Ages
- Ch 12. AP World History: Asia, Africa & Latin America
- Ch 13. AP World History: The Late Middle Ages
- Ch 14. AP World History: The Renaissance
- Ch 15. AP World History: The Age of Exploration
- Ch 16. AP World History: The Scientific Revolution
- Ch 17. AP World History: The Enlightenment
- Ch 18. AP World History: Political and Social Reform
- Ch 19. AP World History: Colonialism

Εικόνα 58. Κουίζ που αφορά στον μύθο της ίδρυσης της Αρχαίας Ρώμης. (Sourced from Study)

<https://tinyurl.com/yc52p6j8>

Άλλη μία ιστοσελίδα, στην οποία υπάρχουν ψηφιακά μαθήματα Ιστορίας και συναφές εκπαιδευτικό υλικό, αλλά και από διάφορα μαθήματα, είναι η διαδικτυακή πλατφόρμα “Khan Academy” (<https://www.khanacademy.org/>) Εκεί κάποιος δύναται να βρει εκπαιδευτικά βίντεο, εικόνες, κείμενα και κουίζ. Παρατηρούνται παρακάτω κάποια παραδείγματα για τις διδακτικές ενότητες των Ελληνοπερσικών Πολέμων, της εκστρατείας και του βίου του Μεγάλου Αλεξάνδρου και για τον Αρχαίο Αιγυπτιακό Πολιτισμό.

Εικόνα 59 και 60. Βίντεο που αφορούν στους Ελληνοπερσικούς Πολέμους. (Sourced from Khan Academy)

<https://tinyurl.com/4r7x54nc>

<https://tinyurl.com/2a29746n>

Explore Search Khan Academy Donate Log in Sign up

Start leveling up and building your weekly streak! 0 week streak Level 1 0 / 1 skill

World history

COURSE: WORLD HISTORY > UNIT 2
Lesson 4: Empire of Alexander the Great

- Philip of Macedon unifies Greece
- Alexander the Great takes power
- Alexander the Great conquers Persia**
- Diadochi and the Hellenistic Period

Alexander the Great

Arts and humanities > World history > 600 BCE - 600 CE Second Wave Civilizations > Empire of Alexander the Great

Alexander the Great conquers Persia

Google Classroom Microsoft Teams

Khan Academy

Εικόνα 61. Βίντεο που αφορά στην εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου κατά της Περσικής Αυτοκρατορίας.

(Sourced from Khan Academy)

<https://tinyurl.com/58bf95n6>

Explore Search Khan Academy Donate Log in Sign up

Start leveling up and building your weekly streak! 0 week streak Level 1 0 / 1 skill

World history

COURSE: WORLD HISTORY > UNIT 2
Lesson 4: Empire of Alexander the Great

- Philip of Macedon unifies Greece
- Alexander the Great takes power
- Alexander the Great conquers Persia
- Diadochi and the Hellenistic Period
- Alexander the Great**

Alexander the Great

Arts and humanities > World history > 600 BCE - 600 CE Second Wave Civilizations > Empire of Alexander the Great

© 2022 Khan Academy

Alexander the Great

Google Classroom Microsoft Teams

Overview

- Alexander the Great was famous for his military power and is a legendary figure in history.
- Much of what we know about Alexander the Great is unreliable and steeped in myth; a lot of these mythologies were used by Alexander's successors.

In the Kingdom of Thrace, during the reign of Lysimachus—a successor of Alexander the Great who lived from 361 BCE to 281 BCE—an interesting coin was issued. This coin, which featured the head of Alexander the Great with ram's horns on either side of his crown, was issued in the ancient city of Parium, in the northwestern region of modern-day Turkey. The horns were the symbol of the Egyptian god Amun—or Zeus, who is often conflated with Amun—from whom Alexander claimed descent. Flanked by these godlike horns, Alexander attained the status of a deity.

Shaw 1988, 98. Detail, head of Alexander the Great wearing the horns of Zeus-Ammon; right, seated Athena; obverse (right); [British Museum](#)

Surprisingly, Alexander himself did not issue coins with his own image; his successors did. Why would his successors refer back to their deceased predecessor as they established new empires? The reason is that Alexander the Great was—and still is—a powerful symbol of power, military genius, and conquest, whether or not this description of him is historically accurate. His

World history

COURSE: WORLD HISTORY • UNIT 2
Lesson 4: Empire of Alexander the Great

- Philip of Macedonia unifies Greece
- Alexander the Great takes power
- Alexander the Great conquers Persia
- Diodochi and the Hellenistic Period
- Alexander the Great**

Arts and Humanities • World History • 600 BCE - 400 CE, Ancient Rome, Civilization • Empire of Alexander the Great

© 2020 Khan Academy
Transcript | Discussion | Study Guide

image, name, and legendary power remained resonant—and politically visible—long after his death.

A history steeped in myth

So how do we tell the history of Alexander, pulling apart the myths and legends and reconstructing an accurate narrative? It's a difficult task, but it's an important one, because the history of Alexander is a history of the Greek empire, which had a massive influence on vast regions stretching across Europe, Asia, and Africa.

We have ancient narratives of Alexander's life, written between 30 BCE and the third century CE—hundreds of years after his death. The earliest known account is by the Greek historian Diodorus, but we also have histories written by other historians, including Roman historians; these writers are called the **Alexander historians**. They interpreted written accounts from shortly after Alexander's death, penned by those who fought alongside Alexander on his campaigns.

It's unclear how reliable these narratives are, however, as they are mingled with the propaganda of various Greek and Roman states, who were ruled by emperors that used Alexander's image to cement their own power. In order to

World history

COURSE: WORLD HISTORY • UNIT 2
Lesson 4: Empire of Alexander the Great

- Philip of Macedonia unifies Greece
- Alexander the Great takes power
- Alexander the Great conquers Persia
- Diodochi and the Hellenistic Period
- Alexander the Great**

Arts and Humanities • World History • 600 BCE - 400 CE, Ancient Rome, Civilization • Empire of Alexander the Great

© 2020 Khan Academy
Transcript | Discussion | Study Guide

get a fuller picture, historians interpret sources from other regions of Alexander the Great's empire, like Babylon. On one Babylonian tablet, for example, Alexander's death is recorded with an inscription in Akkadian that reads "on the 29th day, the king died."

The tablet fragment is a Babylonian translation of Greek written approximately one millennium after Alexander's death. The fragment is a fragment of a tablet that was used to record the death of Alexander the Great. The fragment is a fragment of a tablet that was used to record the death of Alexander the Great. The fragment is a fragment of a tablet that was used to record the death of Alexander the Great.

The fact that we can gather evidence about Alexander the Great's life and military campaigns from places so far away from one another paints a picture of an expansive empire. We know that Alexander was a powerful military leader. He led important campaigns and expanded his empire from Greece to

World history

COURSE: WORLD HISTORY • UNIT 2
Lesson 4: Empire of Alexander the Great

- Philip of Macedonia unifies Greece
- Alexander the Great takes power
- Alexander the Great conquers Persia
- Diodochi and the Hellenistic Period
- Alexander the Great**

Arts and Humanities • World History • 600 BCE - 400 CE, Ancient Rome, Civilization • Empire of Alexander the Great

© 2020 Khan Academy
Transcript | Discussion | Study Guide

Persia, Babylon, Egypt and beyond, taking advantage of local political contexts as he conquered new territory.

Mosaic of Alexander the Great, located for the corner of the House of the Virgin Mary, unknown date, 300 BCE, National Archaeological Museum, Nicosia, image credit: Wikipedia

It's also important to remember that history is not comprised simply of the stories of great men. Alexander the Great's empire developed not only because of his military prowess but also because of his father's success, which took advantage of an unstable political context in Greece. Alexander's own conquests happened in very specific political contexts as well, which facilitated his ability to expand his empire rapidly and with little resistance.

Ultimately, Alexander's reign was very short—only about a decade. Perhaps the greatest effect of his empire was the spread of Greek culture through the successor empires that long outlasted Alexander's rule.

The rise of an empire

After the Peloponnesian war, the Greek poleis, or city-states, were divided and had exhausted many of their resources. This set the stage for a takeover by their northern neighbors, the Macedonians, whose leaders were gaining strength and consolidating their power. Macedonia was generally regarded by the Greeks as a backwards land, good for little more than timber and pasture for sheep. The Macedonians spoke a Greek dialect and, unlike the separate

COURSE: WORLD HISTORY - UNIT 2
Lesson 4: Empire of Alexander the Great

- Philip of Macedon unifies Greece
- Alexander the Great takes power
- Alexander the Great conquers Persia
- Diadochi and the Hellenistic Period
- Alexander the Great**

Arts and Humanities - World History - 600 BCE - 600 CE, Second World Civilizations - Empire of Alexander the Great

© 2025 Khan Academy
Terms of Use Privacy Policy Cookie Notice

Greek city-states, were ruled by a monarchy and many semi-autonomous clans. One of the most powerful monarchs was Philip II of Macedon.

Although he is often only remembered for being the father of Alexander the Great, Philip II of Macedon—who reigned from 359 to 336 BCE—was an accomplished king and military commander in his own right. His accomplishments set the stage for his son's victory over Darius III and the conquest of Persia. Philip inherited a weak, underdeveloped society with an ineffective, undisciplined army and molded them into an efficient military force that eventually subdued the territories around Macedonia and subjugated most of Greece. He used bribery, warfare, and threats to secure his kingdom. Without his insight and determination, history would never have heard of Alexander.

Bust of Philip II of Macedon. Image credit: Wikimedia

World history

COURSE: WORLD HISTORY - UNIT 2
Lesson 4: Empire of Alexander the Great

- Philip of Macedon unifies Greece
- Alexander the Great takes power
- Alexander the Great conquers Persia
- Diadochi and the Hellenistic Period
- Alexander the Great**

Arts and Humanities - World History - 600 BCE - 600 CE, Second World Civilizations - Empire of Alexander the Great

© 2025 Khan Academy
Terms of Use Privacy Policy Cookie Notice

Alexander's reign

In 336 BCE, after Philip was killed, Alexander was quickly crowned as the king. After subduing any serious threats to his rule, and with the Greek city-states now firmly under Macedonian rule following Charonax, Alexander embarked on the great campaign his father had been planning: the conquest of the mighty Persian Empire.

Alexander was able to take advantage of political instability in Persia, and he expanded beyond Persia into Asia Minor, Syria, Egypt, Mesopotamia, and Bactria. Alexander did not, however, drastically challenge existing administrative systems. Rather, he adapted them for his purposes. Alexander was not interested in imposing his own ideas of truth, religion, or behavior upon conquered populations as long as they willingly kept the supply lines open to feed and equip his troops, which was an important aspect of his ability to rule vast areas. This does not mean, however, that he did not ruthlessly suppress uprisings or hesitate to viciously annihilate those who opposed him.

A map showing the route that Alexander the Great took to conquer Egypt, Mesopotamia, Persia, and Bactria. Image credit: Wikimedia Commons, uploaded by Jan van der Grinten, on December 20, 2011, public domain.

World history

COURSE: WORLD HISTORY - UNIT 2
Lesson 4: Empire of Alexander the Great

- Philip of Macedon unifies Greece
- Alexander the Great takes power
- Alexander the Great conquers Persia
- Diadochi and the Hellenistic Period
- Alexander the Great**

Arts and Humanities - World History - 600 BCE - 600 CE, Second World Civilizations - Empire of Alexander the Great

© 2025 Khan Academy
Terms of Use Privacy Policy Cookie Notice

Over the course of his conquests, Alexander founded some 20 cities that bore his name, most of them east of the Tigris River. The first, and greatest, was Alexandria in Egypt, which would become an important Mediterranean urban center. The cities' locations reflected trade routes as well as defensive positions. At first, the cities must have been inhospitable and little more than defensive garrisons. Following Alexander's death, many Greeks who had settled in these cities tried to return to Greece. However, a century or so after Alexander's death, many of these communities were still thriving and featured elaborate public buildings and substantial populations that included both Greek and local peoples.

Alexander's cities were most likely intended to be administrative headquarters for his empire, primarily settled by Greeks, many of whom had served in Alexander's military campaigns. The purpose of these administrative centers was to control the newly conquered subject populations. This purpose was not realized during Alexander's life, however. Alexander attempted to create a unified ruling class in conquered territories like Persia, often using marriage ties to intermingle the conquered with conquerors. He also adopted elements of the Persian court culture, implementing his own version of their royal robes and initiating some court ceremonies. Many Macedonians resented these policies, believing hybridization of Greek and foreign cultures to be ineffectual. Alexander's attempts at unification also extended to his army. He placed Persian soldiers, some of who had been trained in the Macedonian style, within Macedonian ranks, solving chronic manpower problems.

In 327 BCE, with the Persian Empire firmly under his control, Alexander turned his attention to India. He had some victories before reaching the Ganges river, which he intended to cross in order to conquer more of India. However, his exhausted troops mutinied and refused to go farther. Shortly thereafter, as the troops headed back home, Alexander died in 323 BCE, likely due to disease.

Alexander's death was so sudden that when reports of his death reached Greece, they were not immediately believed. Alexander had no obvious or legitimate heir because his son, Alexander IV, was born after Alexander's death.

Εικόνα 62, 63, 64, 65, 66, 67 και 68. Κείμενο που αφορά στο βίο και στις κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

(Sourced from Khan Academy)

<https://tinyurl.com/dwzv5xfj>

Explore Search Khan Academy Donate Log In Sign Up

AP®/College Art History

COURSE: AP®/COLLEGE ART HIS... → UNIT 4
Lesson 2: Ancient Egypt

- ▶ Ancient Egypt, an Introduction
- ▶ Ancient Egyptian art
- ▶ Palette of King Narmer
- ▶ Scarab Scribe
- ▶ The Great Pyramids of Giza
- ▶ Pyramid of Khufu
- ▶ Pyramid of Khafre and the Gr...
- ▶ Pyramid of Menkaure
- ▶ King Menkaure (Myocritol) an...
- ▶ Temple of Amun-Re and the H...
- ▶ Mortuary Temple of Hatsheps...
- ▶ Ancient Thebes with its Necro...
- ▶ Akhenaten, Nefertiti, and Tho...
- ▶ Tutankhamun's tomb (Jewelry...
- ▶ Last Judgment of Hunefer, fr...
- ▶ Hunefer: Book of the Dead

Ancient Egyptian art

By Dr. Amy Cohen

Statue of Prince Rahotep and his wife Nubkhesyt, 19th Dynasty, Egypt. Photo: © The Trustees of the British Museum, London, UK. Reproduced under CC BY-SA 4.0.

Appreciating and understanding ancient Egyptian art

[Ancient Egyptian](#) art must be viewed from the standpoint of the ancient Egyptians to understand it. The somewhat static, usually formal, strangely abstract, and often blocky nature of much Egyptian imagery has, at times, led to unfavorable comparisons with later, and much more "naturalistic," [Greek](#) or [Renaissance](#) art. However, the art of the Egyptians served a vastly different purpose than that of these later cultures.

Art not meant to be seen

While today we marvel at the glittering treasures from the [tomb of Tutankhamun](#), the sublime reliefs in [New Kingdom](#) tombs, and the serene beauty of [Old Kingdom](#) statuary, it is imperative to remember that the majority

AP®/College Art History

COURSE: AP®/COLLEGE ART HIS... → UNIT 4
Lesson 2: Ancient Egypt

- ▶ Ancient Egypt, an Introduction
- ▶ Ancient Egyptian art
- ▶ Palette of King Narmer
- ▶ Scarab Scribe
- ▶ The Great Pyramids of Giza
- ▶ Pyramid of Khufu
- ▶ Pyramid of Khafre and the Gr...
- ▶ Pyramid of Menkaure
- ▶ King Menkaure (Myocritol) an...
- ▶ Temple of Amun-Re and the H...
- ▶ Mortuary Temple of Hatsheps...
- ▶ Ancient Thebes with its Necro...
- ▶ Akhenaten, Nefertiti, and Tho...
- ▶ Tutankhamun's tomb (Jewelry...
- ▶ Last Judgment of Hunefer, fr...
- ▶ Hunefer: Book of the Dead

of these works were never intended to be seen—that was simply not their purpose.

Relief from the tomb of Ankhnesneferibre, 19th Dynasty, Egypt. Photo: © The Trustees of the British Museum, London, UK. Reproduced under CC BY-SA 4.0.

The function of Egyptian art

These images, whether statues or reliefs, were designed to benefit a divine or deceased recipient. Statuary provided a place for the recipient to manifest and receive the benefit of ritual action. Most statues show a formal frontality, meaning they are arranged straight ahead, because they were designed to face the ritual being performed before them. Many statues were also originally placed in recessed niches or other architectural settings—contexts that would make frontality their expected and natural mode.

Statuary, whether divine, royal, or elite, provided a kind of conduit for the spirit (or ka) of that being to interact with the terrestrial realm. Divine cult statues (few of which survive) were the subject of daily rituals of clothing, anointing, and perfuming with incense and were carried in processions for special festivals so that the people could "see" them—they were almost all entirely shrouded from view, but their "presence" would have been felt.

Royal and elite statuary served as intermediaries between the people and the gods. Family chapels with the statuary of a deceased forefather could serve as a sort of "family temple." There were festivals in honor of the dead, where the family would come and eat in the chapel, offering food for the Afterlife.

AP®/College Art History

COURSE: AP®/COLLEGE ART HIST. → UNIT 4

Lesson 2: Ancient Egypt

- Ancient Egypt, an introduction
- Ancient Egyptian art
- Palette of King Namer
- ▶ Seated Scribe
- The Great Pyramids of Giza
- Pyramid of Khufu
- Pyramid of Khafre and the G...
- Pyramid of Menkaure
- King Menkaure (Myconidou an...
- Temple of Amun-Ra and the H...
- ▶ Mortuary Temple of Hatsheps...
- ▶ Ancient Thebes with Its Necro...
- ▶ Akhetaten, Nefertiti, and The...
- Tutankhamun's tomb (Jewson...

flowers (symbols of rebirth), and incense (the scent of which was considered divine). Preserved letters let us know that the deceased was actively petitioned for their assistance, both in this world and the next.

What we see in museums

Generally, the works we see on display in museums were products of royal or elite workshops; these pieces fit best with our modern aesthetic and ideas of beauty. Most museum basements, however, are packed with hundreds (even thousands!) of other objects made for people of lower status—small statuary, amulets, coffins, and *stèle* (similar to modern tombstones) that are completely recognizable, but rarely displayed. These pieces generally show less quality in the workmanship, sometimes being oddly proportioned or poorly executed, they are less often considered “art” in the modern sense. However, these objects served the exact same function of providing benefit to their owners, and to the same degree of effectiveness, as those made for the elite.

Head stone group statue of Roman Period (1st, 2nd, and 3rd Century AD), Egyptian Museum, Cairo (photo: Dr. Amy Carter)

AP®/College Art History

COURSE: AP®/COLLEGE ART HIST. → UNIT 4

Lesson 2: Ancient Egypt

- Ancient Egypt, an introduction
- Ancient Egyptian art
- Palette of King Namer
- ▶ Seated Scribe
- The Great Pyramids of Giza
- Pyramid of Khufu
- Pyramid of Khafre and the G...
- Pyramid of Menkaure
- King Menkaure (Myconidou an...
- Temple of Amun-Ra and the H...
- ▶ Mortuary Temple of Hatsheps...
- ▶ Ancient Thebes with Its Necro...
- ▶ Akhetaten, Nefertiti, and The...

Modes of representation for three-dimensional art

Three-dimensional representations, while being quite formal, also aimed to reproduce the real-world—statuary of gods, royalty, and the elite was designed to convey an idealized version of that individual. Some aspects of “naturalism” were dictated by the material. Stone statuary was quite closed, with arms held close to the sides, limited positions, a strong back pillar that provided support, and with the fill spaces left between limbs.

Model scene of workers ploughing a field (Middle Kingdom, late Dynasty 11, 2050–1910 B.C.E., painted wood, 51 cm) [View Image](#)

Wood and metal statuary, in contrast, was more expressive—arms could be extended and hold separate objects, spaces between the limbs were opened to create a more realistic appearance, and more positions were possible. Stone, wood, and metal statuary of elite figures, however, all served the same functions and retained the same type of formalization and frontality. Only statuettes of lower-status people displayed a wide range of possible actions, and these pieces were often focused on the actions which benefited the elite owner, not the people involved.

AP®/College Art History

COURSE: AP®/COLLEGE ART HIST. → UNIT 4

Lesson 2: Ancient Egypt

- Ancient Egypt, an introduction
- Ancient Egyptian art
- Palette of King Namer
- ▶ Seated Scribe
- The Great Pyramids of Giza
- Pyramid of Khufu
- Pyramid of Khafre and the G...
- Pyramid of Menkaure
- King Menkaure (Myconidou an...
- Temple of Amun-Ra and the H...
- ▶ Mortuary Temple of Hatsheps...
- ▶ Ancient Thebes with Its Necro...
- ▶ Akhetaten, Nefertiti, and The...

Detail of Fresco's Book of the Dead showing an opt and beer measure. Fresco's Judgment in the presence of Osiris, Book of the Dead, 19th Dynasty, New Kingdom, c. 1270 B.C.E., London, Thebes, Egypt (British Museum, photo: [Simon Zaluski](#)) CC BY-NC-SA 2.0

Modes of representation for two-dimensional art

Two-dimensional art was quite different in the way the world was represented. Egyptian artists embraced two-dimensionality and attempted to provide the most representational aspects of each element in the scenes rather than attempting to create vistas that replicated the real world.

Each object or element in a scene was rendered from its most recognizable angle, and these were then grouped together to create the whole. This is why images of people show their face, waist, and limbs in profile, but eye and shoulders frontally. These scenes are complex composite images that provide complete information about the various elements, rather than ones designed from a single viewpoint, which would not be as comprehensive in the data they conveyed.

AP®/College Art History

COURSE: AP®/COLLEGE ART HIST. → UNIT 4
Lesson 2: Ancient Egypt

- Ancient Egypt, an introduction
- Ancient Egyptian art**
- Palettes of King Narmer
- Seated Scribe
- The Great Pyramids of Giza
- Pyramid of Khufu
- Pyramid of Khafre and the G...
- Pyramid of Menkaure
- King Menkaure (Myconid) an...
- Temple of Amun-Ra and the H...
- Mortuary Temple of Hatsheps...
- Ancient Thebes with its Necro...
- Alkhaton, Nekrotis, and The...

Chaotic fighting scene on a painted box from the tomb of Sankhamen-Pet (Museum of Egyptian Antiquities, Cairo, Egypt). (Dr. Amy Calver)

Registers

Scenes were ordered in parallel lines, known as registers. These registers separate the scene as well as provide ground lines for the figures. Scenes without registers are unusual and were generally only used to specifically evoke chaos; battle and hunting scenes will often show the prey or foreign armies without groundlines. Registers were also used to convey information about the scenes—the higher up in the scene, the higher the status; overlapping figures imply that the ones underneath are further away, as are those elements that are higher within the register.

Hierarchy of scale

Difference in scale was the most commonly used method for conveying **hierarchy**—the larger the scale of the figure, the more important they were. Kings were often shown at the same scale as **deities**, but both are shown larger than the elite and far larger than the average Egyptian.

AP®/College Art History

COURSE: AP®/COLLEGE ART HIST. → UNIT 4
Lesson 2: Ancient Egypt

- Ancient Egypt, an introduction
- Ancient Egyptian art**
- Palettes of King Narmer
- Seated Scribe
- The Great Pyramids of Giza
- Pyramid of Khufu
- Pyramid of Khafre and the G...
- Pyramid of Menkaure
- King Menkaure (Myconid) an...
- Temple of Amun-Ra and the H...
- Mortuary Temple of Hatsheps...
- Ancient Thebes with its Necro...
- Alkhaton, Nekrotis, and The...
- Tutankhamun's tomb (Intern...
- Last Judgment of Manchr...

Highly detailed carved relief from the White Chapel of Senusert III (Museum of Egyptian Antiquities, Cairo, Egypt). (Dr. Amy Calver)

Text and image

Text accompanied almost all images. In statuary, identifying text will appear on the back pillar or base, and relief usually has captions or longer texts that complete and elaborate on the scenes. **Hieroglyphs** were often rendered as tiny works of art in themselves, even though these small pictures do not always stand for what they depict; many are instead phonetic sounds. Some, however, are ideographic, meaning they stand for an object or concept.

The lines blur between text and image in many cases. For instance, the name of a figure in the text on a statue will regularly omit the determinative (an unspoken sign at the end of a word that aids identification—for example, verbs of motion are followed by a pair of walking legs, names of men end with the image of a man, names of gods with the image of a seated god, etc.) at the end of the name. In these instances, the representation itself serves this function.

Εικόνα 69, 70, 71, 72, 73, 74 και 75. Κείμενο και εικόνες που αφορούν στις Τέχνες που ευδοκίμησαν στην Αρχαία Αίγυπτο, ως αναπόσπαστο μέρος του Αρχαίου Αιγυπτιακού Πολιτισμού.

(Sourced from Khan Academy)

<https://tinyurl.com/4tmybcnf>

Με βάση τα παραπάνω παραδείγματα, λοιπόν, είναι εμφανές ότι υπάρχουν ψηφιακές πλατφόρμες και ιστοσελίδες που εμπεριέχουν mini-lessons, ψηφιακό υλικό και περιεχόμενο μεγαλύτερων μαθημάτων (courses) για θέματα Αρχαίας Ιστορίας, επομένως για τη διδακτέα ύλη της Ιστορίας της Πρώτης Τάξης (Α΄) του Ελληνικού Λυκείου. Για την συγκρότηση των πέντε (5) mini-lessons στην ψηφιακή πλατφόρμα Weebly χρησιμοποιήθηκαν ψηφιακοί εκπαιδευτικοί πόροι που μαρτυρούνται και στα παραπάνω παραδείγματα, δηλαδή βίντεο, εικόνες, χρονολογικοί πίνακες, χάρτες παρουσιάσεις μέσω διαφανειών (slides), καθώς και μέσω infographic, κείμενα και κουίζ σχετικά με το αντικείμενο των ενοτήτων της σχολικής ύλης που επιλέχθηκαν για τη δημιουργία των mini-lessons.

Τα mini-lessons που εντοπίζονται στα παραπάνω παραδείγματα διαρκούν οκτώ (8) λεπτά και βασίζονται στην αυτορρυθμιζόμενη μάθηση. Από την άλλη, τα mini-lessons που σχεδιάστηκαν στην ψηφιακή πλατφόρμα Weebly διαρκούν είκοσι (20) λεπτά και βασίζονται στην ενεργό και συνεργατική μάθηση. Σε κάθε mini-lesson εφαρμόζεται μία συγκεκριμένη στρατηγική μάθησης, κάτι που συμβάλλει στη βέλτιστη καθοδήγηση και στοχοπροσήλωση των διδασκομένων, στα πλαίσια της προβλεπόμενης εκπαιδευτικής διαδικασίας. Τα εικοσάλεπτα mini-lessons, όντας μεγαλύτερης διάρκειας, επιτρέπουν στους μαθητές να εμβαθύνουν ουσιαστικά στα ιστορικά δεδομένα και στις αντίστοιχες έννοιες που καλούνται να εμπεδώσουν, σε αντίθεση με μία πιο επιφανειακή ιστορική προσέγγιση που προτάσσουν τα ολιγόλεπτα mini-lessons. Οι συνεργατικές στρατηγικές, με την υλοποίηση διαδραστικών δραστηριοτήτων, όπως ο διαμοιρασμός και η ανταλλαγή απόψεων και θέσεων στην ψηφιακή εφαρμογή Padlet, αλλά και το παιχνίδι ρόλων στην ψηφιακή πλατφόρμα Zoom και η ομαδική συζήτηση στην ψηφιακή πλατφόρμα MS Teams, δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να συνδιαλεχθούν μεταξύ τους, αναπτύσσοντας δεξιότητες επικοινωνίας και ομαδικής συνεργασίας, επομένως κοινωνικές δεξιότητες. Οξύνεται, επίσης, η κριτική σκέψη τους και καλλιεργείται η δημιουργικότητά τους.

Αξίζει, ακόμη, να επισημανθούν κάποια οφέλη και προτερήματα των mini-lessons, σε σύγκριση με τα εκτενέστερα μαθήματα (courses). Το γεγονός ότι έκαστο mini-lesson σχετίζεται με ένα συγκεκριμένο θέμα της ύλης της Ιστορίας της Α΄ Λυκείου καθιστά περισσότερο στοχευμένη την εκπαιδευτική διαδικασία και διευκολύνει τους μαθητές στην κατανόηση του διδακτικού αντικειμένου, καθώς δεν είναι υποχρεωμένοι οι ίδιοι να επικεντρώνονται σε περιττές και άχρηστες πληροφορίες. Τα mini-lessons μπορούν να ενταχθούν εύκολα στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία από το διδάσκοντα. Το κάθε mini-lesson, εξυπηρετώντας διακριτούς μαθησιακούς στόχους, προσανατολίζει ορθά

τους μαθητές, προκειμένου να κατακτήσουν τα ιστορικά ζητήματα που αυτά πραγματεύονται, στο σύνολό τους. Οι δραστηριότητές τους καλύπτονται σε σύντομο χρονικό διάστημα και οι μαθητές μαθαίνουν γρήγορα αυτά που προβλέπονται. Τα mini-lessons προσφέρουν τη δυνατότητα επανάληψης, κάτι που βοηθάει τους μαθητές να εμπεδώσουν καλύτερα το μαθησιακό αντικείμενο.

Τα mini-lessons είναι εύκολα προσβάσιμα και καθοδηγούν κατάλληλα τους μαθητές, ώστε να εκπληρώσουν τους προβλεπόμενους μαθησιακούς στόχους με την λογική και ξεκάθαρη δομή τους. Ως μαθησιακά εργαλεία, τα mini-lessons κρίνονται ευέλικτα, διότι μπορούν να προσαρμοστούν στις επιμέρους ανάγκες των μαθητών. Η γνώση που παρέχουν είναι στοχευμένη και συντελούν στην καθιέρωση μίας αποτελεσματικής και επιτυχούς εκπαιδευτικής διαδικασίας.

5. Επίλογος.

5.1. Αξιολόγηση mini-lessons.

[Με βάση τον οδηγό καλής εφαρμογής μοντέλου αξιολόγησης εκπαιδευτικού σχεδιασμού τεχνολογικά υποστηριζόμενων διαδικτυακών μαθημάτων:

Ρετάλης, Σ., Πανά, Ι., Αρέτου, Γ., & Χονδροκούκης, Γ. (2023). *Αξιοποιώντας τεχνολογικά υποστηριζόμενα πλαίσια ελέγχου της ποιότητας διαδικτυακών μαθημάτων*. Proceedings of the 1st International Conference of the Network of Teaching and Learning Centers in Greece, Atrion, 6-7 Ιουλίου 2023, Αλεξανδρούπολη, Ελλάδα].

Δομή: Η δομή των mini-lessons μπορεί να κριθεί στοχευμένη και ικανοποιητική, καθώς, όπως παρατηρείται, το κάθε mini-lesson εξετάζει μία συγκεκριμένη Ενότητα του Σχολικού Βιβλίου της Ιστορίας της Α΄ Λυκείου και προσδιορίζεται από έναν ακριβή Τίτλο. Υπάρχει αρίθμηση των mini-lessons, γεγονός που εξασφαλίζει την συνοχή και την αλληλουχία των δραστηριοτήτων που εμπεριέχουν.

Επισκόπηση μαθήματος και Υποστήριξη: Το υλικό και οι δραστηριότητες των mini-lessons είναι εύκολα προσβάσιμα, αναγράφεται το χρονικό πλαίσιο, εντός του οποίου πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί όλες οι υποχρεώσεις που άπτονται των mini-lessons, αλλά έχει καθοριστεί και πόση ώρα πρέπει να αφιερώσουν οι εκπαιδευόμενοι, για να ολοκληρώσουν την εκάστοτε δραστηριότητα. Έχει, επίσης, συγγραφεί ένας βασικός οδηγός υλοποίησης των mini-lessons.

Προαπαιτούμενες ικανότητες και ρόλοι: Έχουν διατυπωθεί περιληπτικά το προαπαιτούμενο γνωστικό υπόβαθρο και οι ψηφιακές δεξιότητες που πρέπει να κατέχουν οι εκπαιδευόμενοι. Τα ψηφιακά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την σχεδίαση και τη δημιουργία των mini-lessons δεν είναι ανάγκη να γνωρίζουν σε βάθος τον τρόπο χρήσης τους, καθώς στην ιστοσελίδα εκάστου ενός υπάρχει ενσωματωμένο εγχειρίδιο οδηγιών, τους οποίους δύνανται να συμβουλευτούν.

Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός, Δραστηριότητες και Περιεχόμενο: Επισημαίνονται με σαφήνεια, τόσο ο γενικός σκοπός του συνόλου των mini-lessons, όσο και οι επιμέρους μαθησιακοί στόχοι του κάθε mini-lesson. Στα mini-lessons περιέχονται δραστηριότητες, που προάγουν την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, αφού οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να επιλύσουν μείζονος σημασίας ιστορικά ζητήματα, ενώ, παράλληλα, αναπτύσσουν τις

επικοινωνιακές τους δεξιότητες, μιας και καλούνται να συνεργαστούν και να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους. Παρέχονται βίντεο, ψηφιακές παρουσιάσεις και Case Studies, καθιστώντας έτσι τη διαδικασία της μάθησης πιο ενδιαφέρουσα και ελκυστική.

Προσβασιμότητα και Διασφάλιση Προσωπικών Δεδομένων: Προσφέρεται δωρεάν και προσβάσιμο εκπαιδευτικό υλικό στο σύνολο των διδασκομένων, όπως είναι, λόγου χάρη, τα βίντεο. Οι διδασκόμενοι έχουν τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό, μέσω οποιασδήποτε ψηφιακής συσκευής επιθυμούν. Προβλέπεται η αυτόματη μετάφραση του εκπαιδευτικού υλικού στην Αγγλική γλώσσα για όσους μαθητές δεν κατέχουν άριστα την Ελληνική γλώσσα. Κάτι εξαιρετικά σημαντικό είναι ότι θωρακίζονται και διασφαλίζονται τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία, αποσοβώντας έτσι κάθε πιθανότητα υποκλοπής στοιχείων των μαθητών. Για λόγους ασφαλείας, ο κάθε μαθητής, προκειμένου να συμμετέχει σε κάποια εκπαιδευτική δραστηριότητα, υποχρεούται να συμπληρώσει το όνομα και το επώνυμό του, πριν αποκτήσει την σχετική πρόσβαση.

Ευχρηστία: Η ψηφιακή πλατφόρμα, Weebly, στην οποία σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν τα mini-lessons, είναι εξαιρετικά εύκολη στη χρήση της. Οι εκπαιδευόμενοι δεν πρόκειται να δυσκολευτούν ιδιαίτερα, κατά τη χρήση της. Ωστόσο, αν τύχει και δυσκολευτεί κάποιος από τους μαθητές, μπορεί να συμβουλευτεί τα εγχειρίδια χρήσης της.

Τεχνολογία: Όλα τα τεχνολογικά και ψηφιακά μέσα που χρησιμοποιούνται, για την υλοποίηση των mini-lessons, εξασφαλίζουν την ιδιωτικότητα των εκπαιδευομένων και διασφαλίζουν την προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων τους. Η ραγδαία ανάπτυξη της Τεχνολογίας έχει καταστήσει δυνατό, μέσω ορισμένων λειτουργικών ρυθμίσεων κάποιων ψηφιακών εργαλείων και εφαρμογών, να αξιολογούνται άμεσα οι επιδόσεις των εκπαιδευομένων και να ελέγχεται ο βαθμός προόδου τους, μετά την υλοποίηση της εκάστοτε εκπαιδευτικής δραστηριότητας.

Επικοινωνία, Αλληλεπίδραση και Συνεργασία: Στα mini-lessons έχουν ενταχθεί ορισμένες δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την επικοινωνία και την συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευομένων, καθώς και την αλληλεπίδραση με το διδάσκοντα, ο οποίος αναλαμβάνει να δίνει ανατροφοδότηση σε αυτούς, σε περίπτωση που το κρίνει απαραίτητο. Μέσα από αυτή τη γόνιμη εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία βασίζεται στην αμοιβαία συνεργασία και στον εποικοδομητικό διάλογο, οι μαθητές αποκτούν νέες

γνώσεις και ενισχύουν την θέση τους στην τάξη τους, στο σχολείο και, κατ' επέκταση στην κοινωνία.

Αξιολόγηση: Έχουν ενσωματωθεί στα mini-lessons κάποιες δραστηριότητες, βάσει των οποίων αξιολογούνται οι διδασκόμενοι, όπως είναι τα κουίζ, ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης και οι διάφορες συζητήσεις και αντιπαραθέσεις που λαμβάνουν χώρα σε ψηφιακές πλατφόρμες, όπως θεωρείται το Padlet, ως εργαλείο ετεροαξιολόγησης. Εκεί αξιολογούνται οι κεκτημένες γνώσεις τους, αλλά και ο βαθμός κατανόησης και εμπέδωσης του γνωστικού αντικειμένου, από μέρους τους.

5.2. Σύνοψη, μελλοντικές προτάσεις και επεκτάσεις.

Η ελληνική ιστορική εκπαίδευση περιορίζεται, κυρίως, σε παραδοσιακές μεθόδους και τεχνικές διδασκαλίας. Επιδίδεται, κατά βάση, στη χρήση παραδοσιακών εργαλείων μάθησης, όπως είναι το σχολικό βιβλίο και εγχειρίδιο. Στους διδασκόμενους αποδίδεται ο ρόλος του παθητικού δέκτη πληροφοριών, ενώ ο διδάσκοντας απλώς καλείται να μεταδώσει τις ιστορικές πληροφορίες και γνώσεις του σε αυτούς. Όσον αφορά στη διδασκαλία της Ιστορίας, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα υστερεί σημαντικά στην θέσπιση και συγκρότηση καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και οδηγιών διδασκαλίας του μαθήματος αυτού. Απότοκο της προαναφερθείσας κατάστασης αποτελεί η άρνηση των μαθητών να ασχοληθούν επισταμένα και ουσιαστικά με την Ιστορία, καθώς οι ίδιοι την θεωρούν πληκτική και ανούσια.

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία, ωστόσο, καταδεικνύει ότι συνιστά επιτακτική ανάγκη να αλλάξει άρδην και να εκσυγχρονιστεί ο τρόπος διδασκαλίας της Ιστορίας στο ελληνικό σχολείο και, εν προκειμένω, στο Λύκειο. Μέσα από την συγκεκριμένη Διπλωματική Εργασία κατατίθενται και αναδεικνύονται κάποιες εναλλακτικές προτάσεις που δύνανται να εξυπηρετήσουν το εγχείρημα αυτό, αλλά αυτό προϋποθέτει τις απαραίτητες ενέργειες, εκ μέρους των αρμοδίων και υπευθύνων φορέων, προκειμένου να συντελεστούν οι απαιτούμενες αλλαγές στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Αρχικά πρέπει να παύσει να είναι προτεραιότητα της ιστορικής εκπαίδευσης εν Ελλάδι η στείρα αποστήθιση και απομνημόνευση γεγονότων και πληροφοριών. Αντιθέτως, πρέπει να προβάλλεται η ανάγκη καλλιέργειας της κριτικής σκέψης και ικανότητας, προϋπόθεση απαραίτητη, ώστε να κατανοηθεί και να εμπέδωθεί εις βάθος το γνωστικό αντικείμενο της Ιστορίας από τους μαθητές. Πρέπει, επίσης, να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη των

επικοινωνιακών δεξιοτήτων και του ομαδικού πνεύματος και κλίματος μεταξύ των μαθητών. Απαιτείται να προταχθεί η αγαστή συνεργασία μεταξύ τους και η δημιουργία εποικοδομητικής σχέσης μεταξύ αυτών και του καθηγητή. Ο καθηγητής οφείλει να προσαρμόσει το έργο του στις ανάγκες και στα ενδιαφέροντά τους, προτάσσοντας ένα μαθητοκεντρικό πρόσημο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Για να επιτευχθεί αυτό, χρειάζεται ο ίδιος να μεταχειριστεί νέες μεθόδους και μέσα, προκειμένου να προσελκύσει εκ νέου το ενδιαφέρον των μαθητών.

Στην προκειμένη περίπτωση, η ενσωμάτωση των mini-lessons στη διδασκαλία της Ιστορίας μπορεί να μετασχηματίσει την εκπαιδευτική διαδικασία από παραδοσιακή σε βιωματική και διαδραστική. Τα mini-lessons είναι χρονικά ευέλικτα, καθώς υπάρχει η δυνατότητα να προσαρμοστούν και να διεξαχθούν εντός μικρών χρονικών διαστημάτων. Ο εκπαιδευτικός δύναται να τα επινοήσει ως αυτόνομες μορφές διδασκαλίας και να τα ενσωματώσει στα πλαίσια μίας ευρύτερης εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η σύντομη, αλλά και στοχευμένη δομή τους τα καθιστά κατάλληλα, τόσο για άμεση και βαθιά κατανόηση του γνωστικού αντικείμενου της Ιστορίας, όσο και για επανάληψη, η οποία αποτελεί την κορωνίδα και την θεμελιώδη αρχή της μάθησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο εκπαιδευτικός μπορεί να προσαρμόσει τα mini-lessons στο καθημερινό σχολικό πρόγραμμα, ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες των μαθητών, καθώς και το διδακτικό χρόνο που έχει στη διάθεσή του.

Παράλληλα, για την σχεδίαση και την υλοποίηση των mini-lessons απαιτείται η αξιοποίηση των ενδεδειγμένων στρατηγικών μάθησης. Στην συγκεκριμένη Διπλωματική Εργασία αναλύθηκαν και εφαρμόστηκαν οι ακόλουθες στρατηγικές μάθησης: Think-Pair-Share, Jigsaw, Role-Playing (Simulation), See-Think-Wonder και Case Studies. Η χρήση των παραπάνω στρατηγικών μάθησης συμβάλλει ουσιαστικά τη διδασκαλία της Ιστορίας. Οξύνεται η κριτική σκέψη των διδασκομένων, καθώς μαθαίνουν να μελετούν και να εξετάζουν τα ιστορικά γεγονότα από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Οι διδασκόμενοι εμπλέκονται ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία, αφού οι στρατηγικές αυτές προάγουν και ενθαρρύνουν την συμμετοχή τους σε αυτή. Συνδέεται η θεωρία με την πράξη, καθώς το γεγονός, ότι οι ιστορικές γνώσεις εγκολπώνονται σε πρακτικές δραστηριότητες, μετατρέπει τη διδασκαλία της Ιστορίας σε μία προσιτή και βιωματική εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον, καλλιεργούνται δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας, διότι οι μαθητές καλούνται να συνεργαστούν και να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους, ανταλλάσσοντας ιδέες και απόψεις σχετικά και το ιστορικό θέμα ή ζήτημα που ασχολούνται, στα πλαίσια της ύλης της Ιστορίας, την οποία διδάσκονται, εν προκειμένω αυτής της Α΄ Λυκείου.

Η επιλογή των κατάλληλων ψηφιακών εργαλείων και πόρων μπορεί να συντελέσει στην καθιέρωση μίας καινοτόμου εκπαιδευτικής διαδικασίας. Στην σύγχρονη εποχή είναι ευρέως γνωστό ότι οι ψηφιακές τεχνολογίες διευκολύνουν την πρόσβαση των μαθητών στο διδακτικό υλικό, γεγονός που καθιστά πιο προσίτο το αντικείμενο της Ιστορίας σε αυτούς. Ψηφιακές τεχνολογίες, όπως είναι οι διαδραστικές παρουσιάσεις, τα βίντεο και διάφορες ψηφιακές πλατφόρμες ενισχύουν τη διαδραστικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, εμπλέκοντας ενεργά τους μαθητές σε αυτή και ευνοώντας την συμμετοχή και, εν τέλει, την παρουσία τους. Εκτός αυτού, οι μαθητές καταρτίζονται με το σύνολο των δεξιοτήτων που αφορούν στον ψηφιακό εγγραμματισμό, εφόδιο απαραίτητο για τους νέους ανθρώπους σήμερα. Επομένως, η διδασκαλία της Ιστορίας καθίσταται πιο ελκυστική και ενδιαφέρουσα για αυτούς. Βεβαίως, είναι επιβεβλημένη η ψηφιακή κατάρτιση των διδασκόντων, ιδίως στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο υστερεί σημαντικά στον τομέα αυτό, αφού εξυπηρετεί ένα παρωχημένο μοντέλο μάθησης, προκειμένου να αποκτήσουν την ικανότητα να χειρίζονται τις σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες και να τις εκμεταλλεύονται για το καλό των μαθητών και της Εκπαίδευσης, εν γένει.

Αναφορικά με την λογική αξιοποίησης του εκπαιδευτικού εργαλείου των mini-lessons που σχεδιάστηκαν στην παρούσα Διπλωματική Εργασία, τα οποία συνεπικουρούνται από το αντίστοιχο ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό, ισχύουν τα ακόλουθα. Δημιουργήθηκαν, με γνώμονα την υποστήριξη εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και ειδικότερα καθηγητών Ιστορίας της Πρώτης (Α΄) Τάξης του Ελληνικού Λυκείου. Προσφέρουν στους διδάσκοντες δομημένες και ευέλικτες δραστηριότητες που ενισχύουν και προάγουν την ενεργό και συνεργατική μάθηση. Διευκολύνεται το έργο των εκπαιδευτικών, καθώς δύνανται να τα ενσωματώσουν στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία, προσαρμόζοντάς τα στις εκάστοτε ανάγκες και ιδιαιτερότητες των μαθητών. Χωρίζοντας μία τόσο εκτενή και αχανή διδακτέα ύλη σε επιμέρους mini-lessons, οι καθηγητές βοηθούνται σημαντικά, αφού μπορούν να κατευθύνουν στοχευμένα τους διδασκομένους, θέτοντας συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους, οι οποίοι είναι δυνατό να ικανοποιηθούν σε σύντομο χρόνο από τους τελευταίους. Αξιοποιώντας τα mini-lessons, οι εκπαιδευτικοί διαδραματίζουν αξιοσημείωτο ρόλο στην επίτευξη της προσέγγισης μεταξύ των μαθητών, οι οποίοι καλούνται να συνεργαστούν και να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους, στα πλαίσια των περιεχομένων, σε αυτά, δραστηριοτήτων.

Με ορίζοντα το μέλλον της ελληνικής ιστορικής εκπαίδευσης προτείνονται τα εξής. Καταρχάς, καλό θα ήταν τα mini-lessons να εφαρμοστούν σε, όσο το δυνατό, περισσότερα σχολεία, με την παράλληλη αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών, με σκοπό να εξαχθούν περαιτέρω συμπεράσματα και διαπιστώσεις για την συνεισφορά τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, τόσο στο έργο των καθηγητών, όσο και των μαθητών. Πρέπει να μελετηθεί, σε μακροχρόνια κλίμακα, η επίδρασή τους στη διδασκαλία της Ιστορίας, ώστε να αξιολογείται διαρκώς η μαθησιακή πορεία και η πρόοδος των μαθητών. Η διεξαγωγή σχετικών σεμιναρίων μπορεί να θεωρηθεί ένα ουσιαστικό και αποτελεσματικό μέτρο, προκειμένου οι καθηγητές να εκπαιδευτούν στο κομμάτι αυτό. Πέρα από την Ιστορία, κρίνεται θεμιτό να διερευνηθεί η χρήση των mini-lessons και σε έτερα γνωστικά αντικείμενα.

Το όραμα για το μέλλον της διδασκαλίας της Ιστορίας δεν πρέπει να περιορίζεται μονάχα στα παιδαγωγικά πλαίσια, αλλά πρέπει να τα υπερβαίνει και να αναδεικνύεται ως εργαλείο πολιτισμικής και κοινωνικής ευθύνης. Επιβάλλεται οι νέοι άνθρωποι να γαλουχούνται με αξίες που πηγάζουν μέσα από τα διδάγματα της Ιστορίας, για να πρωτοστατούν ως ενεργά και δραστήρια μέλη της κοινωνίας. Συνάμα, ο εκσυγχρονισμός της εν λόγω εκπαιδευτικής διαδικασίας, με τη χρήση καινοτόμων μεθόδων και στρατηγικών μάθησης και με την αξιοποίηση και ενσωμάτωση, σε αυτή, εξελιγμένων ψηφιακών τεχνολογιών, δύναται να διαμορφώσει πολίτες, ικανούς να κατανοούν εις βάθος την Ιστορία, να την προσεγγίζουν κριτικά και να την αντιλαμβάνονται, ως μέσο πολιτιστικής συνείδησης, πολιτισμικής ταυτότητας και δημοκρατικού διαλόγου.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Aeni, Y. K., (2020). The use of Think Pair Share technique in teaching speaking. *PROJECT (Professional Journal of English Education)*, 3(5), 570–576.

<https://doi.org/10.22460/project.v3i5.p570-576>

Akinwamide, T. K. E., & Oguntade, F. M., (2023). Facilitating independent and collective writing skill proficiency: The Think-Pair-Share strategy involvement. *European Journal of Linguistics*, 2(1), 48–64. <https://doi.org/10.47941/ejl.1196>

Ardiansyah, A., Syukur, A., & Kurniawati., (2021). *The use of historical sources in history learning*. Proceedings of the International Conference on Humanities, Education, Law, and Social Sciences (ICHELSS), March 25–27, Jakarta, Indonesia (p. 31). FIS UNJ.

Aying, C., Awang, M. M., & Ahmad, A. R., (2019). The use of digital technology as a medium of teaching and learning history education. *Series.gci.or.id; Redwhite Pres.*

<https://doi.org/10.32698/GCS.0188>

Banerjee, D., (2024). The impact of digital tools on the teaching of history: A comparative study of traditional and technology-integrated teaching methods. *International Journal For Multidisciplinary Research*, 6(3). <https://doi.org/10.36948/ijfmr.2024.v06i03.22919>

Barrentine, S., & Others., (1995). Reading mini-lessons: An instructional practice for meaning centered reading programs. *Insights into Open Education*, 27(1), 12.

<https://eric.ed.gov/?id=ED386702>

Barton, K. C., (2018). Historical sources in the classroom: Purpose and use. *HSSE Online*, 7(2), 1–11.

https://www.researchgate.net/publication/334286223_Historical_Sources_in_the_Classroom_Purpose_and_Use

Bolaños, R. M., & Lagares Gaitán, A. R., (2021). History in secondary education: Historical time, causality, and sources. *Tópicos Educativos*, 27(2), 207. <https://doi.org/10.51359/2448-0215.2021.251659>

Bonney, K. M., (2015). Case study teaching method improves student performance and perceptions of learning gains. *Journal of Microbiology & Biology Education*, 16(1), 21–28.

<https://doi.org/10.1128/jmbe.v16i1.846>

Brown, L. G., & Chidume, T., (2022). Do not forget about role play: An enduring active teaching strategy. *Teaching and Learning in Nursing*, 18(1), 238–241.

<https://doi.org/10.1016/j.teln.2022.09.002>

Burritt, A., (2014). See, think, wonder: Using cultural collections to bring breadth to education. *University of Melbourne Collections*, 15.

<https://findanexpert.unimelb.edu.au/scholarlywork/1014225-see--think--wonder--using-cultural-collections-to-bring-breadth-to-education>

Carpio-Jiménez, L., Suing, A., & Ordóñez, K., (2023). *Good teaching practice: Teach through role play*. Proceedings of the 2023 International Conference on Teaching and Learning (pp. 1–11). Universidad Técnica Particular de Loja. https://doi.org/10.1007/978-981-99-5414-8_5

Cooper, K. M., Schinske, J. N., & Tanner, K. D., (2021). Reconsidering the share of a think–pair–share: Emerging limitations, alternatives, and opportunities for research. *CBE—Life Sciences Education*, 20(1), 1–10. <https://doi.org/10.1187/cbe.20-08-0200>

Dhull, P., & Verma, G., (2019). Jigsaw teaching technique for teaching science. *International Journal of Research and Analytical Reviews (IJRAR)*, 6(2), 809-815.

https://www.researchgate.net/publication/338011267_Jigsaw_Teaching_Technique_for_Teaching_Science

Esos., (2024). *Ιστορία Α΄, Β΄ τάξης και Ιστορία Γενικής Παιδείας Γ΄ τάξης Γενικού Λυκείου. Οδηγίες διδασκαλίας Ιστορίας Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2024-2025*.

https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-2023/%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%A1%CE%99%CE%91_%CE%93%CE%95%CE%9B_2024_2025.pdf

Fork, R., (2016). View of technological resources in the history classroom. *Learning to Teach*.

<https://openjournals.utoledo.edu/index.php/learningtoteach/article/view/219/101>

González Pérez, E., (2015). Case study as teaching strategy in training of students in Library Science. *E-Ciencias de la Información*, 5(2), 1. <https://doi.org/10.15517/eci.v5i2.19736>

Hajdarović, M., (2024). Exploring potential digital technologies for history education. *Renewing history education to uphold democracy* (pp. 121–172). Council of Europe.

https://www.researchgate.net/publication/384892709_Exploring_potential_digital_technologies_for_history_education

Harvard Graduate School of Education., (2019). *A routine for exploring works of art and other interesting things. See, Think, Wonder | Project Zero*. <https://pz.harvard.edu/resources/see-think-wonder>

Hernando, M. J., Reponte-Sereño, R. R., Cuevas, G. C., & Pacaldo, J., (2023). Think-Pair-Share: A strategy for effective student-engaged literature classes. *International Journal of English Language Studies*, 5(4), 32–44. <https://doi.org/10.32996/ijels.2023.5.4.4>

Ing, W. S., & Mohamad., (2024). The effectiveness of the Jigsaw cooperative learning approach in enhancing written communication skills among Form 6 History students. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 13(3), 2437–2449. <http://dx.doi.org/10.6007/IJARPED/v13-i3/22145>

inquirED., (2023). *See think wonder: Inquiry lesson plan strategy*. <https://www.inquired.org/post/see-think-wonder>

Jainal, N. H., & Shahrill, M., (2021). Incorporating Jigsaw strategy to support students' learning through action research. *International Journal on Social and Education Sciences (IJonSES)*, 3(2), 252–266. <https://doi.org/10.46328/ijonSES.75>

Kaddoura, M., (2013). Think Pair Share: A teaching learning strategy to enhance students' critical thinking. *Educational Research Quarterly*, 36(4), 3–24. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1061947.pdf>

Khan, S. B. A. L., (2001). Role-play and character building in the teaching of history. *Teaching and Learning*, 22(1), 84-95. Institute of Education (Singapore). <https://repository.nie.edu.sg/server/api/core/bitstreams/6dd8a418-21e7-4c2b-9bc2-b08a5de18b35/content>

Lombardo, M. A., (2006). The magic of mini-lessons. *Library Media Connection*, 24(6), 34–35. <https://eric.ed.gov/?id=EJ762325>

Manorom, K., & Pollock, Z., (2006). *Role play as a teaching method: A practical guide*. Mekong Learning Initiative. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=7a2eda4c1ab2a66823dbf22c8f92f20a18996a74>

Marpelina, L., Sariyatun, & Andayani., (2024). *Revolutionizing history learning in the digital era: Transforming the way we learn*. The 3rd International Conference on Humanities Education,

Law and Social Sciences (pp. 912–927). KnE Social Sciences.

<https://doi.org/10.18502/kss.v9i2.14910>

Minniti, L. F. S., Melo, J. S. M., Oliveira, R. D., & Salles, J. A. A., (2017). The use of case studies as a teaching method in Brazil. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 237, 373–377. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2017.02.024>

Moreno-Vera, J. R., Monteagudo-Fernández, J., & Gómez Carrasco, C. J., (2023). No future? History education in the digital and globalization era. *Teaching history to face the world today*. <https://doi.org/10.3726/b20699>

Ojha, S. S., (2016). Using sources in history teaching. *MIER Journal of Educational Studies. Trends and Practices*, 6(1), 54–67. <https://doi.org/10.52634/mier/2016/v6/i1/1454>

Oyewale, G. M., & Familugba, J. O., (2021). The use of technology in teaching and learning history in secondary schools. *American Journal of Multidisciplinary Research & Development (AJMRD)*, 3(6), 43–48. <https://www.ajmrd.com>

Rashid, S., & Qaisar, S., (2017). Role play: A productive teaching strategy to promote critical thinking. *Bulletin of Education and Research*, 39(2), 197–213. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1210125.pdf>

Rathore, B. B., Mehta, B., Mavai, M., Singh, Y. R., & Singhal, A., (2017). Jigsaw method: An innovative way of cooperative learning in physiology. *Indian Journal of Physiology and Pharmacology*, 61(3), 1-7. https://www.researchgate.net/publication/318360791_Jigsaw_Method_An_Innovative_Way_of_Cooperative_Learning_in_Physiology

Roell, C., (2019). Using a case study in the EFL classroom. *English Teaching Forum*, 57(4), 24–33. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1236098.pdf>

Scott, B., (1978). What is history? *Teaching History*, 20, 5–7. <http://www.jstor.org/stable/43253671>

Septiani, V., Paidi, P., Syamsurizal, S., & Darussyamsu, R., (2020). Jigsaw as a community learning strategy: Improving students' social attitudes in digestive system material. *JPBI (Jurnal Pendidikan Biologi Indonesia)*, 6(3). <https://doi.org/10.22219/jpbi.v6i3.13630>

Todorova, T., (2001). *The case-study method: Applications in learner-centered education*. EconStor Conference Papers 148645, ZBW - Leibniz Information Centre for Economics. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.23485.26088>

Tshering, L., (2022). The effects of using simulated role play in teaching history to secondary students in Bhutan. *Educational Innovation and Practice*, 5, 61–77. <https://doi.org/10.17102/5.4.eip.2022>

Κουσερή, Γ., (2021). Σύγχρονες απόψεις για τη σχολική ιστορική εκπαίδευση και το παιδαγωγικό της πλαίσιο. *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών– Επιστημονικών Θεμάτων*, 22, 4–18. https://erkyna.gr/e_docs/periodiko/dimosieyseis/filologia/t21-04.pdf

Ρεπούση, Μ., Μακαρατζής, Γ., & Μαυρομάτη, Μ., (2023). *Ψηφιακότητα και ιστορική εκπαίδευση. Η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στην ιστορική εκπαίδευση* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <http://dx.doi.org/10.57713/kallipos-335>

Ρετάλης, Σ., Πανά, Ι., Αρέτου, Γ., & Χονδροκούκης, Γ., (2023). *Αξιοποιώντας τεχνολογικά υποστηριζόμενα πλαίσια ελέγχου της ποιότητας διαδικτυακών μαθημάτων*. Proceedings of the 1st International Conference of the Network of Teaching and Learning Centers in Greece, Atrion, 6-7 Ιουλίου 2023, Αλεξανδρούπολη, Ελλάδα.

